



Nasjonalparkstyret
for Forollhogna

Møteinnkalling

Utvalg:	Nasjonalparkstyret for Forollhogna
Møtested:	Rønningen Gård, Mosengveien 486, Dalsbygda
Dato:	15.06.2020
Tidspunkt:	09.30 – 16.30

Plan for møtet:

Kl. 9.00 -	Kaffe/te og noe å bite i
Kl. 9.30	Orientering om verneområdene i Forollhogna – verneverdier og utfordringer v/nasjonalparkforvalterne
kl. 10.00	Orientering om byggeskikkveilederen for verneområdene i Forollhogna v/ sivilarkitekt Birgit Wikan Berg, Norconsult Orientering om høringsprosessen v/nasjonalparkforvalter
Kl. 11.00 -	Oppstart av vedtaksmøte
Kl. 11.30 -	Lunsj
Kl. 12.00 -	Forts. vedtaksmøte
Kl. 14.00	Befaring med orienteringer og innlagt kafferast
Kl. 16.30	Møteslutt

Befaringen i Vangrøftdalen dersom setervegen er åpnet, alternativ tur vil kunne bli til Gruvåsen. Berit Siksjø, landbrukskontoret i Os kommune vil delta på befaringen. Det vil være behov for uteklær og tursko – ta med kopp og sitteplate!
Det vil bli kjørt privatbiler og gjeldene smitteverntiltak må ivaretas.

Møteinnkallingen med sakliste og vedlegg legges ut på nasjonalparkstyrets hjemmesider <http://www.nasjonalparkstyret.no/Forollhogna/>.

Byggeskikkveilederen med innkomne høringsuttalelser

<http://www.nasjonalparkstyret.no/Forollhogna/Nyheter/Horing-av-ny-byggeskikkveileder-for-verneomradene-i-Forollhogna/>

Eventuelt forfall må meldes snarest pr. e-post til en av nasjonalparkforvalterne.
Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Vel møtt!

8. juni 2020

Astrid Alice Haug
nasjonalparkforvalter

Eli Grete Nisja
nasjonalparkforvalter

Saksliste

Utvalgs- saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv- saksnr
	Styresak		
ST 14/2020	Godkjenning av møteinnkalling og sakliste, og valg av styremedlem til godkjenning av protokoll		
ST 15/2020	Referatsaker		
	Styresak		
ST 16/2020	Delegerte saker		
	Styresak		
ST 17/2020	Gjennomgang av forvaltningspraksis og vedtak av delegeringsreglement for nasjonalparkstyret for Forollhogna		2019/13661
ST 18/2020	Forollhogna nasjonalpark - søknad om tillatelse til utviding av fiskesperre nedstrøms Korstjønnna i forbindelse med fjerning av ørekyte i øvre deler av Forda-vassdraget.		2020/4738
ST 19/2020	Vangrøftdalen og Kjurrudalen landskapsvernområde - søknad om byggetiltak på fritidseiendom med GID 133/136 i Os kommune		2020/5852
ST 20/2020	Øyungen landskapsvernområde - søknad om fremføring av veg til hytte med GID 300/1/22 ved Hessjøen - Bård Eidet og Marit Elin Eide		2020/6741
ST 21/2020	Forollhogna nasjonalpark - søknad om bruk av drone for fotografering av fiskebu ved Fjellsjøen. Søker: Nord-Østerdal utmarkstjenester		2020/6277

Styresak

ST 14/2020 Godkjenning av møteinnkalling og sakliste, og valg av styremedlem til godkjenning av protokoll

ST 15/2020 Referatsaker

RS 6/2020 Utsending av møteprotokollen for AU-møtet 12.mai

RS 7/2020 Behov for styrket naturoppsyn i verneområder

RS 8/2020 Tilbakemelding på behov for styrket naturoppsyn for verneområdene i Forollhogna

RS 9/2020 Høringsuttalelse til "Forvaltningsplan for verdensarven Røros bergstad og Circumferensen 2019 - 2023"

RS 10/2020 Øyungen landskapsvernområde - klage på avslag om riving og gjenoppføring av fjøs på Larstuvollen - foreløpig svarbrev

RS 11/2020 Øyungen landskapsvernområde - avklaring av verneverdi seterfjøs på Larstuvollen - Holtålen 16/1

RS 12/2020 Øyungen landskapsvernområde - avklaring av videre arbeid med driftsplan for grusuttak på Meiåfjellet

Styresak

ST 16/2020 Delegerte saker

DS 15/2020 Forollhogna nasjonalpark - avslag på søknad om motorisert ferdsel i forbindelse med skimarsj som en del av vintertrening innenfor nasjonalparken.

DS 16/2020 Forollhogna nasjonalpark - godkjenning av byggetegninger for Øggdalsbua, samt tillatelse til motorferdsel - Joar Aspås

DS 17/2020 Forollhogna nasjonalpark - søknad om oppføring av do i tilknytning til fiskebu med GID 180/4/5 - Egil Ryen

DS 18/2020 Forollhogna nasjonalpark - tillatelse til bruk av snøskuter for frakt av materialer og utstyr til eget naust ved Forollsjøen i Midtre Gauldal kommune - Odd Ivar Rønningsgrind

DS 19/2020 Forollhogna nasjonalpark - forlenget tillatelse i 2020 til bruk av snøskuter for frakt av byggematerialer - Joar Aspås

DS 20/2020 Forollhogna nasjonalpark - utvidet tidsramme for transport i forbindelse med arbeid på Halstjønnbua - Budal fjellstyre.

DS 21/2020 Forollhogna nasjonalpark - tillatelse til bruk av snøskuter til 3 buer for reparasjon av ovn, samt branntilsyn - Tynset kommune

Styresak

ST 17/2020 Gjennomgang av forvaltningspraksis og vedtak av delegeringsreglement for nasjonalparkstyret for Forollhogna



Saksfremlegg

Arkivsaksnr: 2019/13661

Saksbehandler: Astrid Alice Haug

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Nasjonalparkstyret for Forollhogna	17/2020	15.06.2020

Gjennomgang av forvaltningspraksis og vedtak av delegeringsreglement for Nasjonalparkstyret for Forollhogna

Innstilling til vedtak:

Nasjonalparkstyret for Forollhogna viderefører gjeldende delegeringsreglement av 20.01.2017 med følgende presiseringer og tillegg:

1. Det tas inn et nytt punkt 4.7 om høringsuttalelser i delegeringsreglementet. Forslag til nytt punkt 4.7 fremgår av sakvurdering. Eksisterende punkt 4.7 og 4.8 blir da 4.8 og 4.9.
2. Egne retningslinjer og prinsipper utarbeides i forhold til følgende tema (som innarbeides i delegeringsreglementet etter vedtak):
 - Retningslinjer og prinsipper for forebyggende arbeid og motorisert ferdsel i Forollhogna i forbindelse med tilhold av tamrein i nasjonalparken, inklusive sakstyper som delegeres til AU eller forvaltere
 - Retningslinjer og prinsipper for bruk av drone i nasjonalparken, inklusive sakstyper som delegeres til AU eller forvaltere
3. Reglementet oppdateres og suppleres ved behov, basert på behandling av saker i styret eller arbeidsutvalget. Ved behov for endringer og/eller suppleringer i reglementet vil dette bli lagt frem for styret til særskilt behandling.
4. Reglementet forutsettes revidert i forbindelse med opprettelsen av et nytt nasjonalparkstyre (ca. hvert fjerde år).
5. Notat med *oversikt over gjeldende forvaltningspraksis på de ulike saksområdene* skal foreligge som vedlegg til delegeringsreglementet. Oversikten suppleres hvert år slik at styret har en god oversikt over forvaltningspraksisen over tid. Følgende vil naturlig inngå:
 - prinsipper og retningslinjer som er vedtatt i styret som supplement til forvaltningsplaner (og som grunnlag for revidering av forvaltningsplanene)
 - prinsipielle vedtak i enkeltsaker (inklusive relevante klagesaker) som vil ha betydning for behandling av tilsvarende søknader
 - oversikt over hva slags type saker som er delegert/kan vurderes i AU eller administrativt av forvalterne.

Vedlegg:

1. [Delegeringsreglement av 31.01.2017](#)
2. Notat – forvaltningspraksis og delegeringsreglement pr. 08.06.2020

Andre dokumenter i saken:

Gjeldende vedtekter for styret av 01.01.2020

ST 4/2017 Delegering av myndighet - delegeringsreglement

ST 11/2020 Delegeringsreglement – orientering om gjeldende reglement av 31.01.2017

AU 2/2020 Gjennomgang av forvaltningspraksis og delegeringsreglement for nasjonalparkstyret for Forollhogna

Saksopplysninger

I styremøte den 14.april, sak 11/2020, ble det lagt fram en sak om delegeringsreglementet med en kort gjennomgang av dagens forvaltningspraksis og bakgrunnen for den. I behandlingen av saken sa styret at de ser det som viktig at arbeidsutvalget sammen med forvalterne foretar en gjennomgang av praksis fra siste styreperiode som grunnlag for revidering av gjeldende reglement.

Vedtak i styresak 11/2020:

«Nasjonalparkstyret for Forollhogna tar delegeringsreglement av 31.01.2017 til orientering inntil ny gjennomgang av reglementet foretas som særskilt styresak.»

Notat – forvaltningspraksis og delegeringsreglement

Nasjonalparkforvalterne har siden forrige styremøte foretatt en gjennomgang av ulike sakstyper, prinsipielle vedtak som er fattet på ulike saksområder, og forsøkt å lage et notat med:

- oversikt over *hva som er dagens praksis på ulike saksområder*
- oversikt over *prinsipielle saker* som tidligere er behandlet av styret og som gir visse føringer for behandling av tilsvarende søknader
- oversikt over *vedtatte planer og prinsipper* for ulike saksområder
- hvilke typer saker som fortsatt behandles politisk og hvilken type saker som er delegert til forvalterne.

Møte i arbeidsutvalget

Notatet ble gjennomgått med arbeidsutvalget i teams møte 12.05.2020. Arbeidsutvalget mente notatet var nyttig og burde legges frem for styret til orientering sammen med drøfting av delegeringsreglement. På denne måten får man raskere oversikt og forståelse for de ulike saksområdene styret har ansvar for og hvordan forvaltningen fungerer i praksis.

Behandling i arbeidsutvalget:

«På bakgrunn av notatet som er utarbeidet av nasjonalparkforvalterne, drøftet AU seg fram til følgende som det skal arbeides videre med og forberedes for styret.»

1. *Det utarbeides retningslinjer for bruk av droner innenfor nasjonalparken.*
2. *Retningslinjer for bruk av motorferdsel i forhold henting av tamrein som har forvillet seg inn i nasjonalparken. Dette i tillegg til varslingsrutinen som er utarbeidet, men ikke sendt ut ennå i påvente av et dialogmøte reindriftsnæringen, villreinforvaltningen og verneområdeforvaltningen. Et dialogmøte vil være positivt for å kunne finne gode løsninger på de utfordringene som oppstår ved at tamrein trekker ut av egne beiteområder og inn i villreinområdet.*
3. *Retningslinjer for hvilke typer planer skal/bør det avgis høringsuttalelse til, og hvem avgir uttalelsen - styret, AU eller forvalterne.*
 - a. *AU var tydelige på at høringsuttalelser og innspill i forbindelse med revisjoner av kommuneplaner og kommunedelplaner som berører verneområdene bør kunne gis av styret. Det er særlig viktig å gi innspill til kommuneplaner som ikke er oppdaterte mht. verneområdene og villreinens leveområder.*
 - b. *Andre typer planer gis det høringsuttalelser fra styret når overordna plan ikke er oppdatert i forhold til verneområdene eller villreinens leveområder.*
 - c. *Det bør diskuteres nærmere i forhold til om det skal gis høringsuttalelser til arealplaner som ikke ligger innenfor verneområdene, men i såkalte randsoner.*

AU pekte videre på at det vil være nyttig å få en tydeligere avklaring av rollen til AU – trekke opp en grensegang mellom styret og arbeidsutvalget, og mellom arbeidsutvalget og forvalterne. Det vil være nyttig for forvalterne å kunne drøfte saker med AU for å avklare videre behandling.

Det tas sikte på å legge fram delegeringsreglementet med eventuelle justeringer til behandling i nasjonalparkstyret den 15.juni.»

Sakvurdering

Ut fra diskusjoner i møte med arbeidsutvalget foreslås det at gjeldende delegeringsreglement videreføres omtrent som før. Det er behov for å supplere reglementet i forhold til de tre ovennevnte punktene. Det vil si at vi nå i møte 15.06.2020 foreslår konkrete suppleringer i reglementet i forhold til høringsuttalelser, mens det arbeides videre med:

- Spesifikke prinsipper og retningslinjer for dronebruk i nasjonalparken, der det også avklares hvilke type saker som kan delegeres til arbeidsutvalg eller forvaltere.
- Spesifikke prinsipper og retningslinjer for forebyggende arbeid og motorisert ferdsel i Forollhogna knyttet til utfordringer med tilhold av tamrein i området

For disse to saksområdene er det nødvendig å involvere flere parter som får anledning til å uttale seg før prinsippene vedtas av nasjonalparkstyret.

Supplering i dagens delegeringsreglement vedrørende høringsuttalelser

Det foreslås at det tas inn særskilte retningslinjer for høringsuttalelser i delegeringsreglementet. Det bør tas stilling til hvilke type saker/planer som det bør/skal gis høringsuttalelse til, og hvem som avgir uttalelsen – styret, AU eller forvalterne. I visse tilfeller – med korte høringsfrister – vil det være behov for å kunne delegerer myndighet til arbeidsutvalg eller forvaltere.

Det foreslås tatt inn et nytt hovedpunkt 4.7 om høringsuttalelser (dagens 4.7 og 4.8 blir da 4.8 og 4.9). Forslag til nytt punkt 4.7:

4.7 Høringsuttalelser

4.7.1 Nasjonalparkstyret vil prioritere å gi høringsuttalelse til følgende type saker når disse har betydning for forvaltning av verneverdiene i Forollhogna:

- sentrale og regionale høringer av lover, forskrifter, planer mv.
- revisjon av kommuneplaner og kommunedelplaner som berører verneområdene (inklusive planprogram)
- reguleringsplaner og dispensasjonssøknader i randsona til verneområdene når arealbruken ikke er i samsvar med gjeldende kommuneplan eller reguleringsplan
- uttalelse til delingssøknader innenfor verneområdene når disse er å regne som dispensasjon til kommuneplanens arealdel (endring av formål fra landbruk til fritid) eller søknaden har direkte relevans for saker som nylig er behandlet av styret etter verneforskrift eller naturmangfoldlov (der styret anses som berørt myndighet etter plan- og bygningsloven).
- uttalelse til kommunale temaplaner med relevans for verneområdene (eks. kulturminneplan, plan for landbruk, plan for friluftsliv og reiseliv)

4.7.2 Høringsuttalelser til regionale og nasjonale planer, lovendringer, handlingsprogrammer, veiledere, retningslinjer mv. som er av politisk og prinsipiell betydning skal som utgangspunkt legges frem for nasjonalparkstyret til behandling.

4.7.3 Alle uttalelser som gis knyttet til *konkret arealbruk* som eks. høring av kommuneplanenes arealdel, høring av nye reguleringsplaner i randsona til verneområdene, samt dispensasjoner til gjeldende arealplaner skal legges frem for politisk behandling, fortrinnsvis nasjonalparkstyret.

4.7.4 Uttalelser knyttet til dispensasjoner fra kommuneplan innenfor verneområdene kan gis av forvalterne når dette er forankret i tidligere vedtak i nasjonalparkstyret eller arbeidsutvalget.

4.7.5 Nasjonalparkforvaltere avklarer med arbeidsutvalget hvilke saker som til enhver tid skal prioriteres for høringsuttalelse.

Nasjonalparkforvaltere kan gi innspill av faglig karakter til planer som er på høring. Faglige uttalelser skal avklares med og underskrives sammen med styreleder.

Nasjonalparkforvaltere kan også sende generelle høringsuttalelser på vegne av styret og arbeidsutvalget, når dette er avklart med arbeidsutvalg eller styreleder.



Saksfremlegg

Arkivsaksnr: 2020/4738

Saksbehandler: Eli Grete Nisja

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Nasjonalparkstyret for Forollhogna	18/2020	15.06.2020

Forollhogna nasjonalpark - søknad om dispensasjon for tiltak i forbindelse med fjerning av ørekyte i øvre deler av Forda-vassdraget.

Innstilling til vedtak:

Nasjonalparkstyret for Forollhogna gir Fylkesmannen i Trøndelag, som tiltakshaver, dispensasjon fra Verneforskrift for Forollhogna nasjonalpark, § 3, punkt 1.1 og punkt 5.1 for tiltak i forbindelse med fjerning av ørekyte i sidevassdrag i øvre deler av Forda-vassdraget innenfor Forollhogna nasjonalpark.

Nasjonalparkstyret har ingen merknader til Veterinærinstituttet sin plan og beskrivelse for bruken av rotenon for å bekjempe spredningen av ørekyte slik det er beskrevet i del 2 i vedlegg som følger søknad datert 27.02.2020, jf. begrunnelsen av vedtaket.

Dispensasjonen gjelder for:

- Oppgradering av dagens fiskesperre til en permanent fiskesperre i vassdraget nedstrøms Korstjønna, jf. kartutsnitt, under forutsetning at Miljødirektoratet gir tillatelse til bruk av rotenon til bekjempelse av ørekyte i Korstjønna og Bergtjønna med side-bekker.
- Bruk av hhv *båt med påhengsmotor* og *helikopter* i forbindelse med forarbeider, bygging av sperra og gjennomføring av behandlingen i vassdraget.
- Perioden medio juni t.o.m. august 2020

Vilkår for dispensasjonen:

- Byggingen av fiskesperra skal utføres så skånsomt som mulig mht. både vassdraget og omkringliggende terreng, og eventuelle terrengskader skal utbedres.
- Selve fiskesperra må gis en utforming og tilpassing slik at den fremstår som mest mulig naturlig i vassdragsnaturen.
- Rotenonbehandlingen av vassdraget skal skje under ledelse av Veterinærinstituttet.
- I forkant av gjennomføringen av selve rotenonbehandlingen skal det varsles i god tid og på en slik måte at brukere av området er kjent med tiltaket i vassdraget.

- Det skal gis en nærmere oversikt over hvilke dager det blir behov for bruk av helikopter.

Dersom det oppstår uforutsette forhold i løpet av tiden fram til gjennomføring av tiltak som krever avklaringer hos vernemyndigheten, gis styreleder og Arbeidsutvalg myndighet til videre avklaringer.

Hjemmel: Vedtaket om dispensasjon er gjort med hjemmel i § 48 i naturmangfoldloven.

Begrunnelse:

Formålet med opprettelsen av nasjonalparken er bl.a. å verne om naturkvalitetene i et vesentlig urørt fjellområde, og å bevare det biologiske mangfoldet. Nasjonalparken må forvaltes etter føre-var-prinsippet og i et nasjonalt og internasjonalt helhetlig og langsiktig perspektiv.

Rotenonbehandling vil ha en kortsiktig negativ påvirkning på både bunndyrfaunaen og ørretbestanden, og dermed også ha en negativ påvirkning på verneverdiene.

Forvaltningen av nasjonalparken har imidlertid et langsiktig perspektiv, og tiltaket med behandling av Korstjønna og Bergtjønna med sidebekker må derfor vurderes i dette perspektivet.

Det forventes at etter kun få år vil både bunndyrfaunaen og ørretbestanden ha tatt seg opp igjen. Det legges derfor avgjørende vekt på at tiltaket med rotenonbehandling og oppgraderingen av fiskesperre på lengre sikt vil ivareta verneformålet med å bevare det biologiske mangfoldet, og i dette perspektivet vil heller ikke rotenonbehandlingen kunne påvirke verneverdiene nevneverdig i denne delen av Forollhogna nasjonalpark.

Videre er det også svært viktig å hindre spredning av ørekyte til sidevassdraget Hersja som er fri for ørekyte. Dersom ørekyte får etablere seg i Korstjønna og Bergtjønna med side bekker øker risikoen for videre spredning til Hesja-vassdraget som vil ha store negative konsekvenser for det biologiske mangfoldet. Øvre deler av Hersja-vassdraget ligger i Øyungen landskapsvernområde.

Gjennomføring av tiltak for å hindre spredning av ørekyte er også i tråd med tiltak i forvaltningsplanen for nasjonalparken.

Bruk av både båt med påhengsmotor og helikopter er vurderes å være den mest skånsomme transportmåten i forbindelse med både tiltaket på fiskesperra og selve rotenonbehandlingen.

Vilkårene etter NML § 48 vurderes å være i varetatt. En tillatelse til dette tiltaket vurderes heller ikke å skape en negativ presedensvirkning.

Saksdokumenter (følger saken)

- 1 Søknad om tillatelse til utviding av fiskesperre nedstrøm Korstjønna og bruk av rotenon i Korstjønna og Bergtjønna.
- 2 Vedlegg til søknad - fiskesperre og rotenon
- 3 Notat - fiskesperre
- 4 Søknad om dispensasjon for motorferdsel.

Andre saksdokumenter:

1. Forvaltningsplan for Forollhogna nasjonalpark, 2004.
2. Notat etter befarings ved Korstjønnna i Hesjedalen statsallmenning 15.08.2019, fjelloppsyn Terje Borgos, Ålen fjellstyre.
3. Kort notat etter befarings ved Korstjønnna/Elgsjøen 13.09.2019, fjelloppsyn Terje Borgos, Ålen fjellstyre.

Saksopplysninger

Bakgrunn

I august 2019 fikk fjelloppsynet i Ålen fjellstyre melding om mulig ørekyte i bekker oppstrøms Korstjønnna i Forda-vassdraget innenfor Forollhogna nasjonalpark, og det ble raskt gjennomført en undersøkelse som viste at dette stemte. Ålen fjellstyre varslet aktuelle myndigheter og inviterte til en befarings sammen med Fylkesmannen i Trøndelag, Veterinærinstituttet, Trøndelag fylkeskommune og nasjonalparkforvalter. Det ble ved bruk av el-fiskeutstyr dokumentert forekomst av ørekyte i side-bekkene, samt at det ble sett nærmere på sperren nedstrøms Korstjønnna. Det viste seg at sperren som ble bygget i 2002, hadde forfalt såpass at ørekyta lett kunne passerer. Med bakgrunn i risikoen for videre spredning til sidevassdraget Hersja ble det enighet om å starte opp en prosess for å vurdere situasjonen nærmere og muligheten for å få iverksette tiltak for å bekjempe spredningen av ørekyte. Ålen fjellstyre gjorde en nærmere beskrivelse av dette.

Oppfølgingen av dette arbeidet ble organisert som et prosjekt der Fylkesmannen i Trøndelag, Holtålen kommune, Ålen fjellstyre og Veterinærinstituttet inngår i en arbeidsgruppe. Fylkesmannen som tiltakshaver har ledet arbeidsprosessen. Veterinærinstituttet er kompetansesenter for bruk av CFT-Legumin/rotenon og har derfor en sentral rolle i planlegging og gjennomføring av slike behandlinger med relaterte arbeidsoppgaver.

Ålen fjellstyre har deltatt med sin erfaring og lokale kunnskap om området. Nasjonalparkforvalter har deltatt på nettmøtene og fulgt prosessen.

Nasjonalparkstyret fikk i sitt møte 4. mars 2020 i Trondheim en orientering av Veterinærinstituttet og Fylkesmannen i Trøndelag om bakgrunnen for prosjektet og planene for bekjempelse av ørekyte i øvre deler av Forda-vassdraget.

Søknaden

Søknaden er 2-delt og Fylkesmannen i Trøndelag er søker for tiltaket. Det søkes 1) Forollhogna nasjonalparkstyre om tillatelse til utviding av fiskesperre og 2) Miljødirektoratet om kortvarig og steds spesifikk bruk av CFT-Legumin til å fjerne ørekyte i Korstjønnna og Bergtjønnna i Holtålen kommune jf. saksdokument 1.

1. Søknaden om *tillatelse* til utviding av fiskesperre skal behandles av nasjonalparkstyret i Forollhogna nasjonalpark. I tillegg er den søknaden også sendt til Trøndelag fylkeskommune, Holtålen kommune og NVE.
2. Søknaden om rotenonbehandling av området oppstrøms fiskesperra er sendt til Miljødirektoratet, som er myndigheten her. Søknaden er i tillegg sendt til nasjonalparkstyret for Forollhogna, Trøndelag fylkeskommune, Holtålen kommune, Midtre Gauldal kommune og NVE for *høringsuttalelse*.

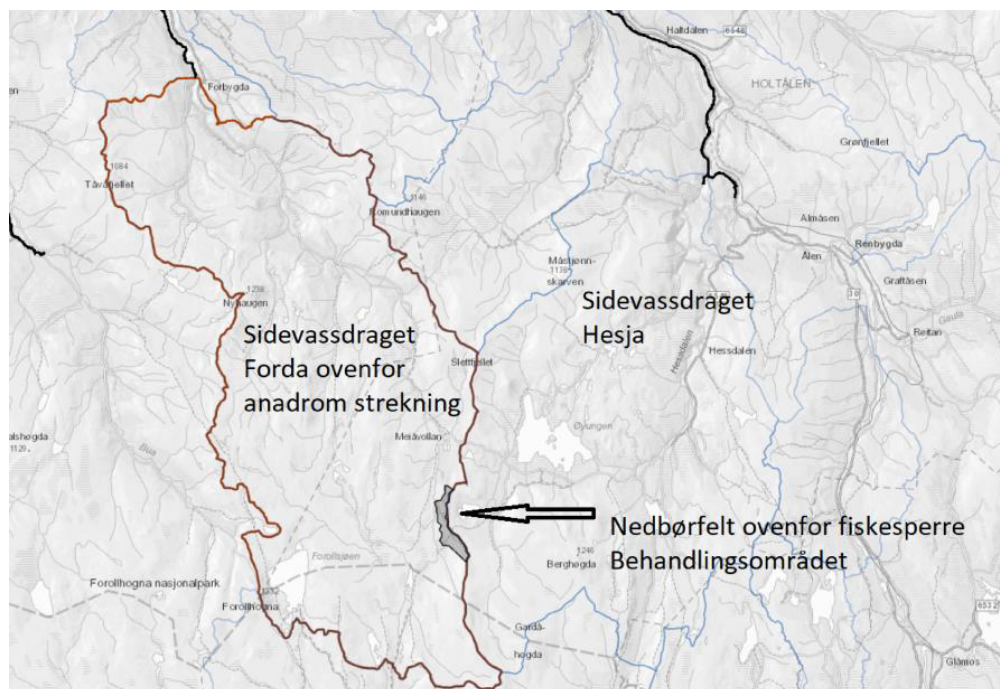
Fordi disse to tiltakene henger så tett sammen og er avhengig av hverandre, er det laget et felles dokument, jf. saksdokument 2.

Veterinærinstituttet har gjort den hydrologiske kartleggingen av Korstjønna og Bergtjønna i sept. 2019. Vitenskapsmuseet, NTNU gjennomført en kartlegging av bunndyrfauna i løpet av høsten 2019, og kommer til å gjennomføre ytterligere kartlegging sommer 2020.

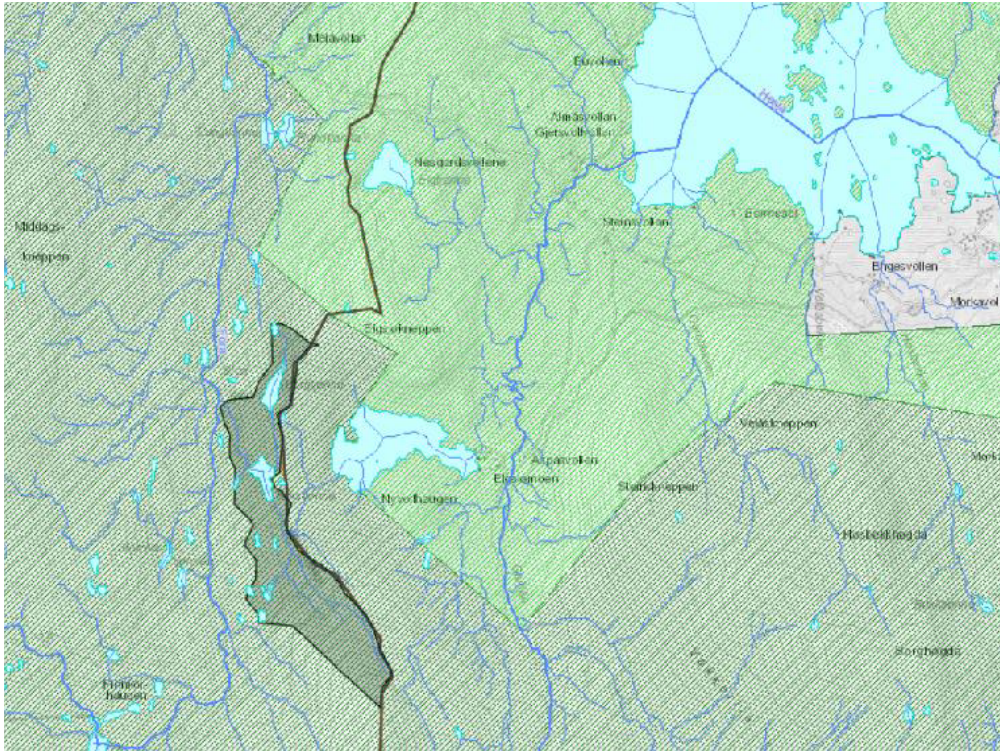
Miljødirektoratet har den 5.6.2020 lagt ut søknaden om bruk av rotenon i Korstjønna og Bergtjønna på høring med frist innen 29.6.2020.

Søknaden gir en oversiktlig beskrivelse av tiltaket og det er gjort faglige vurderinger av hvordan rotenonbehandlingen vil påvirke naturmiljøet inkl. vurderinger etter naturmangfoldloven. Det gis noen korte utdrag fra søknaden, men det vises i sin helhet til søknaden med vedlegg for å få en god bakgrunn for saken, jf. søknaden

Øvre deler av Forda-vassdraget



Figur 1. I rødbrunt: Sidevassdraget Forda med kjente forekomster av ørekyte. I blått: Sidevassdraget Hesja med Elgsjøen, Øyungen og elver uten ørekyte. I grått: Sidevassdraget oppstrøms fiskesperra. Svarte elver er anadrom strekning i Gaula-vassdraget.



Figur 2. Hele behandlingsområdet ligger i Forollhogna nasjonalpark (Mørkegrønt) I tillegg vil det bli aktivitet i Øyungen landskapsvernområde med frakt av utstyr og undersøkelser. (Kilde naturbasen)

Fiskesperra, jf. saksdokument 3



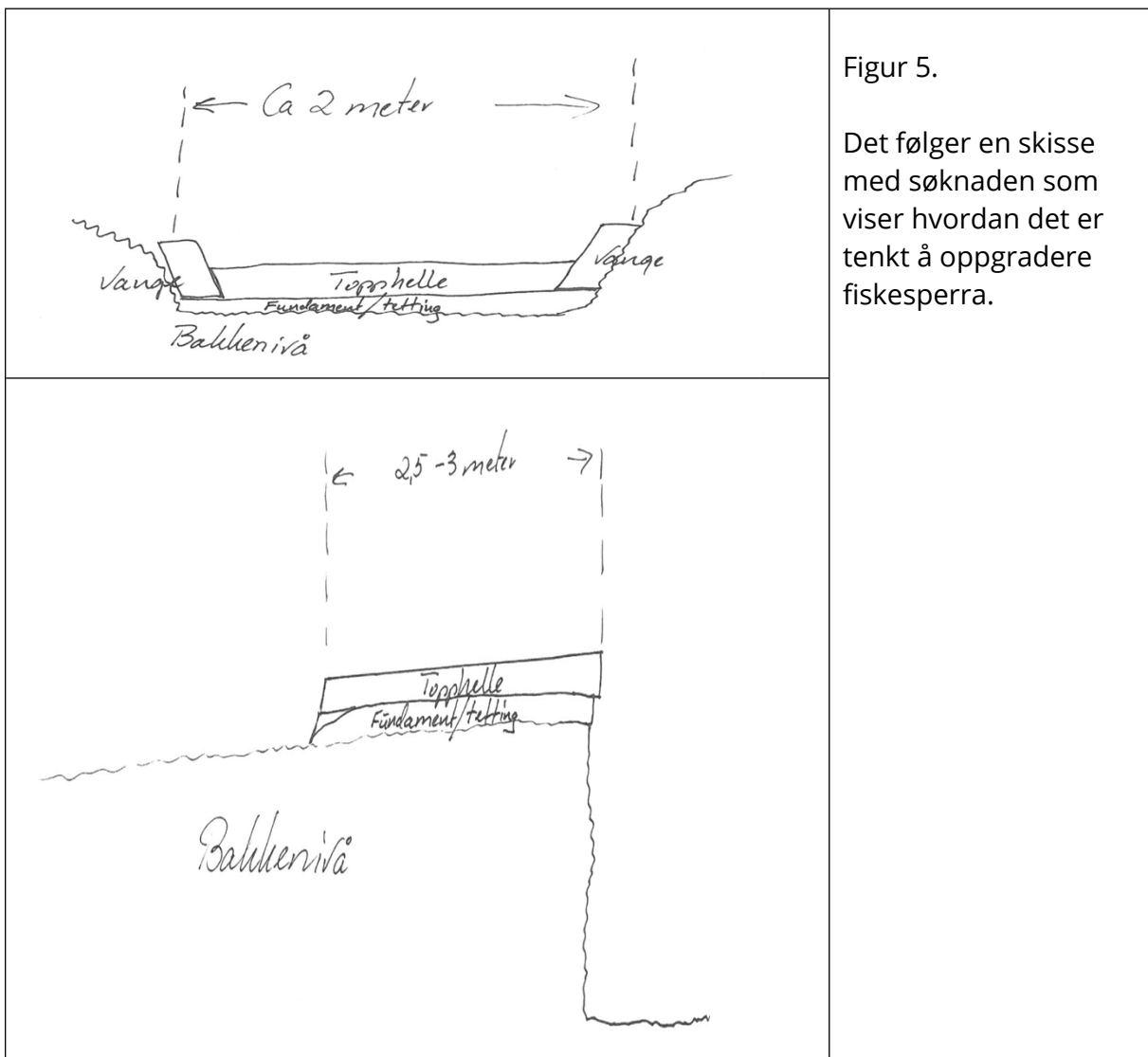
Figur 3.

Viser hvor fiskesperra ligger, og hvor det er påvist ørekyte i 2019.



Figur 4.
 Bilde av fiskesperren i bekkeløpet nedstrøms Korstjønna fra befaringen dato 13.9.2019.

Foto: Eli Grete Nisja



Figur 5.
 Det følger en skisse med søknaden som viser hvordan det er tenkt å oppgradere fiskesperra.

Det søkes om å få oppgradere/ombygge dagens fiskesperre til en permanent fiskesperre for å hindre at ørekyte sprer seg opp i dette sidevassdraget igjen.

Rotenon (saksdokument 2) er en lett nedbrytbar gift som blir framstilt fra røttene av tropiske vekster av erteplantefamilien. Blandingen med rotenon er ustabil og brytes raskt ned i naturen når det utsettes for lys og oksygen, og rotenon eller tilsetningsstoffene i løsningen vil derfor ikke akkumuleres i næringskjeden.

Det søkes om rotenonbehandling av Korstjønna og Bergtjønna med sidebekker, samt Storbekken, bekken ned til Elgsjøen, i tilfelle det skulle være mistanke om nylig spredning ved behandlingstidspunktet.

I tillegg foreligger det en søknad om bruk av motorisert ferdsel i tilknytning til forarbeider, bygging av fiskesperra og gjennomføring av behandlingen, jf. saksdokument 4.

Dette er et omfattende tiltak med flere forhold som er gjensidig avhengig av flere tillatelser fra flere myndigheter.

Først og fremst er tiltaket avhengig av at Miljødirektoratet gir utslippstillatelse for bruk av rotenon. Miljødirektoratet har ennå ikke sendt saken på høring, men det forventes nært forestående.

Tiltaket avhengig av at nasjonalparkstyret både er positive til selve rotenonbehandling og gir tillatelse til byggingen/oppgraderingen av fiskesperra. Dette inkluderer en tillatelse til nødvendig motorisert ferdsel.

Hjemmelsgrunnlag – verneforskriften og naturmangfoldloven (NML)

Verneforskrift

Formålet med opprettelsen av Forollhogna nasjonalpark er, jf. § 2 i verneforskriften:

- å bevare et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde,
- å bevare i naturlig tilstand landskapsformer og det biologiske mangfoldet med en variert vegetasjon med stort innslag av kravfulle plantearter og et rikt dyreliv med en høyproduktiv villreinstamme,
- å verne om kulturminner og kulturlandskapsinnslag.

I vernebestemmelsene, § 3, punkt 1.1 heter det at «landskapet er vernet mot tekniske inngrep av enhver art, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg og faste innretninger, vegbygging, vassdragsregulering, oppdemming, ..., sprenging, boring, flytting og fjerning av steiner og blokker, ...» osv. Listen er ikke uttømmende.

Videre i vernebestemmelsene §3, punkt 5.1 heter det at «motorisert ferdsel til lands og til vanns, herunder bruk av luftfartøy lavere enn 300 meter er forbudt. Forbudet mot motorferdsel gjelder også bruk av modellfly, modellbåt o.l.».

Unntaksbestemmelsene i verneforskriften angir ikke de omsøkte forholdene, og både søknaden om byggingen av fiskesperra og bruken av båt med påhengsmotor og

helikopter må behandles som en dispensasjon etter den generelle dispensasjonshjemmelen dvs. med hjemmel i naturmangfoldlovens § 48. I tillegg skal søknaden vurderes etter NML §§ 4-5 (forvaltningsmål for naturtyper og økosystemer, og forvaltningsmål for arter) og §§ 8-12 (miljørett prinsippene).

Naturmangfoldloven (NML)

I NML § 48 heter det at «forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig».

Videre heter det i § 48, 4. ledd at «søknad om dispensasjon etter første ledd skal inneholde nødvendig dokumentasjon om tiltakets virkning på verneverdiene. I dispensasjon etter første ledd skal begrunnelsen for vedtaket vise hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for verneverdiene, og hvilken vekt det er lagt på dette».

En dispensasjon fra vernebestemmelser er utøvelse av offentlig myndighet i henhold til naturmangfoldloven § 7, slik at også de miljørettslige prinsippene i NML §§ 8 – 12 må vurderes ved en dispensasjon.

Forvaltningsplan

Forvaltningsplanen for nasjonalparken er fra 2004, og i kap. 4.6 er forholdet omkring spredningen av ørekyte nærmere beskrevet. Det vises her til at det ble gjort funn av ørekyte i Dalbusjøen i 2000-01, og at den har spredd seg derfra langs elva Forda både oppover og nedover fra Dalbusjøen. Her er det beskrevet at «spredning av ørekyte anses å være en trussel for norsk innlandsfiske». Og videre at «det kan være aktuelt å tillate enkle terrenginngrep i nasjonalparken for å hindre videre spredning av ørekyte». I retningslinjen i forvaltningsplanen heter det at «Tiltak for å hindre videre spredning av ørekyte kan etter søknad tillates».

Vurderinger

Problemstillingen om spredning av ørekyte var alt kjent da forvaltningsplanen for nasjonalparken ble utarbeidet, og nasjonalparkforvalter forholder seg til føringene i forvaltningsplanen i forbindelse med behandling av denne saken.

Dette er en kompleks sak hvor gjennomføring av tiltaket er avhengig av flere tillatelser fra flere forvaltningsmyndigheter. Nasjonalparkforvalter velger å legge fram en samlet sak for hele tiltaket hvor høringen av rotenonbruken inngår i vedtaket.

Naturmangfoldloven (NML)

Kunnskapsgrunnlaget om både fiske og bunndyrfauna, og konsekvensene for naturmiljøet må være kjent før det kan gis en tillatelse til rotenonbehandling av denne delen av vassdraget.

Den raske reaksjonen fra fjelloppsynet i Ålen fjellstyre førte til at det alt i løpet av tidlig høst 2019 ble bestemt at her måtte det iverksettes tiltak for å hindre videre spredning av ørekyte, og det ble gjennomført forundersøkelser av både biologisk - og hydrologisk

karakter. Ytterligere biologiske undersøkelser vil bli gjennomført så snart forholdene ligger til rette for det nå i 2020.

Så langt er det ikke påvist trua og sjeldne arter i bunndyrfaunaen. Når det gjelder fisk har Fylkesmannen vurdert at ørretbestanden i Korstjønna og Bergtjønna ikke har behov for bevaringstiltak i forkant og under behandlingen av tjønnene. Dersom ikke ørret kommer tilbake etter behandlingen – ikke kommer seg over sperren, er det mulig å finne lokal ørret andre plasser i vassdraget som kan flyttes til lokaliteten. Dette vil bli vurdert på et senere tidspunkt.

I tilfellet Korstjønna og Bergtjønna vil rotenonholdig avrenning bli betydelig fortynnet etter samløp med hovedløpet i Forda. Upåvirket strekning oppstrøms samløp vil fungere som et reservoar for rask reetablering av arter i påvirket strekning av bekken. Vurderingen er at dersom det ikke gjøres tiltak vil det være en reell fare for spredning til sidevassdraget Hesja.

Det er gjennomført bruk av rotenon i behandling av vassdrag med uønska fremmede arter i andre nasjonalparker. I 2004 ble vassdrag på Hardangervidda rotenonbehandlet for å fjerne ørekyte. Her ble det også bygget sperrevoller. I 2015 ble det gitt tillatelse til rotenonbehandling i forbindelse med bekjemping av kanadarør i Klokkartjønna som ligger innenfor Blåfjella/Skjækerfjella nasjonalpark.

Del 2 (s. 11- 16) i søknaden inneholder en utfyllende redegjørelse for forholdene omkring konsekvenser for naturmangfoldet og behandlingsmetodikk ved bruk av rotenon, og det vises i sin helhet til denne utredningen.

Her er det gjennomført vurderinger av kunnskapsgrunnlaget og konsekvensene på naturmiljøet ved bruk av rotenon slik det stilles som vilkår i NML § 48.

Vurderingene etter NML §§ 8-12 vurderes å være i varetatt i de utredningene om bruken av rotenon som ligger i søknaden.

Oppgraderingen av fiskesperra er en vesentlig del av prosjektet og er helt avgjørende for om det er hensiktsmessig med rotenonbehandlingen, og motsatt! Det foreligger forholdvis enkle skisser med cirka mål og beskrivelse for hvordan oppgraderingen av fiskesperra er planlagt. Det ville ha vært ønskelig med mer konkrete tegninger, men det er forståelse for at dette ikke har latt seg gjøre mht. både årstid og tidsperspektiv for å innhente de nødvendige tillatelsene slik at tiltaket kan iverksettes i løpet av sommeren 2020.

Søknaden om motorisert ferdsel

For å kunne gjennomføre tiltaket på en effektiv måte er man her avhengig av både bruk av båt med påhengsmotor for å komme godt nok til på tjønnene og helikopter for å frakte inn/ut utstyr, kjemikalier mm. Feltmannskapet vil måtte gå til fots fram til behandlingsstedet. Bruk av helikopter vil være det mest skånsomme for naturmiljøet framfor transport på barmark, og bruk av båt med påhengsmotor på tjønnene vil heller ikke sette varige spor i naturen.

Videre er omfanget av den motorisert ferdselen her begrenset til noen dager i forbindelse med oppgraderingen av fiskesperre og gjennomføringen av behandlingen. På dette tidspunktet er det imidlertid ikke mulig for prosjektet å angi nærmere hvilke

dager søknaden gjelder for, og derfor settes det som et vilkår at det skal gis nærmere tilbakemelding om akkurat dette.

Samlet vurdering

Bruk av rotenon vil føre til at fisk og bunndyrfaunaen dør i den dele av vassdraget som utsettes for behandlingen, og det er klart at naturmiljøet blir påført dramatiske skader. Dette skjer imidlertid under kontrollerte forhold i et svært avgrenset område, og vitenskapelige undersøkelser viser at naturmiljøet vil i løpet av et par år bli «reparert» ved at arter fra andre deler av vassdraget sprer seg og etablere seg i det behandlede området. Oppgraderingen av fiskesperra skal hindre at ørekyta kommer tilbake til Korstjønna og Bergtjønna med side bekker.

Forvaltningen av nasjonalparken må ha et langsiktig perspektiv, og det legges avgjørende vekt på at tiltaket med rotenonbehandlingen og oppgraderingen av fiskesperre på lengre sikt vil ivareta verneformålet med å bevare det biologiske mangfoldet. I dette perspektivet vil heller ikke rotenonbehandlingen kunne påvirke verneverdiene nevneverdig i denne delen av Forollhogna nasjonalpark. Videre er det svært viktig å hindre spredning av ørekyte til sidevassdraget Hersja som er fri for ørekyte. Dersom ørekyte får etablere seg i Korstjønna og Bergtjønna med side bekker øker risikoen for videre spredning til Hesja-vassdraget som vil ha store negative konsekvenser for det biologiske mangfoldet. Øvre deler av Hersja-vassdraget med Elgsjøen og Øyungen ligger i Øyungen landskapsvernområde. Gjennomføring av tiltak for å hindre spredning av ørekyte er også i tråd med tiltak i forvaltningsplanen for nasjonalparken.

Bruk av både båt med påhengsmotor og helikopter er vurderes å være den mest skånsomme transportmåten i forbindelse med både tiltaket på fiskesperre og selve rotenonbehandlingen. For at nasjonalparkstyret skal være kjent med omfanget av den motoriserte ferdselen settes det vilkår om at det gis tilbakemelding om bruken når det er klart.



«MOTTAKERNAVN»

«ADRESSE»

«POSTNR» «POSTSTED»

«KONTAKT»

Saksbehandler, innvalgstelefon

Kristian Julien, +47 74 16 81 54

Søknad om tillatelse til utviding av fiskesperre nedenfor Korstjønna og utslippstillatelse for CFT-Legumin oppstrøms fiskesperre for å fjerne ørekyte i Korstjønna og Bergtjønna i Holtålen kommune.

Fylkesmannen søker Miljødirektoratet om kortvarig og steds spesifikk bruk av CFT-Legumin til å fjerne ørekyte i Bergtjønna og Korstjønna i Holtålen kommune sensommeren 2020 og Fylkesmannen søker Forollhogna nasjonalparkstyret tillatelse til utviding av fiskesperre forsommere 2020. Det søkes om utslippstillatelse til inntil 375 liter CFT-Legumin». Tiltakene til sammen kan reduserer faren for spredning av ørekyte fra sidevassdraget Øvre Forda til sidevassdraget Hesja som er fri for ørekyte. Både Øvre Forda og Hesja hører til Gaulavassdraget.

Søknaden er to-delt (Vedlegg 1). Delen med utviding av fiskesperre skal behandles av nasjonalparkstyre i Forollhogna nasjonalpark, i tillegg sendes den til Trøndelag fylkeskommune, Holtålen kommune og NVE. Delen med rotenonbehandling av området oppstrøms sendes til miljødirektoratet, i tillegg sendes den til nasjonalparkstyre for Forollhogna, Trøndelag fylkeskommune, Holtålen kommune, Midtre Gauldal kommune og NVE.

Fordi disse to tiltakene henger så tett sammen er det laget et felles dokument. (I tillegg kommer søknad om motorisert ferdsel i forbindelse med frakt av utstyr i egen søknad.)

Fordi disse to tiltakene er avhengig av hverandre har vi samlet de i et dokument. Bakgrunn og valg av løsning henger tett sammen.

Det vil bli sendt ut egne søknader om finansiering.

Arbeidet er organisert som et prosjekt der Fylkesmannen, Holtålen kommune, Ålen fjellstyre og Veterinærinstituttet inngår i arbeidsgruppa. Fylkesmannen er tiltakshaver. Veterinærinstituttet er kompetansesenter for bruk av CFT-Legumin / rotenon og har derfor en sentral rolle i planlegging og gjennomføring av slike behandlinger med relaterte arbeidsoppgaver.

Er det noe som mangler eller er det spørsmål så ta kontakt.



Figur 1 Nedbørfeltet oppstrøms fiskesperre i grått. Fiskesperre (gul stjerne) og påvisning av ørekyte sommeren 2019 (rødt). Kun ørret (blått). Behandlingen vil hovedsak foregå i Korstjønnå og Bergtjønnå. I tillegg må bekkene med påvist ørekyte behandles.

Med hilsen

Gry Tveten Aune (e.f.)
seksjonsleder
Klima- og miljøavdelingen

Kristian Julien
seniorrådgiver
Klima- og miljøavdelingen

Dokumentet er elektronisk godkjent

Likelydende brev sendt til:

Nasjonalparkstyret for Forollhogna	Postboks 2600	7734 STEINKJER
Miljødirektoratet	Postboks 5672 Torgarden	7485 TRONDHEIM

Vedlegg

- 1 Vedlegg 1 Søknad i to deler. Utviding av fiskesperre og utslippstillatelse for bruk av CFT-Legumin for å fjerne ørekyte oppstrøms fiskesperre.
- 2 Vedlegg 2 Notat angående sperre for ørekyte som grunnlag for kostnadsberegning av tiltaket

Kopi til:

Norges vassdrags- og energidirektorat	Postboks 5091	0301 OSLO
Holtålen kommune	Bakkavegen 1	7380 ÅLEN
Trøndelag fylkeskommune	Fylkets hus, Postboks 2560	7735 STEINKJER
Midtre Gauldal kommune	Rørsvæien 11	7290 STØREN

Søknad om bygging av permanent fiskesperre og rotenonbehandling av Bergtjønna og Korstjønna i Holtålen for å hindre ytterlig spredning av ørekyte *Phoxinus phoxinus*.

Bakgrunn

Gjennom el-fiske er det registrert at ørekyta *Phoxinus phoxinus* har spredd seg opp fra Forda til Korstjønna, helt opp til Bergtjønna og omkringliggende elver. Ørekyte er en kjent art fra sidevassdraget Forda men som ikke hører hjemme i vassdrag som går ut mot Atlanterhavet. Ørekyte er en regionalt fremmed art vurdert til å ha å ha svært høy risiko (Forsgren 2020) for å ha en stor økologisk negativ effekt, spesielt kan den være en sterk konkurrent til ørret.

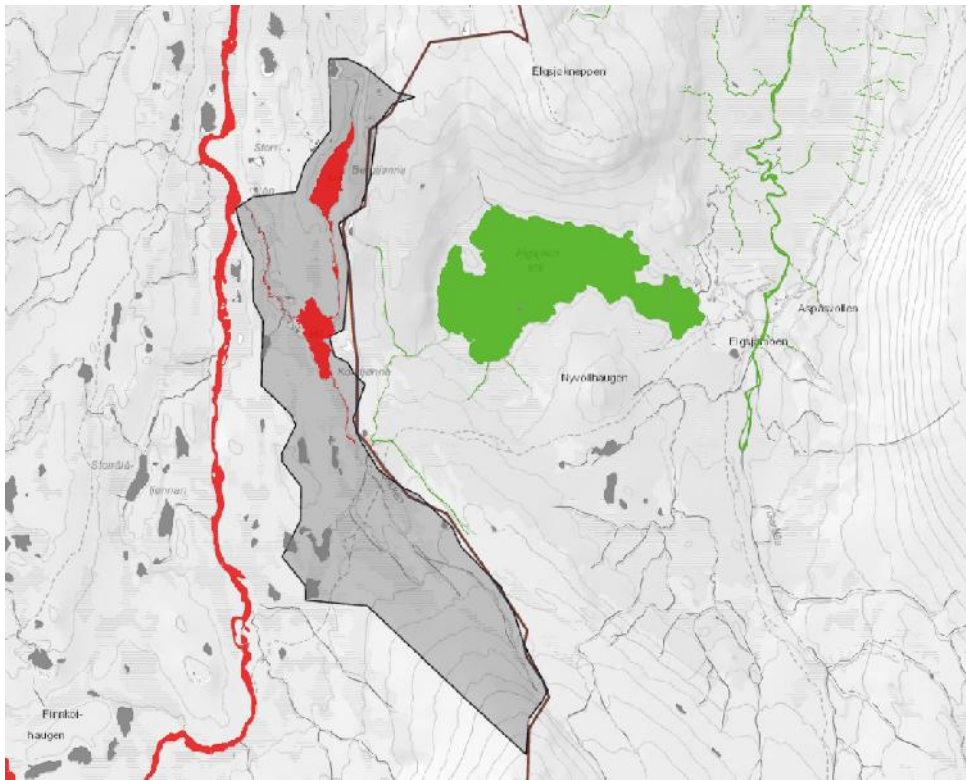


Figur 1 (t.v.) Ørekyte fanget med el-fiske-apprat 13/9-2019.(t.h.) Lokasjon for fiskesperre.

I 2002 ble det gravd ut en fiskesperre mellom Korstjønna og Forda. Sperra som ble gravd ut i 2002 har ikke vært effektiv nok og ørekyta har derfor etablert seg i Korstjønna, sannsynlig vis Bergtjønna og omkringliggende bekker. Med spredning opp til Korstjønna og Bergtjønna øker risikoen for spredning fra sidevassdraget Forda til sidevassdraget Hesja i Gaulavassdraget. Korstjønna, Bergtjønna og videre oppover i vassdraget ligger veldig nært vannskillet mellom Hesja og Forda. Laserscanningdata viser det kan være så lavt som 20-30 høyde cm som skiller de to vassdragene og dermed kan alle flomsituasjoner være en spredningsmulighet mot sidevassdraget Hesja.

Sommeren 2019 ble det gjort flere befaringer med Ålen Fjellstyre, Fylkesmannen i Trøndelag, Trøndelag fylkeskommune, Vernemyndigheten for verneområdene i Forollhogna, Holtålen kommune og Veterinærinstituttet. Dette for å kartlegge potensiale for spredning over til Hesja og mulige tiltak for å hindre spredning.

Med ørekyte i Korstjønna, Bergtjønna og tilliggende elver er det en reell fare for spredning videre over til til sidevassdraget Hesja ved hver flom framover. Det er akutt om vi får fjernet ørekyta og får på plass en fungerende fiskesperre nedstrøms for å redusere faren ved videre spredning. En eventuell spredning vil være en økologisk katastrofe og påvirke ørretbestanden for store deler av Hesjavassdraget inkludert Elgsjøen (0,58 km²), Øyungen (6,14 km²).

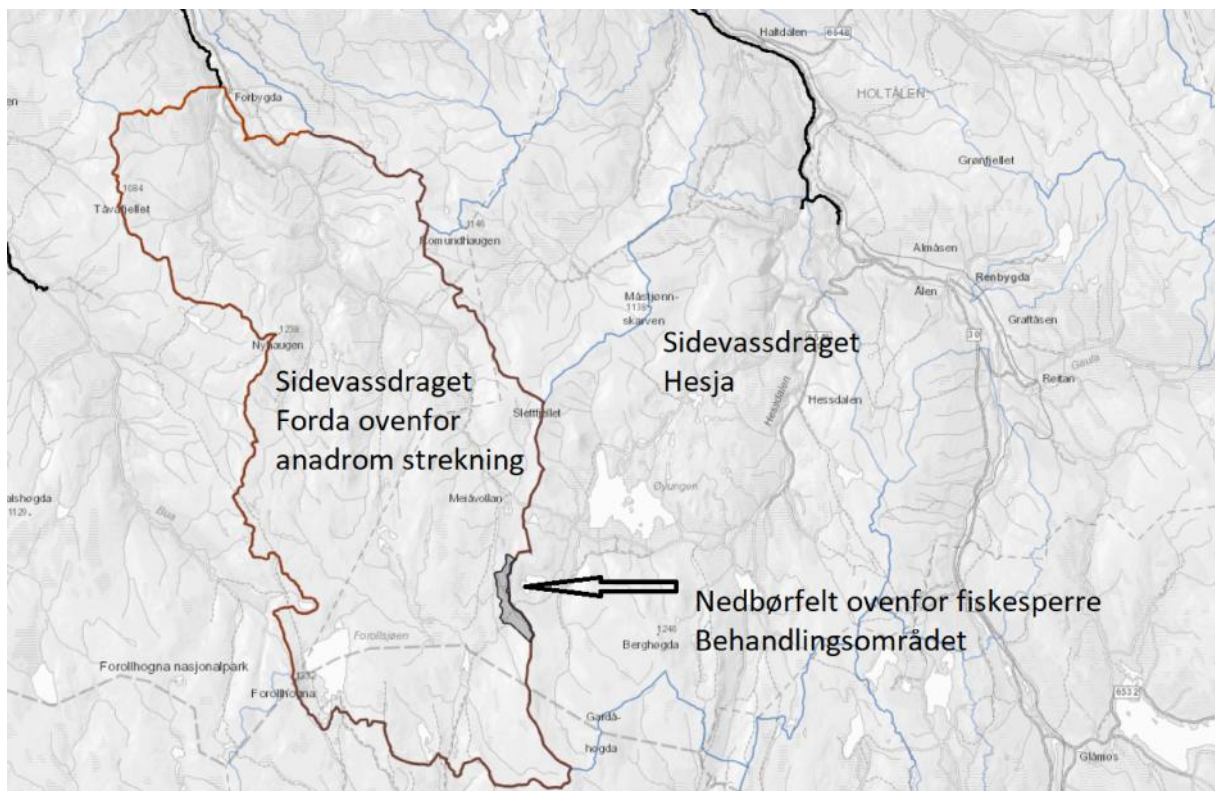


Figur 2 Nedbørfeltet med ørekyte som bør behandles for å unngå spredning til Elgsjøen (0,58 km²), Øyungen (6,14 km²) (grå). Hesja vassdraget uten ørekyte i grønn og Forda med ørekyte i rødt.

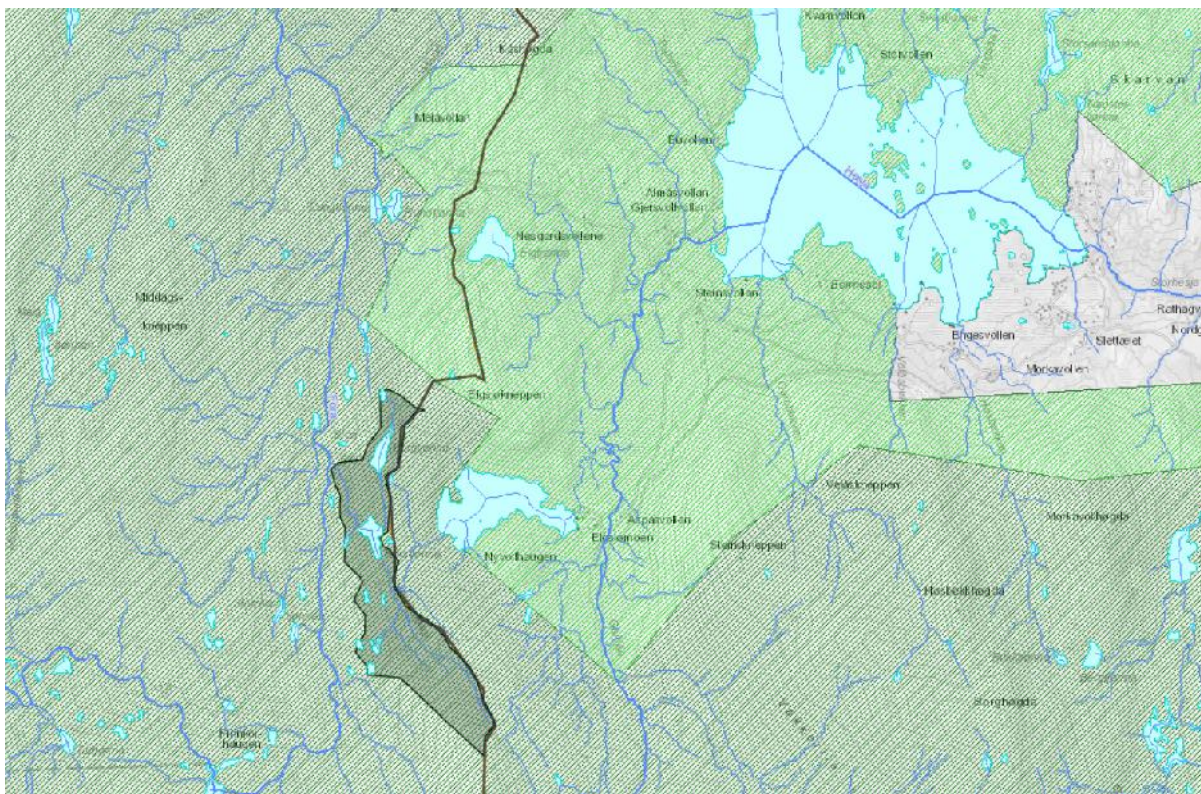
Det er pr. tidspunkt ikke påvist ørekyte i selve Bergtjønna. Unngår man behandling av Bergtjønna vil mengde CFT-Legumin bli betraktelig redusert. Videre påvisning vil bli utført sommeren 2020, men ørekyte er påvist helt opptil utløpet av Bergtjønna. Vi må være 100% sikker på at det ikke er ørekyte i Bergtjønna ved behandlingstidspunktet i august 2020, hvis man skal unngå behandling i øvre del. At Bergtjønna ikke har ørekyte ser vi så lite sannsynlig at i planlegger med full behandling av Bergtjønna parallelt med videre undersøkelser.



Figur 3 Ørekyte påvist helt opp til utløpet av Bergtjønna. (Røde prikker)



Figur 4 I rødt: Sidevassdraget Forda med kjente forekomster av ørekyte. I blått: Sidevassdraget Hesja med Elgsjøen, Øyungen og elver uten ørekyte. I grått: Sidevassdraget oppstrøms fiskesperra. Svarte elver er anadrom strekning i Gaulavassdraget.



Figur 5 Hele behandlingsområdet ligger i Forollhogna nasjonalpark (Mørkegrønt) I tillegg vil det bli aktivitet i Øyungen landskapsvernomåde med frakt av utstyr og undersøkelser. (Kilde naturbasen)

Vitenskapsmuseet har allerede kartlagt deler av området og vil fullføre kartlegging sommeren 2020 med tanke på bunndyrfauna. I tillegg vil det bli ytterlig kartlagt med e-DNA. Foreløpig er det ikke funnet truet eller sårbare arter som vil være berørt av en behandling med CFT-Legumin. Det vurderes kontinuerlig om det skulle være behov bevaringstiltak for bunndyrfauna eller andre arter. Behandlingen vil på kort sikt påvirke det meste av bunnfauna i området, men tidligere erfaring viser at bunnfauna reetableres raskt etter behandling. Blant annet ved tilførsel oppstrøms behandlingsområdet. Når der kommer til reetablering av ørret vil den komme tilbake av seg selv om den finnes oppstrøms behandlingsområdet etter behandling. Alternativt er det aktuelt med utsetting av ørret fanget i nærområdet i Forda-vassdraget. Det vil bli gjort en nærmere vurdering om det er en naturligforekomst av ørret oppstrøms fiskesperra. Fordi bunndyrfaunaen vil få gode forhold med liten eller ingen fisk i området, vil de fiskene som settes ut få særs gode forhold og utsetting bør holdes på et lavt nivå.

Det er vurdert at aktiviteten i forbindelse med fiskesperra, behandling og helikoptertransport ikke berører sårbare områder og tidspunkter for villreinstammen i nasjonalparken.

Informasjon

Det er viktig at opprettelse av fiskesperra og behandling oppstrøms sperra er godt informert for nasjonalparkstyre og publikum i Holtålen. Derfor planlegges det et folkemøte i Holtålen og et foredrag for nasjonalparkstyret 4. mars i Trondheim. Begge med representanter fra Fylkesmannen og Veterinærinstituttet.

Det er laget en storymap med oppsummering av prosjektet. Fylkesmannen i Trøndelag koordinerer også med egen kommunikasjonsrådgiver.

Søknad

Søknaden er to-delt. Delen med anlegning av fiskesperre skal behandles av nasjonalparkstyre i Forollhogna nasjonalpark, i tillegg sendes den til Trøndelag fylkeskommune, Holtålen kommune og NVE. Delen med rotenonbehandling av området oppstrøms sendes til miljødirektoratet, i tillegg sendes den til nasjonalparkstyre for Forollhogna, Trøndelag fylkeskommune, Holtålen kommune og NVE.

Fordi disse to tiltakene henger så tett sammen er det laget et felles dokument. I tillegg kommer søknad om motorisert ferdsel i forbindelse med frakt av utstyr.

1. Søknad om tillatelse til utviding av fiskesperre nedstrøms Korstjønna.
2. Tillatelse og økonomisk støtte til forundersøkelser og behandling av Korstjønna, Bergtjønna og omkringliggende bekker med CFT-Legumin for å fjerne ørekyte sen sommeren 2020.

Fordi disse to tiltakene er avhengig av hverandre har vi samlet de i et dokument. Bakgrunn og valg av løsning henger tett sammen.

Søknaden sendes:

-) Forollhogna nasjonalparkstyre
-) Holtålen kommune
-) Midtre Gauldal kommune
-) Miljødirektoratet
-) Trøndelag fylkeskommune
-) NVE

Det vil bli sendt ut egne søknader om finansiering.

Transportbehov som berører lov om motorisert ferdsel utmark i forbindelse med utvidelse av fiskesperre nedstrøms Korstjønna og rotenonbehandling.

Området ligger langt fra veg og utstyr må fraktes med enten snøscooter på snødekt mark seinvinteren 2020 eller med helikopter i forbindelse med tiltakene. Fiskesperre er planlagt satt opp i juni og behandling med rotenon er planlagt i august/september. Ålen Fjellstyre vil stå for fraktoppdraget på snødekt mark, inkludert leiekjørere. Ålen fjellstyre søker selv om transport med snøscooter. Eventuell egen søknad for selve transporten og antall turer blir sendt nasjonal parkstyre og Holtålen kommune innen 20. mars.



Figur 6 Ønsket kjøretrase for transport av materialer og utstyr for å utvide fiskesperre. Lengde 16,4 km.

Snøscootertrafikk bør følge traseen via Meiåvøllan for å få enklest mulig forhold for frakt av store lass med snøscooter. Konkrete dager og antall turer blir spesifisert i endelig søknad fra Ålen fjellstyre.

I tillegg er det aktuelt med helikopterløft både ved bygging av fiskesperre og rotenonbehandling. Dette vil Fylkesmannen i Trøndelag søke om. Det er ingen kjente utfordringer med villrein og helikopter på det aktuelle området og tidspunktet. Naturlig startpunkt vil være Fjellheim parkering.

Del 1. Søknad om tillatelse til utviding av fiskesperre nedstrøms Korstjønna.

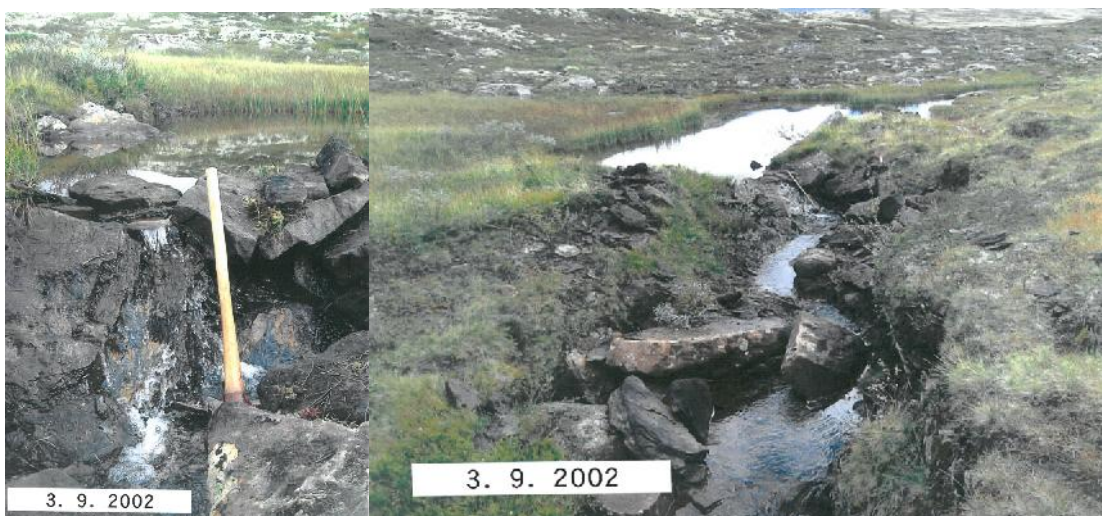
Å få på plass en sikker fiskesperre for ørekyte nedstrøms Korstjønna er en forutsetning for videre tiltak med behandling av vassdrag oppstrøms sperra. Sperra skal være permanent og hindre ørekyte fra å komme opp Korstjønna og videre.

Det er behov for å reparere og forsterke fiskesperre nedenfor Korstjønna. Dette må på plass før man kan rotenonbehandle oppstrøms fiskesperra og minske fare for spredning til Hesjadelen av vassdraget.



Figur 7 Fiskesperre (gul stjerne) og påvisning av ørekyte sommeren 2019 (rødt). Kun ørret (blått)

Terskelen

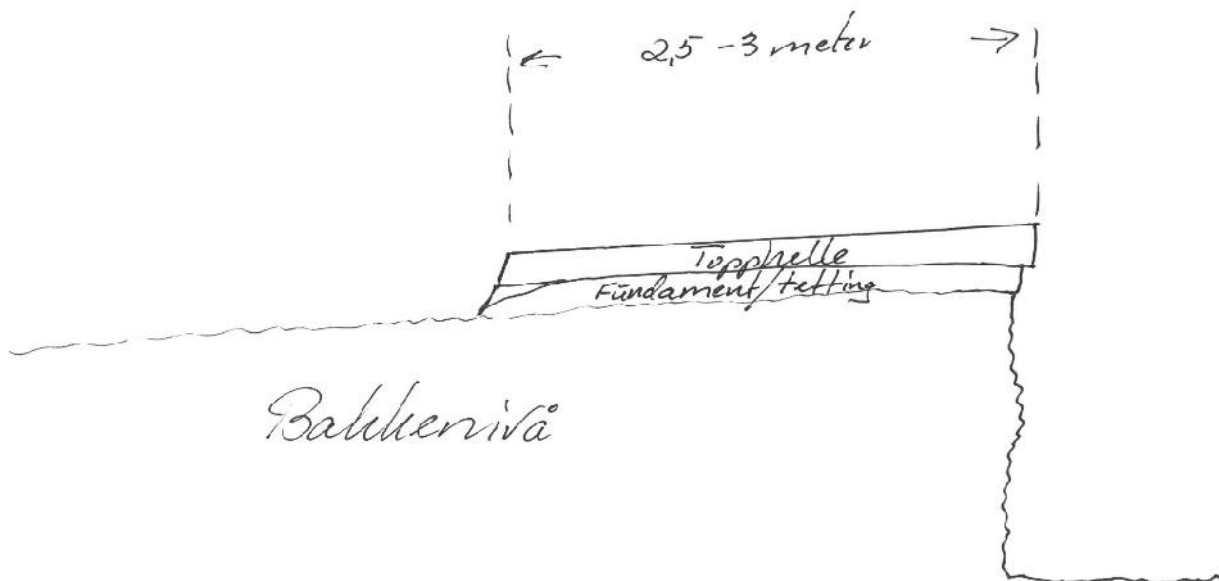


Figur 8 (tv) Fiskesperra sånn som den var i 2002. (th) Området nedstrøms som bør utvides senkes.

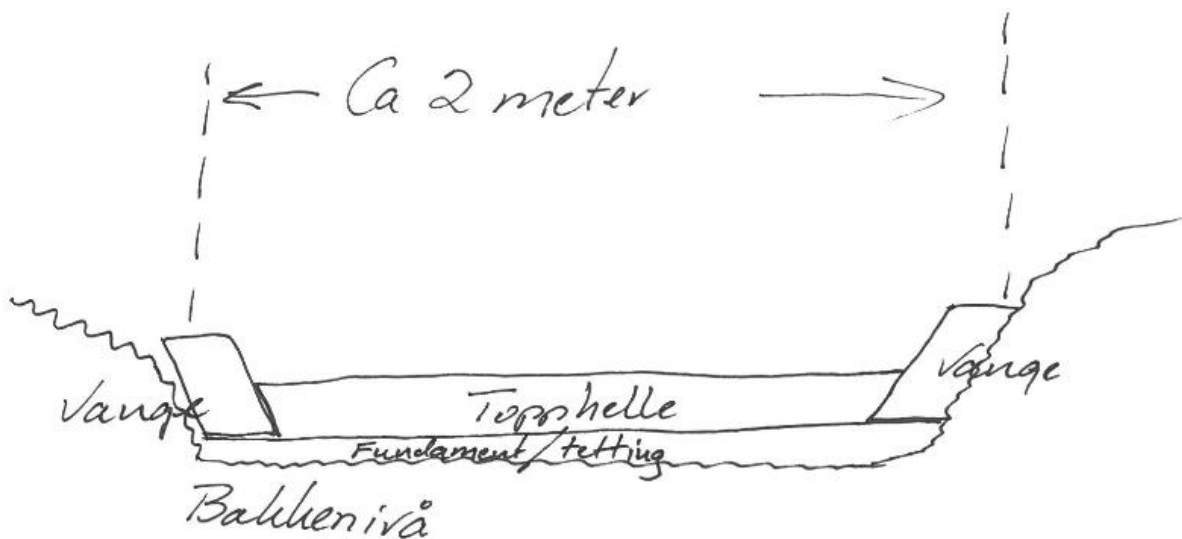
Foreløpig skisse til fiskesperre er å støype nedre del av kransen og bruke naturstein til topp.

Høydeforskjellen i sperra økes ved at det anlegges en betongsåle oppe på toppnivået av dagens sperre. Det støpes samtidig vanger på denne sålen for å hindre utgraving på siden av betongsålen. I betongsålen og vangerne støpes det inn mindre stein for at sålen og vangerne skal gå mere i ett med naturen rundt. Betong er vurdert til å ha størst stabilitet og minske fare for at terskelen blir ødelagt av en vårflo. Ved bruk av naturstein bør det være mulig å skjule det meste av betongen.

Terskelen bør dekkes med duk fra oversiden.



Fiskesperre sett fra sida. Tegning Ålen fjellstyre.



Fiskesperre med vanger, slik at ikke vannet finnes veg rundt terskel. Tegning Ålen fjellstyre.

Terskelen må ha et fall på minimum 100 cm, helst 120 cm. Kanalen er trang nedenfor der det er terskel og bør dermed utvides/ryddes i 8-10 meter og om mulig senkes for å unngå oppstuvning av vann nedenfor terskel. For å unngå større maskiner i terrenget er det aktuelt med mindre sprenging nedenfor terskel for å få håndterbar størrelse på steinene som må ryddes vekk nedstrøms. (Minigraver fraktet med helikopter kan være et alternativ.)

Avstanden til nærmeste veg sommerhalvåret er 3,5 km målt i kartet. Det enda blir lengre i terrenget. Både avstand og terrenget tilsier at vi bør langt i å finne alternativer til å få en gravemaskin inn til området, ev. så liten gravemaskin at den kan løftes med helikopter.

Det er viktig at inngrepet blir så lite som absolutt nødvendig og at fiskesperre kamoufleres med naturstein eller tilsvarende slik at der ser ut som en naturlig terskel i vassdraget. Se eksempler fra Hardangervidda nedenfor.



Figur 9 Eksempler på sprengt sperre og oppmurt sperre på Hardangervidda. Foto: Gry Walle FMVE

Ålen fjellstyre tar seg av transport på vinterføre og følge koordinere selve jobben med fiskesperra. Vi må ha inn en entreprenør til å gjøre deler av jobben inkludert sprenging. Fylkesmannen står som søker og ansvarlig for prosjektet. Ålen fjellstyre vil bli stående som eier av sperra og vil ha tilsynsansvar og ansvar for eventuelt vedlikehold.

Tillatelser

Søknad inngrep i nasjonalpark. Søknad om transport av materialer på snø. Helikopterløft. Ålen fjellstyre sender spesifisert søknad på bruk av scooter. Spesifisering av søknad om bruk av helikopter utarbeides etter behov Fylkesmannen i Trøndelag.

Budsjett

Foreløpig total kostnad 100 000,- kr. Estimater følger tilsvarende terskelbygging på Hardangervidda.

Kostnader er avhengig av hva som trengs av materialer og hva en entreprenør skal ha for oppdraget. Det vil gå med duk, mørtel, armeringsjern, drivstoff, sprengstoff. I tillegg trengs det forskjellige typer utstyr. Eksempel: Bormaskin, slegger, spader, spett osv. Hva kan kjøres inn om vinteren? Kan det være aktuelt med helikopterløft tilbake hvis det først er helikopter i sving i forbindelse med rotenonaksjon.

Når?

Sperra bør bygges i juni/juli på optimal vannføring mens behandling med rotenon blir i slutten av august starten på september. Målet er å kjøre inn så mye utstyr som mulig på vinterføre. Utfrakting utstyr bør vurderes i sammenheng med selve behandlingen av området. Mulig samkjøring med helikopterløft.

Del 2. «Søknad – bruk av CFT-Legumin for å fjerne ørekyte i Bergtjønna og Korstjønna i Holtålen kommune.

Fylkesmannen søker Miljødirektoratet om kortvarig og steds spesifikk bruk av CFT-Legumin til å fjerne ørekyte i Bergtjønna og Korstjønna i Holtålen kommune høsten 2020. Det søkes om utslippstillatelse til inntil 375 liter CFT-Legumin».

2.1 Konsekvenser for naturmangfold

Hva er rotenon

Rotenon er en lett nedbrytbar gift som blir framstilt fra røttene av tropiske vekster av erteplante familien. Tilsetningsstoffer benyttes for å holde rotenon i løsning og bedrer spredningsegenskapene i vann. Den flytende formen som brukes ved behandling av vassdrag (CFT-Legumin) inneholder 3,3 % rotenon. Blandingen er ustabil og brytes raskt ned i naturen når det utsettes for lys og oksygen. Rotenon eller tilsetningsstoffene i løsningen vil derfor ikke akkumuleres i næringskjeden.

Kunnskapsgrunnlag om bruk av rotenon i stillestående vann

Bruk av rotenon i stillestående vann for å fjerne uønsket fisk er gjennomført i stor utstrekning i flere land. I USA har metoden vært brukt siden 1930-tallet, og i Norge siden 1950-tallet. Det er ingen andre tiltak, med unntak av fullstendig tørrlegging, som har vist seg effektive hvis målsettingen er 100 % fjerning av en etablert fiskeart fra et større vannvolum. Det er generelt enklere å lykkes med rotenonbehandling i stillestående vann enn i rennende vann, fordi eksponeringstiden er lengre, og muligheten for at fisk kan gjemme seg i friskt utstrømmende vann blir marginal. Dette er årsaken til at elvebehandlinger som regel gjennomføres to ganger, mens innsjøbehandlinger normalt gjøres én gang. Metoden er velutviklet og godt utprøvd.

Miljøpåvirkning, korttids- og langtidseffekter

Det foreligger betydelig datagrunnlag for miljøeffektene fra rotenonbehandlinger både rennende og stillestående vann i Norge og sammenlignbare økosystemer f.eks. i Nord-Amerika. En ny løsning CFT-L er tatt i bruk siden 2013. Finlayson mfl. (2010) viser at den nye løsningen er mer skånsom mot bunndyr. Erfaringer fra tidligere behandlinger tyder på at den midlertidige negative effekten på bunndyrsamfunn generelt er større i rennende vann enn i innsjøer (Arnekleiv mfl 2015). I tilfellet Korstjønna og Bergtjønna vil rotenonholdig avrenning bli betydelig fortynnet etter samløp med hovedløpet i Forda. Upåvirket strekning oppstrøms samløp vil fungere som et reservoar for rask reetablering av arter i påvirket strekning av bekken.

Ved rotenonbehandlingen mot ørekyte ved Stigstuv og Hætjønna på Hardangervidda fant Fjellheim (2004) ingen signifikante endringer i bunndyrsamfunnet et år etter behandlingen, til tross for lengre eksponeringstid og antatt større effekt enn ved en mere kortvarig elvebehandlinger.

I Vikarauntjønna i Trondheim som ble behandlet for å fjerne introdusert mort (*Rutilus rutilus*) i 2014, ble det ved etterundersøkelser allerede etter et år konkludert med at behandlingen hadde hatt liten eller ingen negativ effekt på artsdiversiteten (Arnekleiv mfl.2015). Ved rotenonbehandling av 7 vann i Bymarka i Trondheim ble det ved etterundersøkelser to år etterpå funnet en større artsrikdom i flere av lokalitetene, mens det i de to vatna som hadde hatt lengst rotenoneksponering ble registrert en senere reetablering av planktonkreps (Kjærstad. mfl. 2019b). Med bakgrunn i undersøkelser etter andre rotenonbehandlinger i innsjø er det grunn til å tro at de negative effektene på vannlevende fauna i tjønnene og i bekker blir begrensede og kortvarige. Erfaringene tilsier også at behandlingen

trolig kommer til å ha størst negativ effekt på zooplanktonbestandene i innsjøen, men at også disse vil reetableres på lengre sikt.

2.2 Behandlingsplan

Fylkesmannen i Trøndelag vil være tiltakshaver for bekjempelsen av ørekyte. Veterinærinstituttet, seksjon for miljø- og smittetiltak, er nasjonalt kompetansesenter for bekjempelse av *Gyrodactylus salaris* og fremmede fiskearter i ferskvann. Veterinærinstituttet leverer på forespørsel fra Fylkesmannen innhold til søknaden om bekjempelse, og skal lede planleggingen og bekjempelsen av ørekyte.

2.2.1. Vurdering av tiltak for å bekjempe og hindre spredning av ørekyte

Vurdering av å ikke gjøre tiltak er det en reell fare for spredning til sidevassdraget Hesja. Tiltak for å bekjempe og hindre spredning kan gjøres gjennom tørrlegging, mekanisk utfisking og bruk av kjemikalier. Tørrlegging er mest aktuelt i små vannvolum og/eller der det allerede er bygget dam for oppdemming. En fullstendig tørrlegging er vanskelig å gjennomføre i praksis og er også en stor belastning på naturmangfoldet. Mekanisk utfisking kan gjøres ved bruk av fritt fiske, ruser, garn, og el-fiske. De mekaniske metodene vil redusere populasjonen av den fremmede fiskearten, men vil kun i spesielle tilfeller være i stand til å fjerne arten hvis den er etablert (der hvor formering er påvist). Bruk av kjemikalet rotenon er den metoden som har vist seg å effektivt og skånsomt å kunne utrydde introduserte fiskearter (Bardal 2019).

I Bergtjønna og Korstjønna er det ikke mulighet for nedtapping/tørrlegging, og ørekyte er etablert (påvist yngel i bekk). Den videre beskrivelsen av bekjempelse er en behandlingsplan med bruk av kjemikalet rotenon.

2.2.2 Konsentrasjon og mengde kjemikalie

Veterinærinstituttet har på oppdrag fra Fylkesmannen i Trøndelag gjennomført hydrologisk kartlegging 23.-24. september 2019 av lokaliteten som grunnlag for søknad om og planlegging av en rotenonbehandling. Bergtjønna (vatnløpenummer 35197) ligger 873 moh. og har et areal på 0,0448 km² og nedbørfeltareal på 0,26 km². Korstjønna (vatnløpenummer 35208) ligger 860 moh. og har et areal på 0,0501 km² og nedbørfeltareal på 1,55 km². Tjønnene ligger ca. 2,2 km fra nærmeste vei. Målinger med bunnkartleggingsprogram (Olex) gir i Bergtjønna et areal på 43 921 m², et innsjøvolum på 174 620 m³ og største registrerte dyp er 9,8 meter. I Korstjønna er arealet på 42 696 m², innsjøvolumet på 31 883 m³ og største registrerte dyp er 1,3 meter.

I tillegg kommer noen grunne myrdammer som i deler av året kan stå i kontakt med innløps- og utløpsbekk til å bli inkludert i det foreslåtte behandlingsområdet. Det ble ikke funnet noen direkte forbindelse mellom bekken sørover fra Korstjønna og bekken ned til Elgsjøen. Det kan likevel ikke utelukkes at ørekyte kan vandre mellom disse to bekkene ved ekstreme vannføringssituasjoner, da de på et par punkter kun er skilt av et relativt flatt myrparti. Søknaden om rotenonbehandling inkluderer derfor også Storbekken, bekken ned til Elgsjøen, i tilfelle det skulle være mistanke om nylig spredning ved behandlingstidspunktet.

Konsentrasjon rotenon og mengde CFT-Legumin

En firedobling av LC-50 verdi (voksen fisk) regnes som en sikker dødelig konsentrasjon ved en rotenonbehandling. Dette gjelder der det ikke er forhold som tilsier at rotenonet blir spesielt hurtig nedbrutt eller absorbert i organisk materiale før homogen innblanding oppnås, og det forutsetter at

det brukes utstyr og innsats som sikrer en hurtig og god fordeling av rotenonløsningen i vannmassene, dyppstasjoner i bekker av tilstrekkelig varighet og dosering i vatn i alle dybdesjikt.

Forsøk gjort på ørekyte med 33 µg/l rotenon viser LC100 på 240 min ved 12 °C (Mo 2000). 33 µg/l var konsentrasjonen som ble brukt i vatn/tjønner ved bekjempelse av ørekyte på Hardangervidda i 2013 (Bardal 2017). I bekker ble det brukt en høyere konsentrasjon, 66 µg/l, for å kompensere for den kortere eksponeringstiden og kaldt vann. Det anbefales at samme konsentrasjoner brukes i her.

Rotenonløsningen (CFT-L) som finnes på lager er nå relativ gammel og innhold av rotenon er redusert i forhold til de opprinnelige 3,3 %. Det anbefales derfor å dosere en rotenonmengde som gir en gjennomsnittlig rotenonkonsentrasjon på inntil 33 µg/l i tjønnene. Det vil da være mulighet for å tilpasse dosert volum i forhold til reelt rotenoninnhold i løsningen.

Det anbefales 33 µg/l rotenon i tjønner, og 66 µg/l i øvrig behandlingsområde. Kompensert for redusert rotenoninnhold i CFT-L søkes det om bruk av inntil 375 liter CFT-L.

2.2.3 Praktisk gjennomføring av bekjempelse

Bergtjønna og Korstjønna ligger ca. 2,2 km fra bilveg. Behandlingsutstyr må enten kjøres inn på snøskuter om vinteren, bæres inn, eller flys inn med helikopter. Det vil bli søkt om transport med helikopter. Mannskap går inn til fots. Bruk av helikopter vil samordnes med transportbehov ved bygging av sperre for oppvandring av ørekyte. At sperre for oppvandring av ørekyte er ferdigbygd er en forutsetning for oppstart av bekjempelsen.

Bergtjønna er relativt dyp, ca. 10 meter, og det er nødvendig med båt og nedsenkede slanger for å tilføre riktig rotenonmengde i hvert dybdesjikt. Dette er spesielt viktig hvis det doseres utenom omrøringstidspunkt. Det er tilstrekkelig med én båt. Korstjønna er grunn, og all dosering vil skje med overflatedosering, fra samme båt som brukes på Bergtjønna, eller at det flys inn en lett aluminiumspram til bruk i Korstjønna. I innløpsbekker, dammer og myrområder vil det bli brukt dryppstasjoner og ryggpumpeutstyr. Basert på vannføring i bekker og vannstand på myrer behandlingsdagen vil det bli vurdert om alle slike område skal dobbeltbehandles, altså at behandling gjentas påfølgende dag.

Mannskapsbehov

Det bør minimum være fire personer som gjennomfører bekjempelsen. To personer betjener båt og dosering av tjønner, og to personer behandler bekker, dammer og myrområder. Alle fire personer som gjennomfører dosering skal være fra Veterinærinstituttet, eller personer som har gjennomgått kurs og opplæring ved tidligere bekjempelsesaksjoner. I tillegg kan det bli behov hjelp av personell til intern utstyrsforflytting og organisering. Ålen fjellstyre, SNO eller andre lokale kan etter avtale benyttes til disse oppgavene.

Anbefalt behandlingstidspunkt

Det anbefales å gjennomføre bekjempelsen i slutten av august. Behandlingen bør foregå så sent at ørekyterogn fra gyting har klekket. Ørekyta gyter normalt i juni-juli, og rogn klekkes etter 5-10 døgn (Pethon 1985). Det må antas at eventuell gyting skjer sent i Bergtjønna og Korstjønna i og med at tjønnene ligger over tregrensa, på 860-873 meter. Bekjempelsen bør heller ikke gjennomføres så sent at de blir lave temperaturer og frost.

Effekter på fisk nedstrøms behandlingsområdet

Det planlegges å dosere til 33 µg/l (1 ppm 3,3 % CFT-L) i Bergtjønna og Korstjønna. På bekkestrekninger, i sivområder og mindre dammer i feltet doseres det inntil det dobbelte (66 µg/l) av dette da det kan forventes kortere oppholdstid, hurtigere nedbryting og mere inaktivering via binding til organisk materiale. Det siste utgjør imidlertid lite i forhold til totalt vannvolum og bidrar dermed lite til gjennomsnittlig rotenonkonsentrasjon i avrenningen fra feltet. Nedre del av behandlingsområdet, det vil si utløpsområdet fra Korstjønna og bekkestrekningen ned mot sperra består imidlertid av en del arealer med siv og dammer som må behandles med forhøyet konsentrasjon. I den første fasen etter dosering må det derfor regnes med at rotenonkonsentrasjonen ved sperrepunktet kommer opp mot 66 µg/l (2 ppm CFT-L)). Før samløp med Forda vil dette reduseres noe på grunn av fortykning i stående vannvolumer i nedre del av bekken og noe opptak i organisk materiale. Det må påregnes full dødelighet av ørret på bekkestrekningen fra sperrepunkt til samløp med Forda.

På grunn av det relativt store volumet i forhold til tilsig vil det være langsom rotenonutskifting og vedvarende rotenonholdig avrenning fra Bergtjønna i en lengre periode. Avløpet fra Bergtjønna utgjør imidlertid bare en femtedel av behandlingsområdet, og etter hvert som Storbekken og det meste av Korstjønna blir rotenonfri på grunn av vannutskifting, vil bidraget fra Bergtjønna bli det eneste bidraget fra feltet. Det blir dermed betydelig fortyknet før det når Forda.

For brunørret (*Salmo trutta*) er det ikke funnet data for rotenontoleranse ved langtids eksponering, men LC-50 verdi for ørret en times eksponering ved 17 °C er oppgitt til 5,5 µg/l. Til sammenligning så har toleransetestene på laks (*Salmo salar*) funnet LC-50 verdier for 96 timers eksponering på 1,1 µg/l (Marking and Bills, 1976). Basert på erfaringer fra ulike rotenonbehandlinger og ifølge de data som finnes for kortere eksponeringstider, har ørret noe høyere rotenontoleranse enn laks, men befinner seg likevel blant de mest rotenonsensitive fiskeartene. I forbindelse med en dødelighetsepisode på fisk på lakseførende strekning, etter rotenonbehandling i gjeddevann lengre opp i nedbørsfeltet, er det sannsynlig at fisk på lakseførende strekning ble eksponert for rotenonkonsentrasjoner på +/- 0,5 µg/l over en lengre periode. Det ble i forbindelse med denne hendelsen i hovedsak registrert død laks, men også enkelte ørret. Det er ikke avklart om rotenoneksponering var eneste årsak til fiskedøden. Med dette som bakgrunn er det lite trolig, men ikke usannsynlig at ørret som utsettes for langtids eksponering nedstrøms samløp med Forda kan dø.

Umiddelbart etter samløp vil konsentrasjonen være høyere på østsiden av Forda nedstrøms samløp med bekken fra Korstjønna. I denne sonen må det forventes noe dødelighet av ørret. Etter et strykparti ca. 500 meter nedstrøms samløpet vil vannet fra behandlingsområdet trolig være homogent innblandet i elvetverrsnittet. Dette betyr i teorien en rotenonkonsentrasjon på maksimalt 1 µg/l hvis det er 66 µg/l (2 ppm CFT-L) ved utløp over sperra. Dette vil trolig avta raskt etter hvert som rotenonkonsentrasjonen i avrenningen fra behandlingsområdet jevner seg ut og etter hvert som rotenon i innsjøene tynnes ut og brytes ned. Erfaringsmessig påvises ca. 50 – 80 % av gjennomsnittlig doseringskonsentrasjon ved vannprøvetaking 1 – 2 døgn etter dosering. Dette betyr at konsentrasjonen etter samløp og innblanding i Forda kommer ned mot 0,25 – 0,4 µg/l etter 1 – 2 døgn.

Øverst på lakseførende del av Forda vil den teoretiske fortykningen være 267 ganger av konsentrasjonen ved utløp fra behandlingsområdet. Ved relativt høye vanntemperaturer vil nedbryting også være betydelig ved en så lang transportstrekning. Rotenonkonsentrasjonene på lakseførende strekning vil derfor trolig være under kvantifiseringsgrensen på 0,1 µg/l og ned mot deteksjonsgrensen på 0,03 µg/l for standard analysemetode, godt under letale verdier for laksefisk.

I tillegg til den teoretiske fortytningen som oppstår på grunn av samløp med større vannføringer, vil det i en periode også være en fortytning i det stående volumet av vann nedstrøms behandlingsområdet. I front av rotenonpulsene vil stadig noe av det rotenonholdige vannet forsinkes langs elvekanter, i bakevjer og sideløp. Den rotenonholdige pulsen strekkes derfor ut slik at det blir en svært gradvis økning i rotenonkonsentrasjonen. Dette gjør at effekten av forhøyet konsentrasjon i utløpsområdet raskt avtar nedstrøms behandlingsområdet. Etterhvert vil vannvolumet nedstrøms behandlingsområdet «mettes», og konsentrasjonen vil bli mere homogen mellom hovedstrøm, langs elvekanter og i bakevjer.

Tabell 1. Teoretisk fortytning av rotenon nedstrøms behandlingsområdet.

Punkt	Km nedstrøms behandlingsområdet	Konsentrasjon rotenon µg/l
Ved sperrepunkt	0	33
Nedstrøms samløp Forda	0,5	0,482463723
Oppstrøms Storbekken ved Øyvollen	6,5	0,398467668
Nedstrøms Storbekken ved Øyvollen	7	0,383021418
Oppstrøms Nekjåa	16	0,3032499
Nedstrøms Nekjåa	16,5	0,234408903
Nedstrøms Hundåa	19	0,183558968

Mulige tiltak for å redusere rotenonbelastning:

1. Seksjonsvis behandling. Ved bygging av midlertidig sperre i bekken mellom Bergstjønnna og Korstjønnna kan disse to innsjøene behandles hver for seg. Bergstjønnna må da behandles først. Dette vil først og fremst redusere maksimal rotenonkonsentrasjon på perioden med rotenonholdig avrenning fra behandlingsområdet. På grunn av Bergstjønnnas relativt store volum og begrensede nedbørsfelt vil det imidlertid ta lang tid før konsentrasjonen i avrenningen fra Bergstjønnna reduseres vesentlig. Det må derfor legges inn en betydelig tidsforskjell i behandlingene i de to innsjøene for å få effekt av et slikt tiltak.
2. Avgifting nedstrøms behandlingsområdet. Ved tilsetning av avgiftingskjemikalie på sperrepunktet i den første periode etter dosering vil man kunne unngå de høyeste konsentrasjonene. Transporttid for vannet ned mot samløp Forda vil på normale vannføringer være tilstrekkelig til å oppnå avgifting.
3. Avgifting i behandlingsområdet (Korstjønnna). Tilsetning av kaliumpermanganat i Korstjønnna vil kunne gjøres etter at man er sikkert på at alle deler av behandlingsområdet har hatt full tilstrekkelig rotenoneksponering. Tiltaket kan kombineres med avgifting av utløpsvann.

Ingen av disse tiltakene er så langt vurdert som nødvendig for omsøkt behandling.

Dødfiskplukking

Død fisk brytes normalt raskt ned og resirkuleres i økosystemet, men kan også flyte i land og bli liggende og avgi dårlig lukt, noe som kan skape negative reaksjoner hos publikum. I og med at behandlingsområdet ikke er i nærheten av bebyggelse eller vei vil ikke dette utgjøre et problem. Ansamlinger med død fisk vil likevel plukkes i størst mulig grad samme dag som behandlingen. Dette gjøres ved hjelp av håv fra land eller fra båt. Erfaringsmessig er det lettest å få tak i fisken mens den svimer i overflaten etter behandling. Det kan også sjekkes for fisk dagen etter dosering i tjønnene, før avreise fra området. Død fisk vil bli avhendet på forsvarlig måte. I bekker vil det kontrolleres for fisk for dokumentasjon av funn av ørekyte. Det forventes små mengder fisk.

Vannprøvetaking

Vannprøver for dokumentasjon av rotenonkonsentrasjon og innblanding i frie vannmasser tas på ulike dyp gjennom hele vannsøylen på Bergtjønnaas dypeste punkt, minimum 24 timer etter avsluttet dosering. Andre vannprøver i behandlingsområdet fra Korstjønna og bekker har som formål å dokumentere at en tilstrekkelig rotenonkonsentrasjon er oppnådd og opprettholdes i tilstrekkelig tid.

HMS under og etter bekjempelsesaksjonen

Veterinærinstituttet er ansvarlig for sine deltakernes HMS. Alt mannskap som deltar i bekjempelsesaksjonen forplikter seg til å følge Veterinærinstituttets retningslinjer for HMS. Behandlingsmannskapet vil sannsynligvis kun bestå av personell fra Veterinærinstituttet. Det er ingen helsemessige farer for publikum. Områder kan bli avsperrert behandlingsdagen hvis det er nødvendig for å sikre at turgåere/publikum ikke oppholder seg i umiddelbar nærhet av doseringsarbeid, og generelt ikke oppholder seg der behandlingsjobben skal utføres.

2.2.4 Særskilte og allmenne hensyn

Forollhogna nasjonalpark

Behandlingsområdet befinner seg innenfor grensene til Forollhogna nasjonalpark. Nasjonalparkstyret vil holdes informert og motta søknader som er relevant ..osv sperrebygging, NVE/Fylkeskommunen

Drikkevann og bading

Rotenon i de konsentrasjoner som brukes på fisk har ingen direkte effekter på fugler og pattedyr. Det anbefales at rotenonbehandlet vann ikke brukes til bading og drikkevann til melkekyr. Norske forskrifter tillater ikke på generelt grunnlag rotenon i drikkevann til folk. Det er ikke kjent at noe av dette er en problemstilling i og nedenfor behandlingsområdet. Rotenon bindes effektivt opp i sedimenter og jordsmonn og brytes der ned til ufarlige stoffer uten å akkumuleres i systemene. Det er ikke funnet rotenon i grunnvann etter bekjempelsesaksjoner.

Motorferdsel

Fylkesmannen og Veterinærinstituttet vil søke nasjonalparkstyret og Holtålen kommune om tillatelse til motorisert ferdsel ved transport, bygging av sperre og gjennomføring av rotenondosering. Det forventes behov for helikoptertransport, bruk av påhengsmotor og aggregat.

Informasjonsarbeid

Fylkesmannen vil lage en plan for informasjon. Møter vil bli avholdt med nasjonalparkstyret og folkemøte i Holtålen kommune, samt informasjon via media. Plakater vil bli satt opp lokalt i forbindelse med bekjempelsen.

2.2.4 Bevaring/kultivering av ørret

Det er vurdert at ørretbestanden i Bergtjønna og Korstjønna ikke har behov for bevaringstiltak i forkant og under behandling av tjønnene. Hvis ikke områdene ikke får tilbake ørret etter behandling, ørret som kommer seg over fiskesperre, er det mulig å finne lokal ørret andre plasser i Fordavassdraget som kan flyttes til lokaliteten. Dette vil bli vurdert og eventuelt søkt om på et senere tidspunkt.

Litteraturliste

- Arnekleiv, J.V., Kjærstad, G., Dolmen, D. & Koksvik, J.I. 2015. Ferskvannsbiologiske undersøkelser i Vikerauntjønna i forbindelse med rotenonbehandling – NTNU Vitenskapsmuseet naturhistorisk rapport 2015-7: 147.
- Bardal, H. 2017. Bekjempelse av ørekyte på Hardangervidda 2013. Veterinærinstituttets rapportserie 25-2017: Oslo: Veterinærinstituttet; 2017
- Forsgren E, H. T. (2020). Phoxinus phoxinus, vurdering av økologisk risiko. Fremmedartslista 2018. Hentet fra Artsdatabanken. <https://artsdatabanken.no/Fab2018/N/2795>
- Finlayson, B, Somner, W. L and Vinson, M. 2010. Rotenone Toxicity to Rainbow Trout and Several Mountain Stream Insects February 2010. North American Journal of Fisheries Management 30(1):102-111
- Fjellheim, A. 2004. Virkning av rotenonbehandling på bunndyrsamfunnet i et område ved Stigstu, Hardangervidda. Laboratorium for ferskvannøkologi og innlandsfisk, LFI-UNIFOB. Universitetet i Bergen. Rapport 122.
- Kjærstad, G., Koksvik, J. I. & Arnekleiv, J. V. 2019a. Etterundersøkelser av zooplankton, bunndyr og amfibier i 2018 i forbindelse med rotenonbehandling i Bymarka, Trondheim – NTNU Vitenskapsmuseet naturhistorisk notat 2019-4: 1-36.
- Kjærstad, G., Koksvik, J. I. & Arnekleiv, J.V. 2019b. Virkning av rotenonbehandling på zooplankton og bunndyr i Fustavassdraget, Vefsn kommune – NTNU Vitenskapsmuseet naturhistorisk rapport 2019-4: 1-91.
- Mo, T. A. 2000. Effekt av CFT-Legumin på laks, ørret, ørekyt og *Gyrodactylus salaris*. Veterinærinstituttet, Oslo.
- Pethon, P. 1985. Aschehougs store fiskebok. Alle norske fisker i farver (2. utgave 1989). Aschehoug & Co.

NOTAT ANGÅENDE SPERRE FOR ØREKYTE I BEKKEN NED FRA KORSTJØNNA SOM GRUNNLAG FOR KOSTNADSBEREGNING AV TILTAKET

Sperra må bygges der den gamle sperra ble forsøkt etablert i 2002.

Sperra må ha en loddrett fallhøyde på 1 – 1,2 meter fritt fall.

Sperra ønskes bygget slik at den går mest mulig i ett med terrenget.

Det forutsettes foreløpig at alt arbeid utføres uten bruk av maskinelt graveutstyr. Det forutsettes videre at nødvendig utstyr og byggematerialer transporteres inn med helikopter. Transport av minigraver med helikopter kan vurderes.

Bruken av helikopter skjer i regi av prosjektet og holdes utenfor kalkylen.

3 alternativer for etablering av sperra synes aktuelle. Disse følger nedenfor i prioritert rekkefølge.

Legging av naturhelle oppe på dagens sperra. Det må legges duk i bunnet og lages et fundament av betong under hella for å sikre at det ikke blir vanngjennomstrømming under hella samt at hella støpes fast i underlaget. Det forutsettes at naturhelle av aktuell størrelse kan skaffes og transporteres inn med helikopter.

Det må mures eller støpes sidevanger for å hindre at vannet graver seg ned på siden av hella. Det bør festes naturstein i støpte sidevanger for å gi vangene et naturlig inntrykk.

Legging av betonghelle i stedet for å bruke naturhelle. Samme tiltak som ovenfor beskrevet må utføres og selve betonghella må belegges med naturstein.

Bygging av «topphelle» av impregnerte materialer. Samme tiltak som ovenfor beskrevet må utføres men sidevangene kan mures.

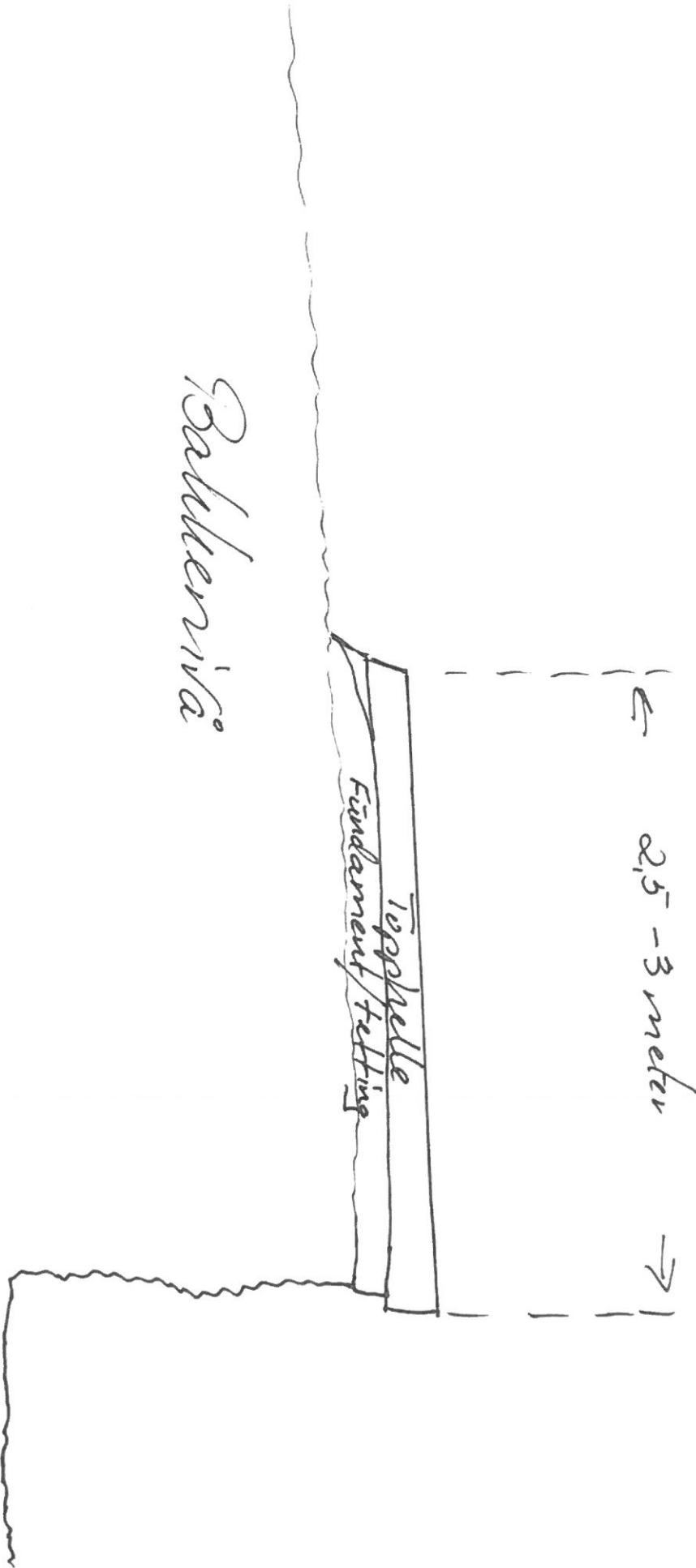
Bekkeløpet nedstrøms sperra må renskes opp. Dette gjelder for alle alternativer og vil kreve at større steiner i dagens bekkeløp sprenges / deles opp slik at de kan flyttes med handmakt (hvis det ikke fraktes inn minigraver). Lengden på bekkeløpet som må renskes anslås til ca. 8 – 10 meter. Des dypere bekkeløpet kan senkes jo enklere blir etableringen av selve sperra.

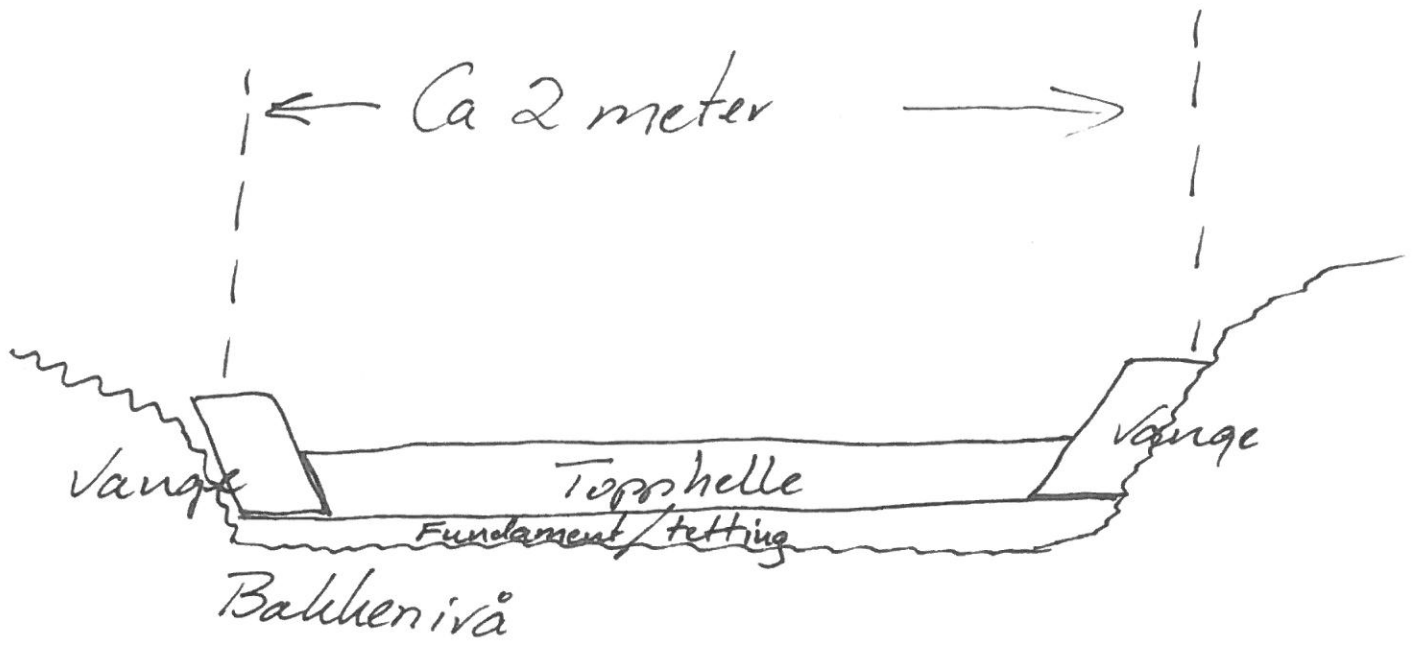
En utfordring kan bli å stoppe vannet i bekken under bygginga av selve sperra. Etter det en har sett er det ikke noe punkt som utmerker seg for etablering av midlertidig demning dersom det er nødvendig.

Det vedlegges foto som viser dagens forhold.

Videre vedlegges det foto av utførte tiltak på Hardangervidda samt en prinsippskisse med ca. mål.

Konkrete mål må tas under befarings tidligsommer 2020.







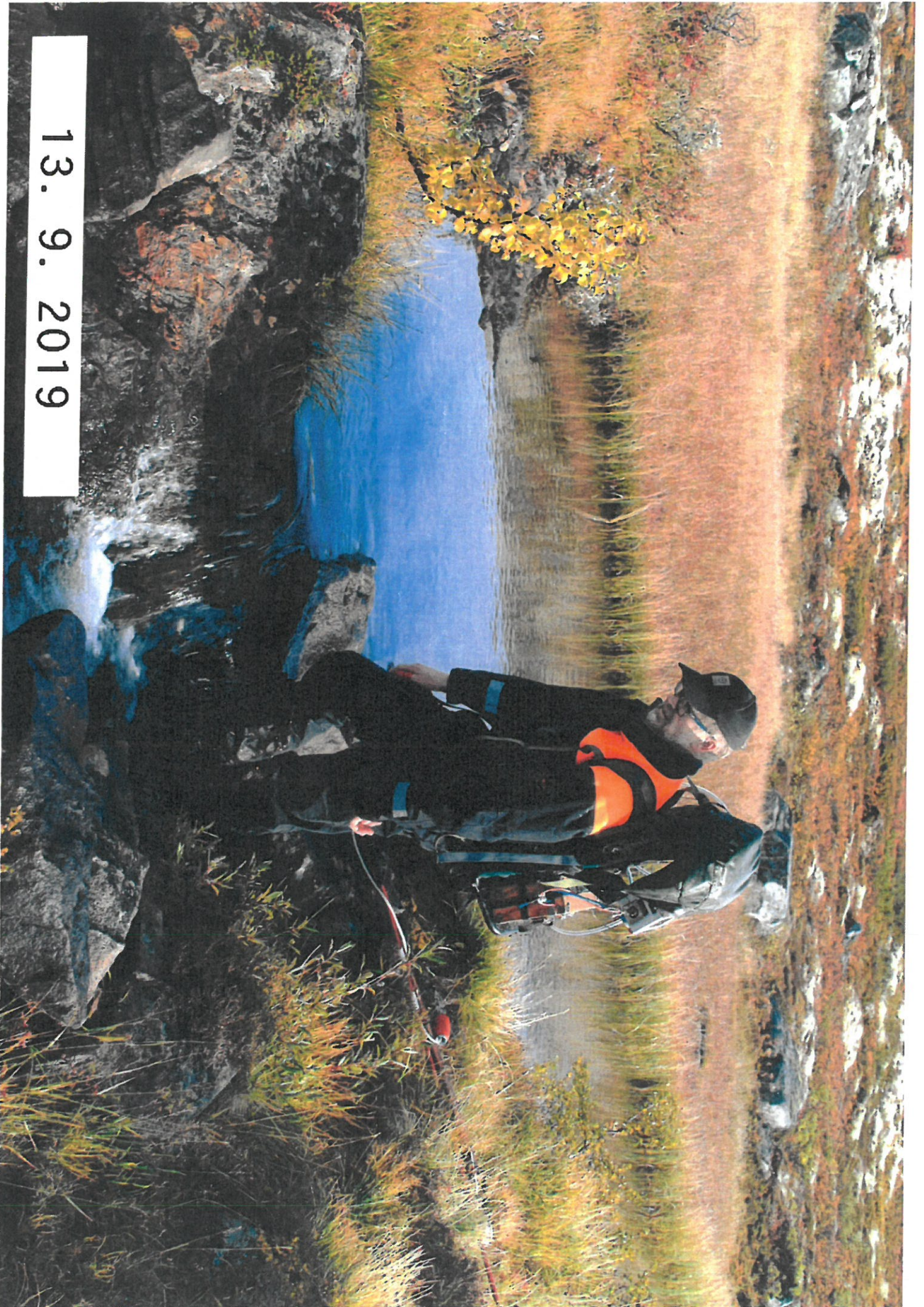




3. 9. 2002



13. 9. 2019



13. 9. 2019

Fare for spredning av ørekyte til
Hesja



Fiskesperre fra hardangervidda hvor det er sprengt og senket løp i bekken. Foto Gry Walle FMVE.

Fare for spredning av ørekyte til
Hesja

...



Fiskesperre fra Hardangervidda bygget opp av stein fra stedet. Foto Gry Walle FMVE.

I forbindelse med fiskesperra er det tenkt å frakte så mye som mulig opp med snøscooter på vårsnøen. Dette søkes og utføres av Ålen fjellstyre. I forbindelse med selve behandlingen og konstruksjon av fiskesperre kan det bli behov for noe helikoptertrafikk da det er den mest skånsomme metoden. Området ligger langt fra veg og det er en god del utstyr som må fraktes.





Søknad om dispensasjon motorferdsel i forbindelse med bekjempelse av ørekyt i Bergtjønna og Korstjønna i Holtålen kommune

Fylkesmannen i Trøndelag har søkt Miljødirektoratet om å gjennomføre bekjempelse av ørekyt i Bergtjønna og Korstjønna i Hesjedal statsallmenning, Holtålen kommune (NVE vatn løpenummer hhv. 35197 og 35208). Ørekyt i Forda har passert en sperre mellom Korstjønna og Forda. Sperren som ble gravd ut i 2002 har ikke vært effektiv nok og ørekyta har derfor etablert seg i Korstjønna, Bergtjønna og omkringliggende bekker. Med spredning opp til Korstjønna og Bergtjønna øker risikoen for spredning videre over vannskillet til sidevassdraget Hesja i Gaulavassdraget. Data viser at så lite som 20-30 cm økning i flomvannstand medfører en spredningsmulighet over til sidevassdraget Hesja. Ørekyte er en regionalt fremmed art vurdert til å ha å ha svært høy risiko for å ha en stor økologisk negativ effekt, spesielt kan den være en sterk konkurrent til ørret. Veterinærinstituttet er nasjonalt kompetansesenter for kjemisk bekjempelse av fremmede fiskearter, og vil få oppdraget med å fjerne ørekyt hvis søknad om bekjempelse blir godkjent.

Bekjempelse ørekyt

Veterinærinstituttet søker med dette om bruk av båt med påhengsmotor og motorisert pumpe på og ved Bergtjønna og Korstjønna. Veterinærinstituttet søker også om bruk av helikopter for frakt av utstyr og CFT-Legumin (rotenon) inn og ut av området. Helikopter trenger ikke lande, men sette av og senere hente utstyr ved utløpet av Bergtjønna og innløpet til Korstjønna. Frakten av utstyr med helikopter kombineres med behov for transport i forbindelse med sperrebygging (se eget avsnitt). Bekjempelsen er planlagt i uke 35, den 26. og 27. august.

Bygging av sperre

En forutsetning for gjennomføring av bekjempelse av ørekyt er at ørekytsperrea mellom Korstjønna og Forda er satt i stand. I forbindelse med sperrebygging søker Ålen fjellstyre om dispensasjon for nødvendig motorferdsel som ikke dekkes av de fullmakter som ligger hjemlet i stillingen som fjelloppsyn, blant annet bruk av helikopter. Eventuell transport med snøscooter på snøføre kan utføres uten spesiell dispensasjon (fiskekultivering, hjemlet i lov og forskrift).

For å sikre at det blir transportert inn det som faktisk trengs søkes det om tillatelse å benytte helikopter til de nødvendige sommertransporter. Oversikt over hva som faktisk trengs transportert inn vil bli satt opp etter befaring med aktuelle entreprenører etter at det har blitt bart. Foreløpig oversikt over aktuelt utstyr er: ferdigmørtel, armeringsjern, aggregat, mørtelblander, boremaskin, vinsj ev. ATV med vinsj.

Transport av utstyr som skal til sperra flys inn uke 33. Arbeid med etablering av sperra vil skje i uke 34 og bekjempelse av ørekyte i uke 35 som planlagt. Transport av utstyr og kjemikalie for selve ørekytebekjempelsen skjer dagen før oppstart av bekjempelsen. Noe av utstyret til bekjempelsen kan være med på transport i uke 33, men kjemikaler kan ikke lagres uten tilsyn, og det må derfor gå en transport dagen før bekjempelsen starter. Uttransport av overflødig materiell og utstyr for bygging av sperra utføres sammen med uttransport av utstyr for selve bekjempelsen av ørekyte.

Oppsummert vil det bli behov for helikoptertransport på tre forskjellige dager. Eksakt antall turer vet vi ikke per i dag, men nærmere informasjon kan ettersendes når behov fra entreprenører er klart.

En dispensasjon vil kun brukes til nevnte formål.

Trondheim 15.04.20

Veterinærinstituttet
v/Helge Bardal

Ålen fjellstyre
v/Terje Borgos



Saksfremlegg

Arkivsaksnr: 2020/5852

Saksbehandler: Astrid Alice Haug

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Nasjonalparkstyret for Forollhogna	19/2020	15.06.2020

Vangrøftdalen og Kjurrudalen landskapsvernområde - søknad om byggetiltak på fritidseiendom med GID 133/136 i Os kommune

Innstilling til vedtak:

Nasjonalparkstyret for Forollhogna gir Finn Sindre Aas dispensasjon fra § 3, punkt 1 i verneforskriften for Vangrøftdalen og Kjurrudalen landskapsvernområde for oppføring av anneks på hytteeiendom med GID 133/136 i Kjurrudalen, Os kommune.

Det gis tillatelse til å oppføre et anneks på 22 m² BYA som omsøkt.

Vilkår:

- Anneks skal oppføres i tråd med beskrivelse i søknad, herunder situasjonsplan, byggetegninger, fasadetegninger, og fargevalg.
- Tillatelsen er gitt under forutsetning av at det samlede areal for hytte og anneks (bygg for boformål) ikke skal overstige 60 m² BYA jfr. retningslinjer i forvaltningsplanen for området.
- Tiltak skal generelt gjennomføres skånsomt av hensyn til natur- og miljøforhold på stedet.
- Det forutsettes at transport i forbindelse med byggearbeidet skjer skånsomt - og ikke fører til standardheving av adkomstveg til seter og hytte.
- Tillatelsen gjelder i 3 år fra vedtaksdato

Hjemmel og begrunnelse:

Naturmangfoldloven §48 1.ledd. Det er i avgjørelsen lagt vekt på forvaltningsplanens retningslinjer, og etablert forvaltningspraksis om at eksisterende hytter kan utvides inntil bygget har et totalareal på 60 m² BYA. I tilfeller der tilbygg ikke anses som hensiktsmessig er det gitt anledning til å oppføre særskilt anneks inntil samlet areal for hytte og anneks utgjør 60 m² BYA.

I dette tilfellet anses oppføring av anneks som et bedre valg enn å bygge på eksisterende hytte. Flere mindre bygg har vært mer vanlig i området enn få store. Bygningene på fritidseiendommen er i tråd med lokal byggeskikk i seterdalene og glir godt inn i seterlandskapet. Søknaden er i tråd med de retningslinjer som er gitt i både forvaltningsplan og formingsveileder for bebyggelsen. Tiltaket vil derfor ikke stride mot verneformålet og vil ikke påvirke verneverdiene negativt.

Søker: Finn Sindre Aas

Vedlegg: Ingen

Andre dokumenter i saken:

Vedlegg til søknad datert 06.05.2020, begrunnelse for søknad, nabovarsel mv.

Søknaden er vurdert i forhold til:

Naturmangfoldloven av 2009

Verneforskriften for Vangrøftdalen og Kjurrudalen landskapsvernområde

Forvaltningsplan for Vangrøftdalen og Kjurrudalen landskapsvernområde (2010)

Formingsveileder for seterbebyggelsen

Saksopplysninger

Søknaden

Finn Sindre Aas søker om oppføring av frittliggende anneks på hytteiendom med adresse Skårrveien 225 i Kjurrudalen i Os kommune. Hytteeiendommen med tomteareal 0,53 dekar er fradelte setervollen til slektsgården Østeng GID 133/81 i Dalsbygda.

Hytta, som i utgangspunktet er et flyttet og gjenreist seterhus, ble satt opp av søkers foreldre i 1949-50 og har et bruttoareal på 36 m² BYA (9*4 m). Hytta ligger i den østre delen av Østengvollen. Hytteeiendommen har tilhørt søker siden 2008. Søker har i ettertid drevet kontinuerlig vedlikeholdsarbeid med mål om å beholde hyttas særpreg som seterhus.

Etter søknad fikk søker sommeren 2011 tillatelse til å rive det gamle uthuset som var satt opp tidlig på 50-tallet, da dårlig økonomi og andre forhold gjorde at nytteverdi ble prioritert fremfor påkostet materialbruk og estetikk. Nytt uthus, som harmonerer bedre med tradisjonell seterbebyggelse, ble satt opp sommeren 2012.



Formålet med byggesøknaden er å øke overnattingskapasiteten. Antall familiemedlemmer har med årene økt og de ønsker etter hvert at flere på samme tid kan tilbringe og nyte ferie og fridager sammen.

Ifølge forskrift om vern av Vangrøftdalen og Kjurrudalen landskapsvernområde går det frem at tilbygg/utvidelse av eksisterende bygning i større grad kan godkjennes fremfor oppføring av et frittliggende anneks. I dette tilfellet mener søker at en forlengelse/utvidelse av hytta med ca. 20 m², vil gjøre denne påfallende lang og disharmonisk med gjenstående hus på vollen og i området for øvrig. Andre alternativer enn forlengelse vil slik søker ser det, heller ikke bygningsmessig samsvare med formingsveilederen for verneområdet, da seterhusene tradisjonelt har hatt begrenset størrelse og karakteristisk form. Kostnadmessig blir det også omfattende og unødig dyrt med kobling mellom nytt og gammelt, der det gamle kun er fundamentert på en tørrmur av naturstein.

Ut fra disse argumentene og generell interesse for gammel byggeskikk, mener søker at et frittliggende, laftet anneks er beste alternativ. Søker ser det som mer praktisk og mer tilpasset formingsveilederen og derved eksisterende bebyggelse. Ideen og tegninger/utkast til anneks tar utgangspunkt i det eldste seterhuset som fortsatt står på vollen. Etter sigende bygget ca. 1750-60. Opprinnelig var det også et relativt stort fjøs i stavlaft og en laftet løe på vollen, men disse er falt sammen og ble fjernet på 90-tallet.



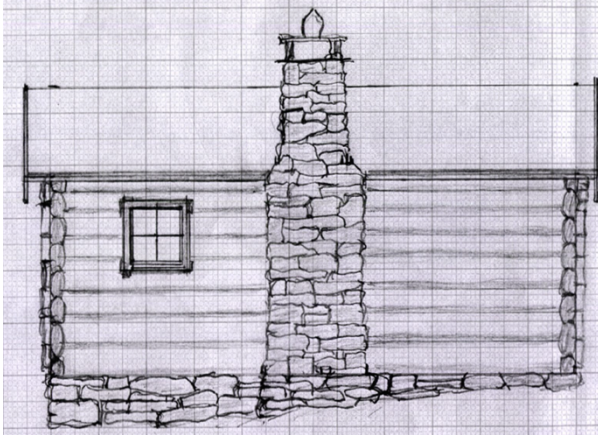
Trekanter (røde og grå) – fra registrering av bygg i SEFRAK.

Konstruksjon

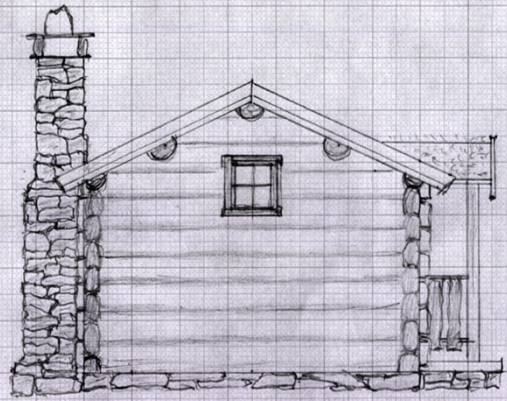
Det søkes om å oppføre ei laftet tømmerkasse (5,5 m*3,5 m) i 6 tommers furutømmer og takåser som bæring for torvtak. Takutstikk på 30 cm fra både gav- og langvegger. Brutto areal inklusive båsmur og plattning foran inngangsdør: 22 m². Takvinkel 23 grader. Relativ lav høyde til raft. Innvendig max. 180 cm. Relativt små vindusflater med faste sprosser og enkel innramming (gerikter). Utvendig brannmur på sørveggen (såkalt båsmur), som var særegent for gamle seterhus i Nord-Østerdalen og Rørostraktene.

Forslag til overbygd inngangsdør kan muligens sees som et eksteriørmessig avvik, men det forekommer brukt på enkelte seterhus i begge dalfører i verneområdet. Overflatebehandling utvendig vil bli mørk tjærebrun fra Møretyri som tidligere er brukt på uthuset. Vindskier og gerikter males i okergul linoljemaling. Som for gamlehytta skal det ikke legges inn strøm eller vann. Om det på sikt ønskes solcellestrøm vil dette bli søkt om som fasadeendring. Pga. antatt fremtidig økt nedbørsmengde og beliggenhet i lett skrånende terreng bør bygget fundamenteres på støpt såle og grunnmur med god gjennomlufting. Grunnmur og båsmur forblendes med naturstein, fortrinnsvis fra området. En eventuell byggeprosess vil i liten grad involvere kjøretøy og redskaper som vil kunne påvirke arter og økosystem i negativ retning.

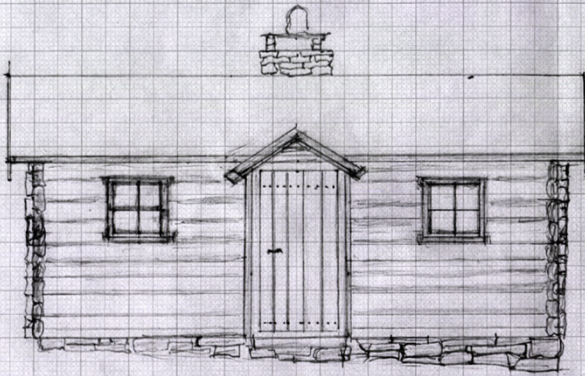
FASADE SØR



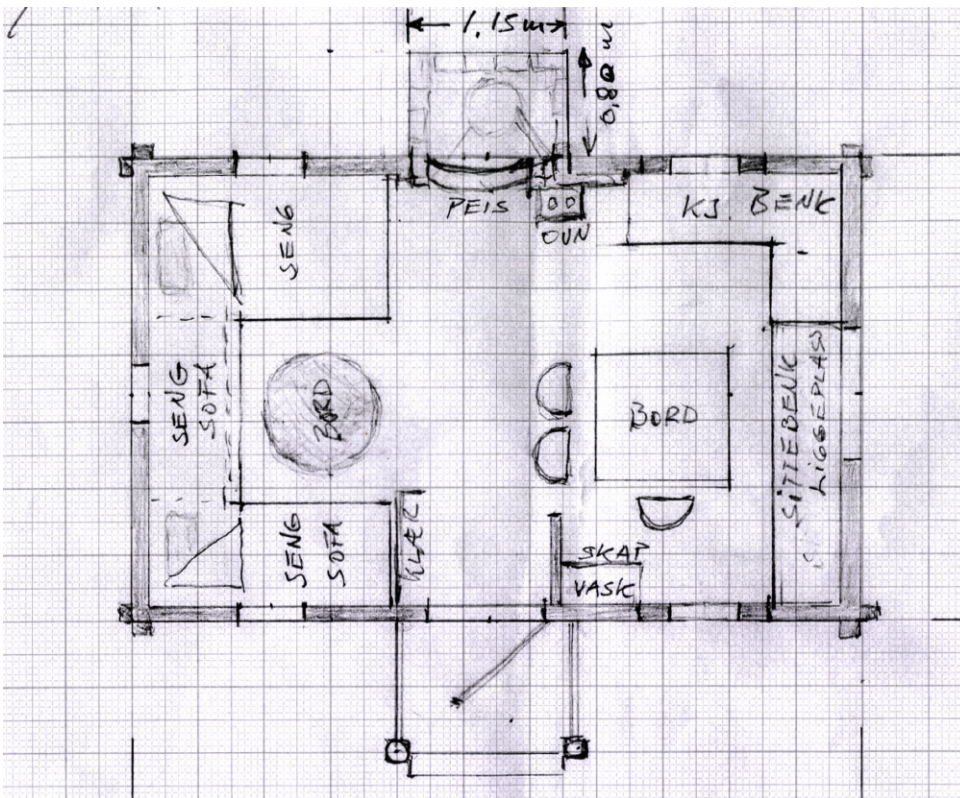
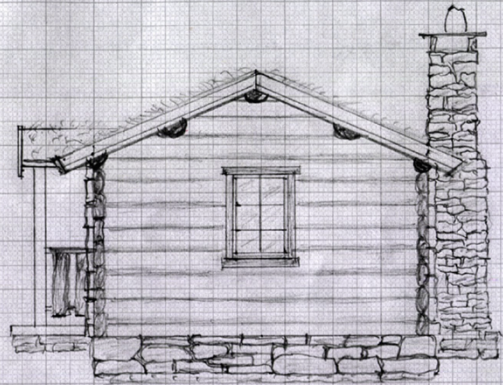
FASADE ØST



FASADE NORD



FASADE VEST



Verneforskriften og naturmangfoldloven (NML)

§ 2 Verneformål

Formålet med opprettelsen av Vangrøftdalen – Kjurrudalen landskapsvernområde er å ta vare på et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap, der seterlandskap med seterbebyggelse og setervoller, vegetasjon og kulturminner, skapt gjennom aktiv jordbruksdrift, utgjør en vesentlig del av landskapets egenart.

§ 3 Vernebestemmelser

Området er vernet mot alle tekniske inngrep eller tiltak som *vesentlig* kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter, slik som for eksempel oppføring av bygninger, anlegg og faste innretninger.

Naturmangfoldlovens § 48

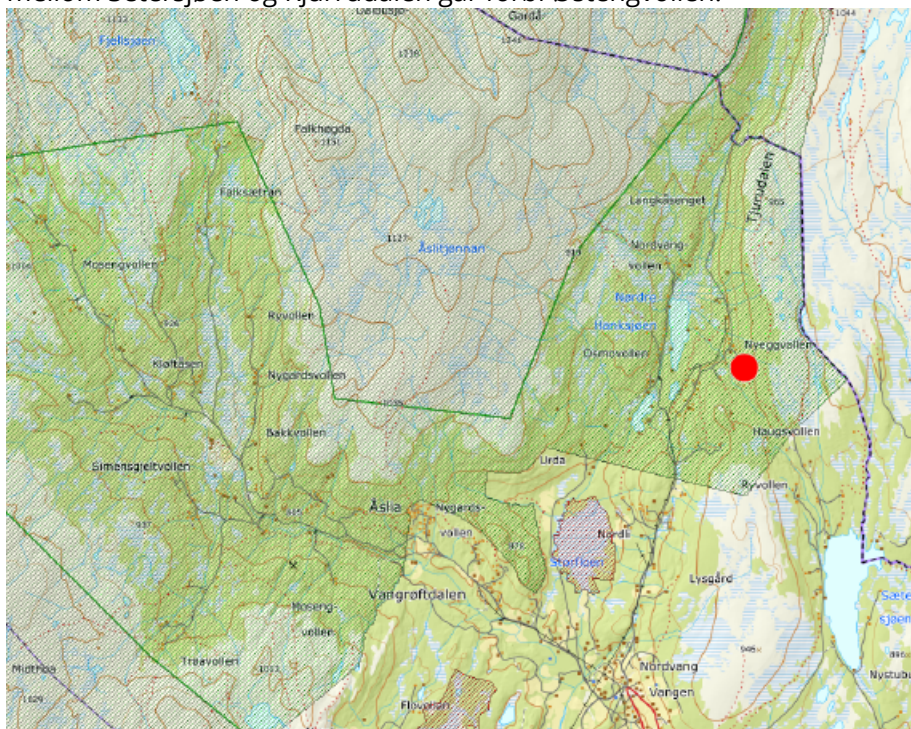
Oppføring av nye bygninger på fritidseiendommer må vurderes etter naturmangfoldlovens § 48:

«Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

Søknad om dispensasjon etter første ledd skal inneholde nødvendig dokumentasjon om tiltakets virkning på verneverdiene. I dispensasjon etter første ledd skal begrunnelsen for vedtaket vise hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for verneverdiene, og hvilken vekt det er lagt på dette.»

Vurderinger

Tiltaket ligger på øst-sida av Kjurrudalen i et område kalt «Skårå». Den gamle Kjurrudalsvegen mellom Setersjøen og Kjurrudalen går forbi Østengvollen.



Plassering av tiltaket innenfor Vangrøftdalen og Kjurrudalen landskapsvernområde

Vurderinger i forhold til naturmangfoldloven

Kunnskapsgrunnlaget og føre- var prinsippet (§§ 7 og 8)

Byggetiltaket er knyttet til eksisterende fritidstomt i utkanten av en setervoll. Området er sjekket ut i forhold til aktuelle baser som Askeladden, kulturminnesøk, SEFRAK, naturbase, artskart. Det finnes vegetasjonskart, naturtypekart og beitekart for området (nibio.no). I regional plan for villrein inngår tiltaket i sone; *randområde*. Tema bygninger er godt gjennomdrøftet i forvaltningsplanens kapittel 4. med tilhørende formingsveileder for bebyggelsen.

Verneforskrift og forvaltningsplan

Det er ikke tillatt å etablere ny fritidsbebyggelse innenfor landskapsvernområdet. Det vil si at oppføring av fritidsbebyggelse i utgangspunktet heller ikke er tillatt på grunnmur eller tufter av tidligere seterbebyggelse (eks. på såkalte «ødevoller»), selv om oppbygging av et tidligere setermiljø kan forbedre kulturlandskapet.

I forvaltningsplanens kapittel 4.2.4 er det gitt særskilte retningslinjer for utvidelse av og tilbygg til hytter.

- Utvidelse av eksisterende hytter kan godkjennes inntil totalt bebygd areal er 60 m² BYA
- Utvidelsen skal tilpasses utformingen og detaljeringen av eksisterende hytte.
- Bebyggelsen skal ha saltak hvor takvinkelen tilpasses eksisterende hytte.
- Anneks og uthus kan til sammen utgjøre 15 m² bebygd areal
- Gavlbredde for anneks og uthus kan være inntil 3 m utvendig målt
- Gesimshøyde for anneks og uthus kan være inntil 2,2 m målt fra topp grunnmur
- Materialbruk og utforming bør tilpasses byggeskikken i seterdalene.
- Den generelle formingsveilederen gjelder også for hyttebebyggelsen.

Hyttebebyggelsen skal generelt underordne seg seterbebyggelsen i området. Som utgangspunkt er det anledning til å utvide eksisterende hytter til maks bo-areal er 60 m² BYA. I tillegg er det anledning til å oppføre uthus/anneks – på til sammen 15 m² BYA. I de fleste tilfellene ønsker søker å utvide hytta inntil den blir 60 m² BYA, og i tillegg oppføre uthus på 15 m² BYA.

I noen tilfeller ser vi at det ikke er hensiktsmessig å bygge på eksisterende eldre hytter. Flere av de er også opprinnelige seterstuer som er flyttet til området. Disse eldre bygningene ivaretas best som de er. Det er da gitt en åpning gjennom praksis over flere år – til å oppføre anneks innenfor rammen av maks 60 m² BYA bo-areal på fritidseiendommen. I flere tilfeller ser vi at dette er en bedre løsning enn å bygge på eksisterende hytter. Det samme gjelder for setre med små og gamle seterhus. Når man oppfører nye anneks/seterstuer istedenfor tilbygg til eksisterende – vil de generelle retningslinjene for seterbebyggelsen gjelde også her. Det vil si at maks bredde er satt til 4,5 m.

På omsøkte fritidseiendom er det fra før uthus, og en hytte/seterstue på 36 m² BYA. Søker ønsker å bygge separat anneks på 22 m² BYA i tråd med lokal byggeskikk og byggetradisjoner, fremfor å bygge på eksisterende hytte tilsvarende. Totalt bo-areal blir da innenfor rammen på 60 m² BYA som er satt for området. Hyttetomta er liten, men søker har greid å plassere og utforme det nye bygget på en god måte, slik at det glir godt inn i omgivelsene og kulturlandskapet.

Økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10), samt naturmangfoldlovens § 48

Eksisterende hytte er ei gammel seterstue som best ivaretas slik den er. Søker har lagt stor vekt på å ta vare på eksisterende hytte/seterstue og ønsker at bebyggelsen skal harmonere med opprinnelig seterbebyggelse på stedet. Dette er veldig positivt i og med at hyttetomta ligger i utkanten av setervollen og er en naturlig del av denne. Tradisjonen med båsmur passer også godt inn her, i og med at det nye «annekset» mer får preg som ei seterstue nr. 2 i stil med den gamle seterstua.

Søknaden er i tråd med de retningslinjer, bestemmelser og praksis som er ført i området. Gode tegninger og velfunderte løsninger gjør det lett å innstille positivt på søknaden. Nytt bygg vil harmonere godt med eksisterende bebyggelse. Tiltaket er derfor ikke i strid med verneformålet og vil ikke påvirke verneverdiene negativt.

Kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver
Ikke relevant i saken med innstilling som foreslått

Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder
Ikke relevant i saken med innstilling som foreslått.



Saksfremlegg

Arkivsaksnr: 2020/6741

Saksbehandler: Astrid Alice Haug

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Nasjonalparkstyret for Forollhogna	20/2020	15.06.2020

Øyungen landskapsvernområde - søknad om fremføring av veg til hytte med GID 300/1/22 ved Hessjøen (Holtålen kommune)

Innstilling til vedtak:

«Nasjonalparkstyret for Forollhogna avslår søknad fra Bård Eidet og Marit Elin Eide om fremføring av bilveg til hytte med GID 300/1/22 ved Hessjøen i Holtålen kommune. Avslaget er fattet med hjemmel i § 3, punkt 1 i verneforskriften for Øyungen landskapsvernområde, og naturmangfoldlovens § 48.

Tiltaket er vurdert etter naturmangfoldlovens § 48, da søknaden om fremføring av bilveg ikke kan begrunnes i landbruksmessige behov. Nasjonalparkstyret vurderer den omsøkte nye traséen til å være i strid med verneformålet, da traséen ligger i et sammenhengende relativt åpent og uberørt område på vestsiden av Hessjøen. Omsøkte veg går til hytte som ligger nært vannet, og særlig siste del av traséen med kryssing av bekk og myr er sårbart for inngrep av en slik størrelse. Tiltaket ligger innenfor 100 meters sonen til vassdrag. Fremføring av bilveg i dette området vil kunne påvirke verneverdiene negativt, og vil kunne føre til presedens for flere tilsvarende søknader.

I avgjørelsen er det lagt vekt på forvaltningsplanens retningslinjer for vegbygging innenfor Øyungen landskapsvernområde, samt den presedensvirkning søknaden kan få for tilsvarende søknader både innenfor Øyungen landskapsvernområde og øvrige landskapsvernområder rundt Forollhogna.

Det er også lagt vekt på at nasjonalparkstyret tidligere har avslått en sammenlignbar søknad om fremføring av veg til hytte innenfor Øyungen landskapsvernområde. Det vises til nasjonalparkstyrets vedtak fattet den 31.01.2017 i NP-sak 6/2017 med senere klage på vedtak, samt Miljødirektoratets brev av 30.06.2017 som stadfester styrets tidligere vedtak.»

Søker: Bård Eidet og Marit Elin Eide

Vedlegg:

[Særutskrift NP-sak 6/2017](#), vedtak av 31.01.2017

Brev av 30.06.2017 fra Miljødirektoratet

Andre dokumenter i saken:

Søknad om fremføring av veg (gjengitt i saken) med kartvedlegg
Referat fra forhåndskonferanse avholdt 06.05.2020 med Holtålen kommune

Søknaden er vurdert i forhold til:

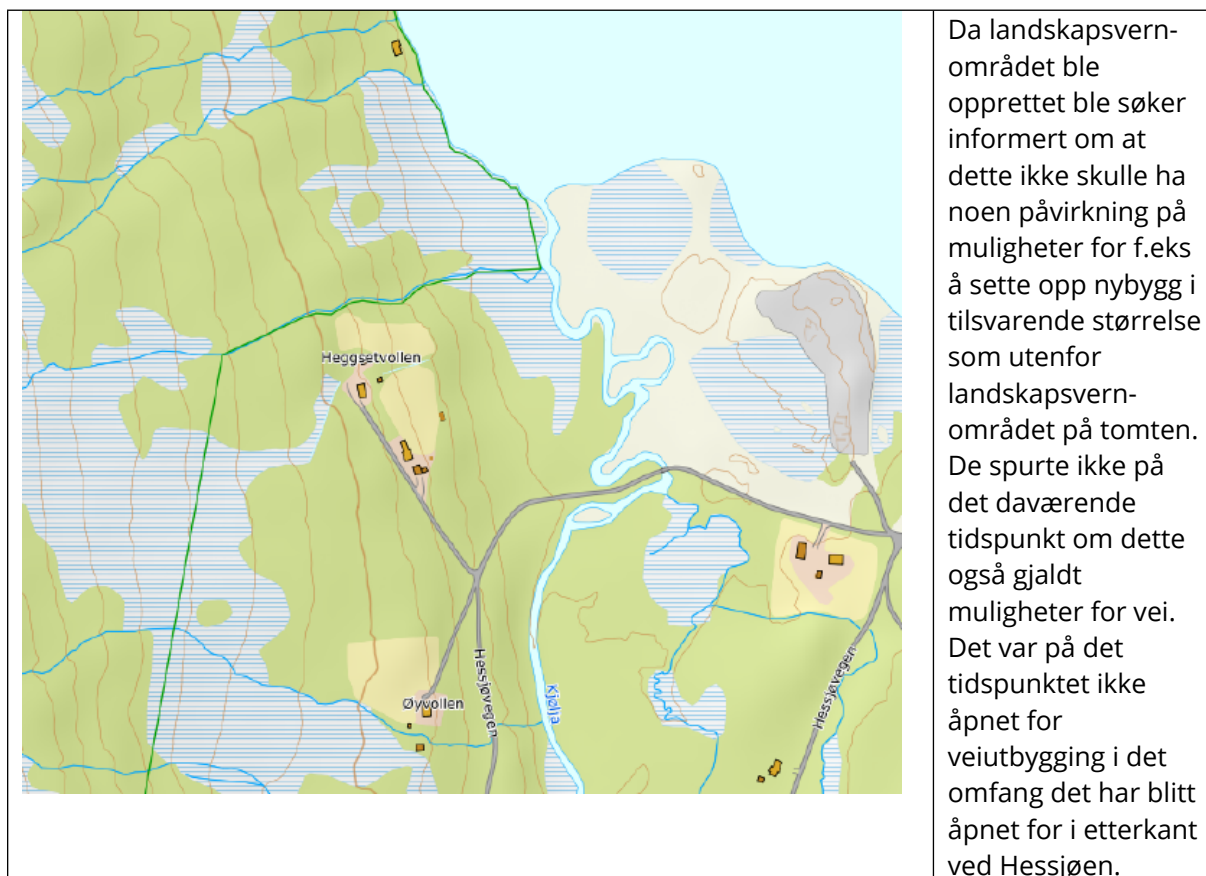
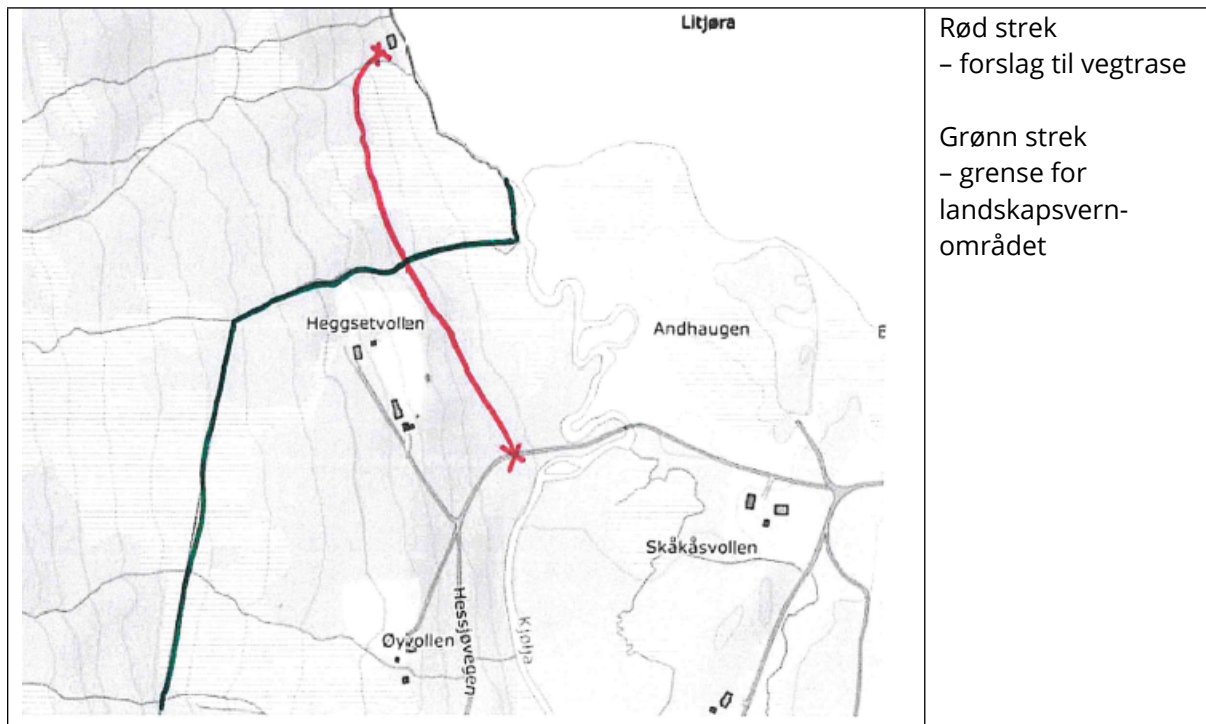
Naturmangfoldloven av 19.juni 2009
Forskrift om vern av Øyungen landskapsvernområde
Forvaltningsplan for Øyungen og Ledalen landskapsvernområder

SaksopplysningerSøknaden

Bård Eidet og Marit Elin Eide søker om tillatelse til å anlegge vei frem til hytte Bårdstuggu med
GID 300/1/22 i Holtålen kommune.

De søker om dispensasjon med følgende begrunnelse:

1. Bårdstuggu ligger bare ca. 200 m inn på landskapsvernområdet. Det innebærer at miljøavtrykket en vei medfører må oppfattes som svært begrenset. Særlig når vi vet at det i etterkant til sammenligning er anlagt vei i et ganske omfattende omfang til ulike hytter ved Hessjøen. Vi har hatt befaring på området med naturparkforvalter Astrid Alice Haug og vi har diskutert alternative traseer med henne. Inntegnet trase på vedlagte kart tar mest mulig hensyn til at veien glir inn i terrenget og at den ikke kommer i konflikt med myr. Det er også et moment at vi kan få den situasjonen at vi får ja til halvparten av veien - de 200 m som ligger utenfor landskapsvernområdet – men ikke de 200 siste meterne. Det vil være en dårlig løsning for alle parter.
2. Trafikken bort til Bårdstuggu vil ikke medføre ulempe for andre parter ved Hessjøen, og det er heller ikke aktuelt med en videreføring til andre hytter på et senere tidspunkt.
3. Vi har i alle år hatt parkeringsplass på Andhaugen, med egen plass for hensetting av båt. Nå jobber Holtålen kommune etter det vi hører med planer om caravan-parkering på Andhaugen, og det gjør at parkeringsplassen vår i over 50 år er i spill med mye mindre sikkerhet enn i dag.
4. Hytta har betydelige setningsskader, og det er svært sannsynlig at det må settes opp en ny innen en ikke alt for lang tidshorison. Uten vei vil transport til byggingen måtte skje med helikopter, og det er også en del av en miljømessig vurdering.
5. I reguleringsplan for Borren – Litfjellet hytteområde er det foretatt en konsekvensutredning med tanke på mulige skadevirkninger for villreinstammen. I denne konkluderes det at aktivitet i det østlige området av kommuneplanens utbyggingsområde F25 (og som Bårdstuggu ligger innenfor) ikke har noen negative konsekvenser for trekkveier for rein.
6. Området som går med til å anlegge vei blir ikke brukt til landsbruksformål, en vei her vil derfor ikke komme i konflikt med dyrket mark. Området som blir brukt har heller ikke stor verdi som beitemark.
7. Holtålen kommune jobber iherdig for å tiltrekke seg gruvedrift i Gruvdalen. Dette området ligger innenfor landskapsvernområdet, og vil medføre betydelige større konsekvenser for området enn en 200 m lang grusveg som blir belastet med maksimalt 10 turer vår/sommer/høst.



Hadde søker visst det ville de bedt om at grensen for landskapsvernområdet gikk ett bekkelengder lenger nord, og dermed ville vei vært uproblematisk. Ser man grensen for landskapsvernområdet så ser man hvor utrolig liten endring som skulle til for at hytta ble liggende utenfor landskapsvernområdet.

Gevinsten og brukervennligheten for oss i et livsløpsperspektiv må derimot ansees som veldig stor. Familien har røtter i Ålen, og Bårdstuggu er bygd av tidligere generasjoner. Hytta er nå i relativt dårlig stand og vi ønsker å sette opp ny hytte på tomten.

En veil vil gjøre dette arbeidet betydelig lettere. Vi er fleksibel på selve veitraseen, men det vi ser på som både praktisk, med minst konflikt for setrene rett sør for oss, og med minst veiføring på myr, er en trase fra den holdeplassen vi bruker i dag, under setrene, men i nedre del av skogbandet over myra før den svinger ned mot hytta rett før bekkeleiet.

Andre saksopplysninger

Holtålen kommune har gjennomført forhåndskonferanse med søker 06.05.20. Referat fra møtet foreligger som del av søknaden.

Hjemmelsgrunnlag – verneforskrift og naturmangfoldlov

Verneforskriften for Øyungen landskapsvernområde

§ 2 Formål

Formålet med opprettelsen av Øyungen landskapsvernområde er å ta vare på et særpreget natur- og kulturlandskap med tilhørende planteliv, der seterlandskapet med seterbebyggelse, setervoller og kulturminner utgjør en vesentlig del av landskapets egenart.

§ 3 Vernebestemmelser

Området er vernet mot alle inngrep eller tiltak som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter slik som for eksempel anlegg og faste innretninger, vegbygging, oppdemming, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling, planering og lagring av masse mv.

§ 5 Eventuelle unntak etter søknad

Når virksomheten kan skje uten at det strider mot formålet med vernet, og når særlige grunner taler for det, kan forvaltningsmyndigheten på nærmere vilkår gi tillatelse til
- fremføring av nye veiger for jordbruksformål som er knyttet til seterdrift (punkt 7)

I dette tilfellet søkes det om ny veg fra eksisterende bilveg til hytte. Søknad om dispensasjon må derfor vurderes etter naturmangfoldlovens (NML) § 48.

Naturmangfoldlovens § 48, 1.ledd (dispensasjon fra vernevedtak)

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom:

- tiltaket ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig,
- sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig

§48, fjerde ledd:

Søknad om dispensasjon etter første ledd skal inneholde nødvendig dokumentasjon om tiltakets virkning på verneverdiene. I dispensasjon etter første ledd skal begrunnelsen for vedtaket vise hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for verneverdiene, og hvilken vekt det er lagt på dette.

Vurderinger

Kunnskapsgrunnlaget – og føre-var prinsippet (§§ 8 og 9 i NML)

Det foreligger både vegetasjonskart, naturtypekart og beitekart for området (nibio.no). Den aktuelle vegtraséen og området er sjekket ut i forhold sjeldne og sårbare arter, naturtyper og kulturminner i baser som Askeladden, kulturminnesøk, artsdata, naturtypekart mv. Ingen kjente forekomster av sårbare arter eller kulturminner.

Tiltaket ligger utenfor område definert som villreinens leveområde i Forollhogna jf [Arealbrukskart for villrein](#) fra 2010. Området inngår i regional plan for Forollhogna villreinområde med tilhørende temakart (helt i ytterkant av randområde for villrein som her følger vernegrensa). Veg som tema er godt utredet i forvaltningsplan for Øyungen og Ledalen landskapsvernområder, kapittel 4.4. Nasjonalparkforvalter har tidligere vært på befarings på stedet sammen med søker. Det foreligger tilstrekkelig kunnskap for å vurdere søknaden.

Opplysninger fra administrasjonen i Holtålen kommune

Omsøkte tiltak ligger innenfor LNF-område i kommuneplan for Holtålen, hvor det etter bestemmelsene ikke er tillatt med annen bygge- og anleggsvirksomhet enn den som har direkte tilknytning til tradisjonell landbruksvirksomhet. Vegbygging i LNF-område krever derfor dispensasjon fra kommuneplanens arealdel. Kommunen har tradisjonelt sett vært restriktiv i forhold til dispensasjoner for atkomstveger til spredtliggende hytter i LNF-området. I de tilfeller det er gitt dispensasjon for atkomstveger til fritidseiendommer i LNF har disse hyttene i hovedsak vært plassert i hoveddalføret og relativt nærme kjørevei. Derav kortere vei og mindre inngrep. En grov gjennomgang av kartet i kommunen i 2017 viste at ca. 8 hytter/setrer innenfor Øyungen landskapsvernområde ikke har adkomstveg, samt et tilsvarende antall i randsona til landskapsvernområdet.

Tidligere opplysninger fra Statskog og fjellstyret

Statskog og fjellstyret har for noen år tilbake foretatt en gjennomgang av status for veger og kjøretrasèer i området. Sammen med kommunens gjennomgang av veger og kjørespor på privat grunn danner dette et viktig grunnlag for prinsipielle diskusjoner rundt både fremføring av nye veger og opprusting av eksisterende trasèer fra kjørespor og traktorveg til bilveg. Kartgrunnlaget for det som berører statsalmenning ble utarbeidet for flere år tilbake.

Forvaltningsplan for Øyungen og Ledalen landskapsvernområder

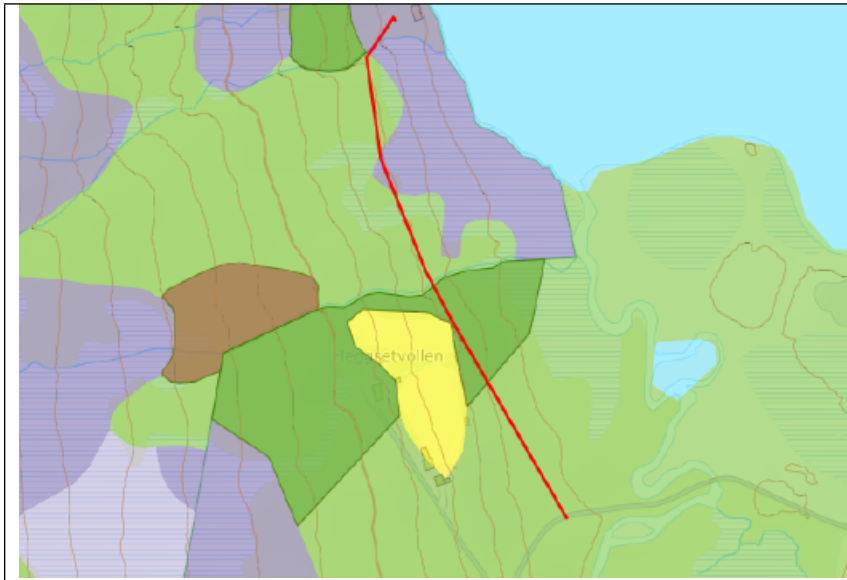
I forvaltningsplanens kapittel 4.4 er det uttrykkelig sagt at bygging av nye veger i Ledalen landskapsvernområde er uaktuelt, da dette er en vegløs dal. For Øyungen landskapsvernområde står det følgende:

«Bygging av nye veger både traktorveger og bilveger, og omfattende omlegging av eksisterende veger medfører store varige inngrep i landskapet. Forvaltningsmyndigheten vil føre en restriktiv linje i forbindelse med søknader om slik bygging. I tilfeller der slike planer blir godkjent, vil det bli stilt svært strenge krav til landskapstilpasning, utforming og opprydding. Slik godkjenning vil kun gis i forbindelse med fremføring av nye veger for jordbruksformål».

Vurdering etter naturmangfoldlovens § 48:

Søknad om et tiltak må ses i lys av verneformålet og om tiltaket kan føre til skade på verneverdiene. Det må foretas en konkret vurdering av forholdene på stedet. I tillegg må det gjøres en vurdering av om tiltaket vil kunne føre til presedens for flere tilsvarende søknader både innenfor Øyungen landskapsvernområde og tilsvarende landskapsvernområder rundt Forollhogna.

Foreslått vegtrasè går over følgende vegetasjonstyper: dyrka mark (gul), grasmyr (lilla), engbjørkeskog/bjørkeskog med høgstauder (mørk grønn) og blåbær bjørkeskog (lys grønn). Lyse grønne områder er god beitemark, mens mørke grønne områder er svært gode beiteområder. Foreslått vegtrasè går på østsiden av Heggsetvollen, mens setervegen går opp langs vestsida av dyrka marka.



Ved tidligere befaring med søker, ønsket søker å legge traséen i lengderetning rett over myra – men dette er nå endret slik at selve traséen i hovedsak går over fastmark og ikke over myr. Myr bør generelt unngås.

Søker presiserer at de er åpne i forhold til å finne mest mulig skånsomt trasèvalg.

Trasèen følger i stor grad ca. kote 735 langs lia innenfor verneområdet før den svinger ned mot hytta og sjøkanten på ca. 725 m.o.h. (ca. 10 meters høydeforskjell). Ca. 200 meter av vegstrekningen går innenfor landskapsvernområdet.

Spørsmålet om det er riktig å bygge ny veg i dette området er prinsipielt, både fordi det ligger innenfor et verneområde, er knyttet til fritidsbruk og ikke landbruksformål og fordi området på vestsiden av sjøen fremstår som et relativt uberørt område mellom setrene Heggsetvollen i sør og Kjørkhusvollan i nord. Det mest utsatte partiet er der vegen skal gå ned til hytta og krysse en bekk som kommer fra et større myrområde lenger oppi lia. Hytta ligger like ved vannkanten, i et åpent og litt myrlendt område, og strekningen innenfor verneområde ligger i hovedsak innenfor 100 m's sona til vassdraget (Hessjøen). Dersom det skal kunne tillates veg eller ATV-trasè i området vil det omsøkte trasèvalget antagelig være den beste løsningen.

Tur rundt Hessjøen

For en del år siden var Hessjøen et område med aktiv seterdrift. I dag er det kun et fåtall som har dyr på setra. Hessjøen rundt er opprinnelig en gammel sti som ble benyttet av de som var på setra. Den er nå merket og oppgradert. Denne stien går fra seterveg ved Heggsetvollen og videre nordover på vestsiden av sjøen.



Økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10)

En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.

Vernevedtakets formål og påvirkning av verneverdiene

Vegbygging er et betydelig inngrep i et verneområde. Det skal som utgangspunkt føres en streng holdning til nye vegtrasèer som ikke er knyttet til jordbruksformål jfr. forvaltningsplanen. Alle vegtiltak (opprusting av eksisterende kjørespor, ny veg, nye kjøretrasèer etc.) må vurderes strengt og i tillegg ut fra situasjonen i det konkrete tilfellet (tiltakets omfang, betydning for verneverdier, inngrep i landskap, terreng og vegetasjon mv). Mulig presedensvirkningen av tiltaket må også tillegges betydelig vekt i vurderingen av om tillatelse kan gis.

En eventuell tillatelse til fremføring av veg til hytte skaper ikke presedens for flere hytter ved Hesssjøens vestsida, da dette er den eneste hytta uten veg beliggende innenfor landskapsvernområdet ved Hessjøen. Tiltaket berører en mindre strekning på 200 m innenfor verneområdet (+ 200 m utenfor vernegrensa) helt i sør-vest enden av sjøen.

Nasjonalparkstyret har imidlertid behandlet flere andre søknader som bør ses i sammenheng med denne søknaden.

Søknad om veg til hytte ved Veldalsvika i Øyungen LV

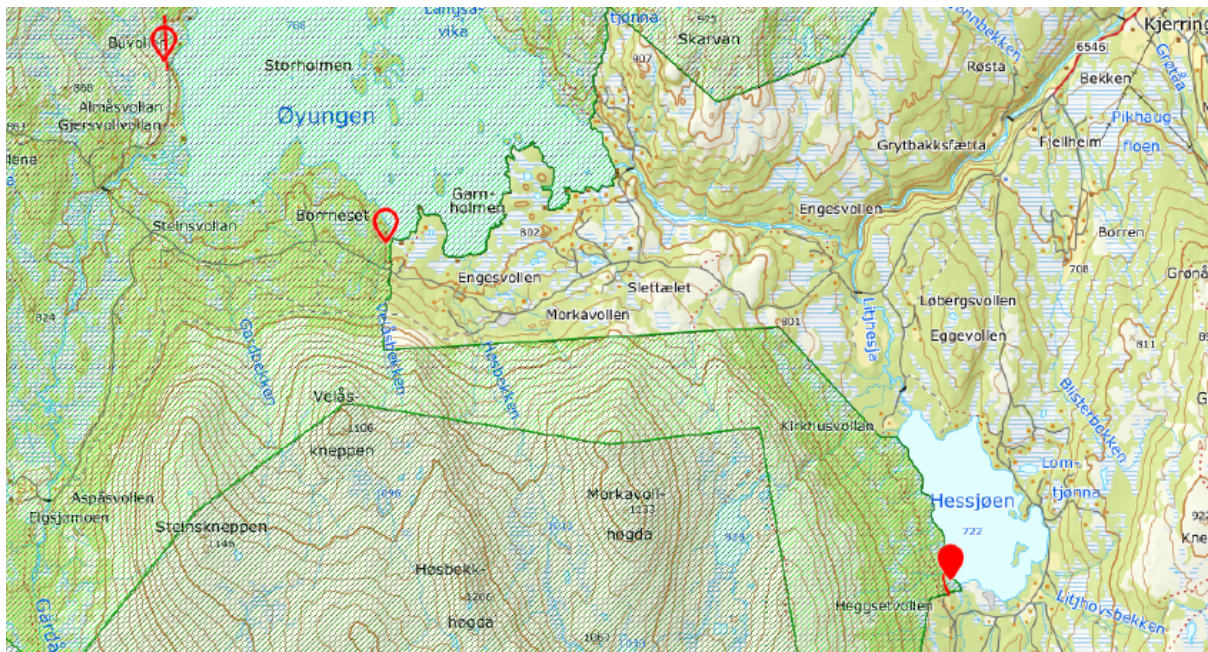
Nasjonalparkstyret har tidligere behandlet søknad om fremføring av veg til hytte ved Veldalsvika i Øyungen, arkivsaksnr.: 2013/130, NP-sak 6/2017. Denne saken er sammenlignbar med omsøkte tiltak, da dette også gjaldt fremføring av veg til hytte på en relativt kort vegstrekning like innenfor verneområdegrensa. I dette tilfellet gjaldt søknaden fremføring av veg på ca. 290 m. Vegstrekningen var litt lengre enn omsøkte, og med litt større høydeforskjell (25 m). Trasèen lå i bjørkeskog, og dermed ikke like eksponert som omsøkte trasè, men i et område med delvis stor stein, slik at fremføring av veg burde skje særlig skånsomt.

Søknaden om fremføring av bilveg ble avslått av nasjonalparkstyret, både av landskapshensyn, nærhet til vann, men også av hensyn til presedens for andre tilsvarende søknader. Det ble særlig vist til at forvaltningsplanen ikke åpner for fremføring av veg tannet enn til landbruksformål. Det ble imidlertid gitt positive signaler om muligheter for å søke om fremføring av en ATV trasè da man mente dette ville være mer skånsomt for naturen og landskapet i dette tilfellet. Søker var imidlertid ikke interessert i dette.

Nasjonalparkstyret påpekte den gang at det gjennom revidering av forvaltningsplanene burde foretas en gjennomgang av antall vegløse hytter og setre i landskapsvernområdene for å vurdere disse i sammenheng før man tok stilling til muligheten for fremføring av veg til hytter innenfor verneområdene, og ut fra forholdene på stedet. Nasjonalparkstyrets vedtak ble påklaget til Miljødirektoratet. Miljødirektoratet stadfestet senere nasjonalparkstyrets vedtak.

Ny veg/omlegging av kjørespor i Bubekkvika, Øyungen LV

I 2016 ble det gitt tillatelse til fremføring av veg/omlegging av kjørespor i Bubekkvika. Dette tiltaket er behandlet etter naturmangfoldlovens § 48, men saken er ikke direkte sammenlignbar på samme måte som vegsaken i Veldalsvika. Her er det gitt tillatelse til ny veg under forutsetning av at eksisterende kjøring langs kjørespor ned til sjøen utgår for allmenn bruk, og at kjøring på stranda i Bubekkvika opphører. Tiltaket ble også sett i sammenheng med behov for adkomst til seter i området, behov for veg i landbruket og krav om en samlet plan for tilrettelegging i området. Særskilt søknad om oppgradering av kjørespor for veg til hytte ble avslått.



Bubekkvika markert lengst til venstre, Veldalsvika i midten og Hessjøen til høyre.

Status for hytter uten veg rundt Øyungen

Innenfor Øyungen landskapsvernområde var det ifølge kommunen ca. 8 hytter/setre som ikke hadde vegforbindelse i 2017. I tillegg kommer hytter/setre i den nærliggende randsona til verneområdet (tilsvarende antall uten veg). Forholdene på stedet vil være ulike for de ulike hyttene – men ved en samlet vurdering, kan man eventuelt klargjøre om det skal være mulig å gi enkelthytter tillatelse til veg dersom forholdene på stedet ligger til rette for dette. En slik samlet vurdering bør skje som ledd i revidering av forvaltningsplanene for området, der temaet bør gjennomgås og prinsippene for eventuell vegfremføring bør drøftes for verneområdene samlet.

Tiltakshaver tok kontakt med nasjonalparkforvalter for flere år siden, og forvalter har vist til kommende revidering av forvaltningsplanene i lang tid. Av ulike årsaker, ressurstilgang mv. har revidering av planene stadig blitt utsatt.

Konklusjon

Ut fra verneformål, forvaltningsplanens retningslinjer for vegbygging, de konkrete forholdene på stedet og spesielt vedtak i sammenlignbar søknad for hytte ved Veldalsvika i Øyungen (NP-sak 6/2017), synes nasjonalparkforvalter at det er vanskelig å kunne innstille positivt på fremføring av bilveg til hytte i dette tilfellet.

Nasjonalparkforvalter mener i likhet med saken i Veldalsvika at fremføring av en skånsom ATV trasè kan vurderes dersom søker ser seg tjent med dette.

Skulle nasjonalparkstyret være positive til vegfremføring i dette konkrete tilfellet vil nasjonalparkforvalter fortsatt tilrå at en slik vurdering foretas som et ledd i revidering av forvaltningsplanen for Øyungen landskapsvernområde.

§ 11 i NML - Kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver

Ikke aktuell med innstilling som foreslått

§ 12 i NML- Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder

Ikke aktuell med innstilling som foreslått



Advokat Bjørn Hovstad

Trondheim, 30.06.2017

Deres ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2017/4317

Saksbehandler:
Hege Langeland

Avgjørelse i klagesak – avslag på søknad om vegbygging i Øyungen landskapsvernområde

Miljødirektoratet opprettholder Nasjonalparkstyret for Forollhogna sitt vedtak 31. januar 2017. Miljødirektoratet finner at fremføring av bilveg er i strid med verneformålet og at det derfor ikke er grunnlag for å endre Nasjonalparkstyrets vedtak. Klager gis ikke medhold.

Vi viser til klage 24. februar 2017 på vegne av Knut Johannes Myran på Nasjonalparkstyret for Forollhogna sitt vedtak 31. januar 2017. Klagesaken ble oversendt til Miljødirektoratet fra Nasjonalparkstyret i brev 9. mai 2017.

Sakens bakgrunn

Knut Myran søkte i brev datert 24. november 2012 om å få forlenget eksisterende stikkveg 80 m fra Øyungveien med ca. 250 m ned til egen hytte i Øyungen landskapsvernområde. Bakgrunnen for søknaden er helseproblemer hos hans kone. Saken har tatt lang tid ettersom søknaden har vært behandlet av Statskog som grunneier og som tidligere har gitt avslag. I brev 20. juni 2013 gav Statskog tillatelse til å tilrettelegge en forsterket sti med bredde på 1 m. Saken ble senere behandlet av Ålen fjellstyre som 1. september 2016 anbefalte at søknaden ble innvilget. Statskog gav etter dette tillatelse som grunneier til bygging av veg.

Nasjonalparkstyret behandlet saken i møte 31. januar 2017. Søknaden om fremføring av bilveg ble avslått med hjemmel i forskrift 21. desember 2001 nr. 1569 om Øyungen landskapsvernområde § 3 pkt. 1 og naturmangfoldloven § 48. Det fremgår av Nasjonalparkstyrets vedtaket at søknaden er vurdert etter naturmangfoldloven § 48 ettersom verneforskriften kun åpner for etablering av bilveg dersom det er et landbruksmessige behov. Nasjonalparkstyret vurderte den omsøkte bilvegen til å være i strid med verneformålet. Det fremgår av Styrets vedtak at det er lagt avgjørende vekt på forvaltningsplanens retningslinjer for vegbygging innenfor Øyungen landskapsvernområde og den presedensvirkning søknaden kan få for tilsvarende søknader både innenfor Øyungen landskapsvernområde og øvrige landskapsvernområder rundt Forollhogna.

Klagers anførsler

Nasjonalparkstyrets vedtak er påklaget 24. februar 2017 av advokat Bjørn Hovstad på vegne av Knut Myran. I klagen er det anført at det avgjørende for saken er hvorvidt tiltaket medfører en vesentlig endring av landskapets særpreg eller karakter, jf. naturmangfoldloven § 36 annet ledd som angir hva som er forbudt i landskapsvernområdet. Hovstad viser til at det i hverken i saksfremstillingen

eller vedtaket fremgår hvorfor og hvordan man mener at landskapets art eller karakter blir endret, endog i vesentlig grad. Vesentlighetskravet er en avgjørende forutsetning for at det aktuelle tiltaket skal omfattes av forbudsbestemmelsen, både i naturmangfoldloven § 36 og i forskriften om Øyungen landskapsvernområde § 3. Hovstad legger til grunn at forvaltningsplanen ikke er noen rettskilde og en henvisning til generelle uttalelser i denne er heller ikke tilstrekkelig vurdering av det konkrete tiltaket opp mot vilkårene i loven og forskriften. Dette må vurderes konkret i forhold til tiltakets faktiske virkning på landskapet, ikke det konkrete arealet som berøres av inngrepet. Etter klagers mening er det åpenbart at tiltaket ikke medfører en vesentlig endring av arten eller karakteren - hverken etter en alminnelig språkforståelse eller etter det juridiske innhold begrepet har.

I klagen er det videre vist til lovforarbeidene, ot.prp. 52 (2008-2009) s. 412 - 413 hvor det bl.a. fremgår at vernebestemmelsene må ligge innenfor rammene i § 36 annet ledd og at rettsvirkningene er direkte bindende for borgerne. Advokat Hovland hevder at lovforarbeidenes eksempler på tiltak som rammes avviker særdeles mye fra det tiltaket Myran har søkt om. Det er søkt om videreutvikling av tidligere bruk og det vil neppe være så synlig at noen vil legge nevneverdig merke til det dersom det blir omtenksomt og skånsomt utført, i hvert fall ikke når vegetasjonen har grodd til igjen etter kort tid. Ut fra dette hevdes det at tiltaket ikke er i strid med naturmangfoldloven § 36 eller verneforskriften § 3 og at tiltaket derfor kan tillates uten at det er nødvendig med dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48.

I klagen fremgår det videre at bilvegen er foreslått i en noe avvikende trase enn eksisterende sti av praktiske hensyn. Dersom det er avgjørende for Nasjonalparkstyret å holde seg til tidligere trase er Myran villig til å akseptere dette. Det bes om at Nasjonalparkstyret holder befaringsområde som ledd i klagebehandlingen og at Myran får delta på denne.

Myran har i tidligere brev i saken (datert 25. februar 2014) uttalt at det kun finnes to festetomter som ikke har bilveg frem til sine hytter i området. Han mener en tillatelse ikke vil kunne gi presedens for senere saker da det ikke er mulig å bygge nye hytter i landskapsvernområdet. Han viser videre til at hans kone sjeldent har kunnet være på hytta mer enn dagsturer i skikkelig sommertemperatur. I og med at været kan skifte fort, med regn og kjølig luft, tar de ikke sjansen på overnatting. Det er fremlagt legeerklæring datert 8. august 2013 som viser at hun ikke kan bevege seg utendørs i mange slags vær og i temperaturer under 15 grader. Hun trenger derfor transport med bil til og fra hytte.

Nasjonalparkstyrets vurderinger

Nasjonalparkstyret behandlet klagen i møte 18. april 2017 og vurderte at det ikke var lagt frem nye opplysninger som gjorde at Styret burde endre sitt vedtak. Opprinnelig avslag på søknaden ble derfor opprettholdt. Av særutskrift fra møtet 18. april 2017 (sak NP 12/2017) fremgår det at Nasjonalparkstyret har gjort følgende vurderinger av klageanførselene:

- Tiltaket er knyttet til en eldre eiendom som tidligere var seter, men benyttes i dag som hytte. Eiendommen har adkomst med avkjøring/stikkveg på ca. 70 m fra hovedseterveg til dagens parkering for bil. Herfra er det gangsti ned til hytta, ca. 290 m. Det er ikke etablert kjørespor, traktortrase eller lignende ned til hytta. Det søkes om å anlegge bilveg fra dagens parkering og frem til hytta. Tiltaket er å regne som et nytt tiltak og ikke oppgradering av eksisterende vegtrase eller kjørespor.
- Den omsøkte vegtraseen går i bjørkeskogen i et noe steinete og kupert terreng. En eventuell trase må sno seg naturlig i terrenget mellom en del steinblokker. Terrenget heller ned mot hytta og det er utfordrende å unngå at den blir skjemmende i landskapsbildet. Ved god

planlegging og oppfølging vurderes at tiltaket ikke blir vesentlig synlig i landskapsbildet så lenge området er skogbevokst. Områdets art og karakter vil likevel endres fra å være et mer uberørt område landskap til påvirket landskap med vegbygging. Tiltaket gjelder ny vegbygging i et relativt uberørt naturområde ned mot Øyungen, hvor det ikke finnes veg eller kjørespor fra før.

- Vegbygging er generelt å regne som et betydelig inngrep i naturen i et landskapsvernområde. Tiltaket vil kunne skape presedens for tilsvarende søknader i landskapsvernområdet og de øvrige landskapsvernområdene i Forollhogna nasjonalpark. Det er derfor lagt avgjørende vekt på presedensvirkningen vedtaket kan få. I tillegg er det lagt vekt på at tiltaket går i et område med utfordringer knyttet til topografi og at det ligger i et relativt uberørt område i randsona til vassdraget.
- Vegbygging er et tiltak som kan regnes som et vesentlig inngrep i et landskapsvernområde. Verneforskriften har ingen bestemmelser som åpner for muligheten for å gi tillatelse til vegbygging etter verneforskriftens bestemmelser, med unntak av vegbygging som er knyttet til jordbruksformål/seterdrift.
- Forvaltningsplan er ikke juridisk bindende, men gir imidlertid rammer og retningslinjer for Styrets vurdering etter verneforskriften og naturmangfoldloven. Forvaltningsplan blir til gjennom en omfattende prosess med medvirkning og retningslinjene skal tillegges vekt i den skjønsmessige vurderingen. Etter naturmangfoldloven § 48 kan det gis dispensasjon, ingen har krav på dispensasjon. Dette avgjør forvaltningsmyndigheten ut fra en konkret vurdering.
- Det er ikke lagt vekt på dagens stitrase til hytta, men sett på muligheter for å finne egnet trase for bil mellom dagens parkering og hytta som ivaretar hensyn til landskap, vegetasjon og terreng på best mulig måte.
- Nasjonalparkstyret har vært på befaring med tiltakshaver, Statskog, Fjellstyret og entreprenør for å se på mulige trasevalg fra dagens parkering og ned til hytta. Det er derfor et godt nok kunnskapsgrunnlag for vurdering av de konkrete forholdene på stedet og den konkrete søknaden. Det faglige grunnlaget for behandling av søknaden vil ikke bli endret som følge av en befaring.

Lovgrunnlaget

Etter forskrift om Øyungen landskapsvernområde § 2 er formålet med opprettelsen av Øyungen landskapsvernområde å ta vare på et særpreget natur- og kulturlandskap med tilhørende planteliv, der seterlandskapet med seterbebyggelse, setervoller og kulturminner utgjør en vesentlig del av landskapets egenart.

Etter forskriften § 3 pkt. 1 er området vernet mot alle inngrep eller tiltak som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter, slik som for eksempel oppføring av bygninger, anlegg og faste innretninger, riving av gamle seterbygninger, vegbygging---. Av forskriften § 5 nr. 7 følger at forvaltningsmyndigheten på nærmere vilkår kan gi tillatelse til fremføring av nye veger for jordbruksformål som er knyttet til seterdrift. Det er i forskriften ikke åpnet for å kunne gi tillatelse til fremføring av nye veier for andre formål i landskapsvernområdet.

Etter naturmangfoldloven § 48 første ledd kan forvaltningsmyndigheten gjøre unntak fra et vernevedtak *dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig.*

Naturmangfoldloven § 36 annet ledd angir rettsvirkningene av landskapsvernområder og lyder:

"I et landskapsvernområde må det ikke settes i verk tiltak som alene eller sammen med andre tiltak kan endre det vernede landskapets særpreg eller karakter vesentlig. Pågående virksomhet kan fortsette og utvikles innenfor rammen av første punktum. Nye tiltak skal tilpasses landskapet. Det skal legges vekt på den samlede virkning av tiltakene i området. I forskriften kan det gis bestemmelser om hva som alene eller sammen med andre tiltak kan endre landskapets særpreg eller karakter vesentlig, om krav til landskapsmessig tilpassing, og om ferdsel som ikke skjer til fots."

Miljødirektoratets vurdering

Klagen gjelder i hovedsak spørsmålet om fremføring av veg mellom parkering og hytte er i strid med forbudsbestemmelsene i naturmangfoldloven § 36 annet ledd og verneforskriften for Øyungen landskapsvernområde § 3.

I klagen er det særlig pekt på at fremføring av veg er en videreutvikling av eksisterende aktivitet og at en veg ikke vesentlig vil kunne endre, eller virke inn på, landskapets art og karakter, jf. forskriften § 3 og naturmangfoldloven § 36. Det hevdes også at det ikke er gjort en tilstrekkelig konkret vurdering av virkningene på landskapet, samt at det hverken etter en språklig eller juridisk forståelse kan sies at vegen fører til en vesentlig endring av arten eller karakteren.

Naturmangfoldloven § 36 annet ledd angir at verneforskriften kan gi bestemmelsen om hva som alene eller *sammen med andre tiltak* kan endre landskapets særpreg eller karakter vesentlig. Det betyr at det ikke er et krav om at det enkelte tiltaket i seg selv endrer landskapets særpreg eller karakter vesentlig, men at det *sammen med andre tiltak* kan ha en slik virkning på landskapet. Dette er også bakgrunnen for at verneforskriften setter forbud mot enkeltstående tiltak som ikke alltid i seg selv vil endre landskapets særpreg eller karakter vesentlig. Dette for å unngå at natur- og kulturlandskapet gradvis nedbygges av mange mindre inngrep. Det går imidlertid en nedre grense for hvor små tiltak som kan sies å rammes av forbudsbestemmelsen, f.eks. vil uttak av mindre steinmasser, jordprøver osv. ikke rammes av forbudsbestemmelsen. Vegbygging anses imidlertid som et større inngrep som fort vil kunne føre til en endring av landskapets særpreg og/eller karakter.

Uttrykket særpreg referer seg gjerne til det visuelle inntrykket. Utrykket karakter relaterer seg til natur- og kulturverdier og om landskapet har karakter av å være kystlandskap, havbunn, skog eller seterlandskap, jf. Ot.prp. nr. 52 (2008-2009) s. 413.

I Ot.prp. nr. 52 (2008-2009) s. 413 fremgår videre at hva anses som «vesentlig» vil kunne variere, og må ses i sammenheng med det konkrete verneformålet og videre:

"Dessuten må vesentlighetskriteriet ses i forhold til tiltakets omfang, art og plassering vurdert opp mot landskapets særpreg og karakter.

Vesentlighetskriteriet vil vanligvis innebære et forbud mot oppføring av bygninger og anlegg og andre varige eller midlertidige innretninger, veibygging, fremføring av luft- og jordledninger, graving, utfylling og henleggelse av masse, nydyrking av noe omfang, nyplanting, bakkeplanering, bergverksdrift og endringer av betydning i vannføring eller vannstand.

I de tilfeller der det innenfor et landskapsvernområde allerede er bygninger, veier, bruer, gjerder, kraftledninger, jordbruksarealer mv. vil drift og vedlikehold kunne gjennomføres uhindret av vernet, men vernebestemmelsene kan stille krav til fremgangsmåten og andre tiltak i den forbindelse, (f.eks. om transport)."

Som det fremgår her vil veibygging vanligvis rammes av vesentlighetskriteriet. Drift og vedlikehold av eksisterende veier vil imidlertid vanligvis vil være tillatt. I denne klagesaken gjelder tiltaket ny vegbygging og ikke drift eller vedlikehold av en eksisterende veg.

Miljødirektoratet legger til grunn at en vurdering av landskapet må gjøres med utgangspunkt i landskapet på stedet. Det har således ikke særlig betydning at vegen vil være mindre synlig på lengre avstand fordi det er skog i området. Etter Nasjonalparkstyret vurdering vil tiltaket føre til en endring av landskapets art og karakter ved at det endres fra å være et mer uberørt landskap til påvirket landskap med vegbygging. Miljødirektoratet er enig i denne vurderingen. Fremføring av en ny veg i en strekning på ca. 290 m vil være et betydelig inngrep i landskapsvernområdet. Tiltaket gjelder ny vegbygging i et relativt uberørt naturområde ned mot Øyungen, hvor det ikke finnes veg eller kjørespor fra før. Områdets særpreg er å være en blåbærbjørkeskog uten veg/kjørespor og særpreget av dette landskapet vil endres dersom det anlegges veg gjennom området. Det legges således til grunn at veien vesentlig vil endre landskapets særpreg og karakter og derfor rammes av forbudsbestemmelsen i verneforskriften § 3 og naturmangfoldloven § 36 annet ledd.

Tillatelse til tiltaket er derfor betinget av at det gis dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48. Vilkår for å kunne gi dispensasjon er at vegbygging *ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig*.

Miljødirektoratet mener at vurderingen av om vegbygging er *i strid med verneformålet* må vurderes opp mot den konkrete virkningen vegen vil kunne få i Øyungen landskapsvernområde. Formålet med Øyungen landskapsvernområde er å ta vare på det særpregete natur- og kulturlandskap med tilhørende planteliv. I tillegg vil presedensvirkninger av en tillatelse måtte vektlegges i vurderingen av om tiltaket strider mot verneformålet. Det siste fremgår av Klima- og miljødepartementets brev 2. mars 2015 og 15. juni 2015 hvor det er presisert at forvaltningsmyndigheten skal vurdere om en dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48 kan gi presedens for senere saker. Presedensvurderingen skal gjøres mest mulig konkret, og kan vurderes både i forhold til det aktuelle verneområdet og tilgrensede verneområder. Terskelen for å gi avslag med grunnlag i presedens er høyere i landskapsvernområder enn i nasjonalparker og naturreservater.

Miljødirektoratet mener at Nasjonalparkstyret har gjort en forholdsvis konkret vurdering ved at det er vist til at det er 8 hytter/setrer i Øyungen landskapsvernområde som ikke har adkomstveg. I tillegg er det pekt på at det eksisterer hytter i de øvrige landskapsvernområdene rundt Forollhogna som ikke har veg, uten at antallet er konkretisert. Miljødirektoratet antar at det ut fra kapasitetshensyn og eksisterende kunnskapsgrunnlag trolig er vanskelig å tallfeste hvor mange hytter dette gjelder i de øvrige 7 landskapsvernområdene. Selv om terskelen er høyere for å gi avslag i et landskapsvernområde ut fra presedens alene, vil imidlertid dette måtte variere med type inngrep. Særlig vil presedens som følge av tillatelse til vegbygging kunne ha store konsekvenser for verneformålet i et landskapsvernområde, hvor hensikten er å ivareta natur- og kulturlandskapet. Miljødirektoratet har sett hen til presedensvirkningen, men har kommet til at dette ikke er avgjørende for saken.

Det fremgår av Ot.prp. nr. 52 (2008-2009) at det som regel ikke vil være anledning til å dispensere for større tiltak. Dispensasjonsadgangen er videre relativt snever - bare i tilfeller der tiltaket vil ha begrenset virkning for verneverdiene vil det være anledning til å gi dispensasjon etter denne bestemmelsen. Dette fordi det er et vilkår at tiltaket ikke skal kunne påvirke verneverdiene *nevneverdig*. Miljødirektoratet finner at vegen vil påvirke landskapet mer enn nevneverdig tatt i betraktning at vegen er et varig inngrep i landskapet i en strekning på ca. 290 m og at landskapet i dette området i dag er uberørt av større inngrep. Miljødirektoratet er også enig med Styret i at tiltaket er i strid med verneformålet tatt i betraktning den presedensvirkning en tillatelse vil kunne få for senere saker. Det er da ikke anledning til å gi dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48.

Miljødirektoratet er enig i at retningslinjer i Forvaltningsplan for Øyungen landskapsvernområde ikke er noen viktig rettskilde i tolkningen av bestemmelsene. Retningslinjen i forvaltningsplanen har først og fremst betydning for når forvaltningsmyndigheten skal gjøre en skjønnsmessig vurdering av om dispensasjon *bør* gis i tilfeller der vilkårene for å kunne gi dispensasjon er oppfylt. Miljødirektoratet har i behandlingen av saken heller ikke lagt vekt på forvaltningsplanen, men vektlagt forarbeidene til naturmangfoldloven.

Miljødirektoratet kan likevel ikke se at Styrets vektlegging av forvaltningsplanens retningslinjer har hatt betydning for utfallet i saken ettersom Styret og Miljødirektoratet uansett etter en konkret vurdering har kommet til at vegbygging rammes av forbudene og at det i tillegg er funnet at det ikke er tilstrekkelig hjemmel for å gi dispensasjon.

Miljødirektoratet har forståelse for søkers ønsker, samtidig er verneområdet opprettet med sikte på å ivareta naturlandskapet med tilhørende planteliv uten nye inngrep i et langsiktig perspektiv.

Miljødirektoratet har funnet at det ikke er hjemmel i verneforskriften eller naturmangfoldloven § 48 for å gi tillatelse til vegbygging frem til hytta. Nasjonalparkstyrets vedtak opprettholdes.

Vedtak

Miljødirektoratet opprettholder Nasjonalparkstyret for Forollhogna sitt vedtak 31. januar 2017, jf. forvaltningsloven § 34 fjerde ledd.

Miljødirektoratets vedtak er endelig og kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd.

Hilsen

Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Berit Lein
Direktør Naturavdelingen

Olav Nord-Varhaug

Tenk miljø - velg digital postkasse fra e-Boks eller Digipost på www.norge.no.

Kopi til:

Nasjonalparkstyret for Forollhogna nasjonalpark Postboks 4710 Sluppen 7468 Trondheim



Saksfremlegg

Arkivsaksnr: 2020/6277

Saksbehandler: Eli Grete Nisja

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Nasjonalparkstyret for Forollhogna	21/2020	15.06.2020

Forollhogna nasjonalpark - søknad om bruk av drone for fotografering av fiskebu ved Fjellsjøen. Søker: Nord-Østerdal utmarkstjenester

Innstilling til vedtak:

Nasjonalparkstyret for Forollhogna avslår søknaden fra Nord-Østerdal utmarkstjenester om bruk av drone for fotografering av fiskebu for utleieformål ved Fjellsjøen innenfor Forollhogna nasjonalpark.

Hjemmel: Vedtaket om avslag er gjort med hjemmel i verneforskrift for Forollhogna nasjonalpark, § 3, punkt 5.1.

Begrunnelse

Søknaden om dispensasjon fra verneforskriften er behandlet etter naturmangfoldlovens § 48.

Formålet med opprettelsen av nasjonalparken er bl.a. å verne om naturkvalitetene i et vesentlig urørt fjellområde. Nasjonalparken må forvaltes etter føre-var-prinsippet og i et nasjonalt og internasjonalt helhetlig og langsiktig perspektiv. For å bevare naturmiljøet i dette perspektivet må områdene skjermes mot inngrep og forstyrrelser som kan ødelegge eller forringe naturmiljøet og naturkvalitetene som vernet er ment å ivareta.

Denne fiskebua med omgivelser ved Fjellsjøen kan fotograferes fra bakkenivå, og dronefotografering er ikke nødvendig for gjennomføring av prosjektet. Dronefotografering for presentasjoner i salgøyemed vurderes å være av kommersiell karakter.

Dersom det gis tillatelse til bruk av drone for fotografering her, må det forventes at andre som har eller ønsker utleie av sine buer i nasjonalparken, også kan søke om tilsvarende for sine utleieobjekter. En tillatelse til denne type dronefotografering er ikke i tråd med tidligere praksis i nasjonalparkstyret, samt at tillatelsen kan ha presedensvirkning.

Økt bruk av droner innenfor nasjonalparken vil både stride mot verneformålet og kunne gi negative virkninger på verneverdiene. Dermed er ikke vilkårene i NML § 48 oppfylt for å gi en dispensasjon til bruk av drone til dette formålet.

Nasjonalparkstyret skal utarbeide egne retningslinjer for bruk av droner i Forollhogna nasjonalpark, og det er derfor også hensiktsmessig å avvente eventuelle tillatelser før det foreligger en mer prinsipiell avklaring.

Saksdokumenter (følger saken)

- 1 Forollhogna - dispensasjon fra vernebestemmelsene - tillatelse til bruk av drone til fotografering, søknad fra Nord-Østerdal utmarkstjenester, mottatt 20.5.2020.

Andre saksdokumenter:

1. «Bruk av droner i verneområder», brev av 6.3.2019 fra Miljødirektoratet.

Saksopplysninger

Søknad (mottatt 20.5.2020)

Nord-Østerdal utmarkstjenester søker om tillatelse til bruk av drone for fotografering av en fiskebu ved Fjellsjøen i Dalsbygda, Os kommune, innenfor Forollhogna nasjonalpark. Fotograferingen vil skje en dag i løpet av perioden 15.6.-20.8 i år når vær- og føreforhold ligger til rette for å få gode bilder.

Formålet med fotograferingen er å ta gode informative bilder av bua sammen med omgivelsene for presentasjon av bu som et utleieprodukt. Dette tiltaket inngår i et prosjekt «Flere varme utmarkssenger i Nord-Østerdal» hvor rettighetshavere med seter, skogskoier, fiskebuer mv. oppfordres/mobiliseres til å legge disse ut for utleie gjennom en nettbasert løsning. Prosjektet er et samarbeid mellom Nord-Østerdal Utmarkstjenester som har prosjektleder, Klosser Innovasjon, Rørosregionen Næringshage og Inatur. Innlandet Fylkeskommune støtter prosjektet. Prosjektet hjelper aktører gjennom prosessen med å ta gode informative bilder av utleieenheten sammen med omgivelsene, samt få laget en god og beskrivende tekster til presentasjon på www.inatur.no.

Prosjektet begrunner sin søknad med at det er å anse å være i tråd med det pågående verdiskapingsprosjektet «Villreinfjellet som verdiskaper» og i tråd med besøksstrategien for verneområdene i Forollhogna. Utleietilbudene som produseres i tilknytning til Forollhogna-området viser også til turer og aktiviteter som publiseres gjennom www.outtt.no.

Andre saksopplysninger

Det har tidligere vært søkt om bruk av drone i forbindelse med både filmprosjekt og forskning- og forvaltningsprosjekter, samt flere telefon- og e-post-forespørsler om muligheter for bruk av drone.

Det er gitt avslag på bruk av drone til rene filmprosjekter der formålet har vært å lage oversiktsbilder og -filmer for kommersiell bruk, mens det er gitt tillatelse til bruk av drone i forbindelse med to forskningsprosjekter og et tiltak om formidling av beitenæringen i området. Alle sakene med vedtak er publiserte i Miljøvedtaksregistret (<https://www.miljovedtak.no/>).

Hjemmelsgrunnlag – verneforskriften og naturmangfoldloven (NML)

Verneforskrift

Formålet med opprettelsen av Forollhogna nasjonalpark er, jf. § 2 i verneforskriften:

- å bevare et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde,
- å bevare i naturlig tilstand landskapsformer og det biologiske mangfoldet med en variert vegetasjon med stort innslag av kravfulle plantearter og et rikt dyreliv med en høyproduktiv villreinstamme,
- å verne om kulturminner og kulturlandskapsinnslag.

I vernebestemmelsene, § 3, punkt 5.1 heter det at «motorisert ferdsel til lands og til vanns, herunder bruk av luftfartøy lavere enn 300 meter er forbudt. Forbudet mot motorferdsel gjelder også bruk av modellfly, modellbåt o.l.».

I brev av 6.3.2019 skriver Miljødirektoratet at forbud mot droner fremkommer gjennom verneforskriftens bestemmelser som «... forbud mot motordrevet modellfly o.l.» Søknaden må behandles som en dispensasjon etter den generelle dispensasjonshjemmelen dvs. med hjemmel i naturmangfoldlovens § 48.

Naturmangfoldloven (NML)

I NML § 48 heter det at «forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom *det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig*».

Videre heter det i § 48, 3. ledd at «søknad om dispensasjon etter første ledd skal inneholde nødvendig dokumentasjon om tiltakets virkning på verneverdiene. I dispensasjon etter første ledd skal begrunnelsen for vedtaket vise hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for verneverdiene, og hvilken vekt det er lagt på dette».

Det er viktig å merke seg at dispensasjonsregelen i NML § 48 ikke kan brukes for å utvide rammene gitt i vernevedtaket, og det skal gjøres en vurdering av eventuelle presedensvirkninger.

En dispensasjon fra vernebestemmelser er utøvelse av offentlig myndighet i henhold til naturmangfoldloven § 7, slik at også de miljørettslige prinsippene i NML §§ 8 – 12 må vurderes ved en dispensasjon.

Forvaltningsplan

Forvaltningsplanen for nasjonalparken er fra 2004 og inneholder ingen særskilte retningslinjer eller føringer som er relevant for søknad om bruk av drone. I forvaltningsplanen utdypes det imidlertid at *«stillhet og fravær av motordur og motoriserte kjøretøy er et av karaktertrekkene ved urørt natur. Motorisert ferdsel utgjøre et støyforurensningsproblem, og står i motsetning til opplevelsen av naturens egen lyder»*. Videre fremheves det at ferdsel og aktiviteter skal skje skånsomt i forhold til naturmiljø, dyreliv og friluftsliv.

Vurderinger

I løpet av de siste årene har det vært flere henvendelser til nasjonalparkstyret om bruk av droner for ulike formål, og det har vært gitt både tillatelser og avslag på søknader. Tillatelser er gitt til formål knyttet til forskning og forvaltning/formidling/ landbruksnæring, mens det er gitt avslag der formålene har vært av mer kommersiell karakter som film om nasjonalparken og film i forbindelse med villreinjakt. En nærmere avklaring av dronebruk innenfor nasjonalparken hører naturlig inn i arbeidet med revisjonen av forvaltningsplanen. Den øktende forespørselen av dronebruk gjør at nasjonalparkstyret må foreta en prinsipiell avklaring før revisjonen av forvaltningsplanen, og det må derfor utarbeides egne *retningslinjer for dronebruk innenfor nasjonalparken*. Dette vil være en egen sak som vil bli sendt på høring til relevante aktører.

Den konkrete søknaden om bruk av drone for fotografering av en fiskebu med omgivelse ved Fjellsjøen omfattet en dag i tidsrommet 15.6.-20.8 i år når vær- og føreforhold ligger til rette for å få gode bilder. Utover dette gis det ingen ytterligere opplysninger om omfanget av dronebruken eller virkninger/hensyn til naturmiljøet og verneverdiene, jf. NML § 48, 3.ledd.

Naturmangfoldloven

Hele nasjonalparken, inkl. Fjellsjøen, utgjør det som har status som nasjonalt villreinområde i Forollhogna villreinområde. Videre er områdene hvor Fjellsjøen ligger klassifisert som helårsbeiteområde for villreinen.

Det foreligger forholdsvis lite registreringer av fuglelivet ved Fjellsjøen, men i følge www.artskart.no er det registrert storlom, rødstilk og fiskemåke ved vatnet.

Kunnskapsgrunnlaget (NML § 8) må kunne sies å være forholdsvis dårlig for fugl ved Fjellsjøen, og derfor vanskelig å gjøre mer konkrete vurderinger. For villrein er områdene kartlagte og man kjenner bedre til hvilke områder brukes i løpet av året. Det er kjent at droner kan påvirke dyre- og fuglelivet, og at både villrein og særlig hekkende fugl kan bli forstyrret dersom dronen kommer for nært (NML § 9).

Også folk som er på tur for å oppleve natur og stillhet vil kunne oppleve en drone som forstyrrende og særlig når man er til fjells og inne i en nasjonalpark hvor det ellers er strenge restriksjoner mht. motorferdsel og støy forventes det ikke f.eks. dronebruk.

Bruk av drone kan i en del sammenhenger er sånsomt for naturmiljøet, og særlig i de situasjonene hvor man unngår bruk av motorisert ferdsel for å få utført samme oppdraget. Bruk av droner må håndheves strengt på lik linje som motorisert ferdsel innenfor nasjonalparken. En streng praksis må også sees på bakgrunn av at det er et forbud mot bruk av modellfly o.l. i nasjonalparken, og ut fra at man i verneprosessen har vurdert det som relevant med et slikt forbud på grunn av den forstyrrende effekt det kan ha.

Det er imidlertid viktig å skille på de ulike formålene med dronebruk – hva som er nødvendig og av *nytteverdi* og hva som er av mer *kommersiell karakter*. Dette krever en nærmere utredning i forbindelse utarbeidelsen av retningslinjene for dronebruk i nasjonalparken.

Forvaltningsplanen, kap. 4.2 gir en oversikt over bygninger innenfor nasjonalparken hvor det fremgår at det er over 20 buer som står åpne for allmennheten og eies av fjellstyrene, private utmarkslag og jaktlag, og Tynset kommune, og en del av disse bue er også til utleie. I tillegg er det et tilsvarende antall private buer hvor også flere er til utleie. Utleie av hyttene/bue ligger i bookingløsninger på internett. Flere av utleiehytter og -buer beskrives å ligge i eller i områder nær Forollhogna nasjonalpark, og det følger gjerne med fine bilder og beskrivelse i presentasjonene.

Besøksstrategien for verneområdene i Forollhogna peker på at det er en ønsket utvikling med mer tilrettelegging for bruk av *randområdene* fremfor økt ferdsel og bruk av de mer kjente nasjonalparken og særlig utfartsområdene i tilknytning til Forollhogna-toppen. Også verdiskapingsprogrammet «Villreinfjellet som verdiskaper» der verneområdene i Forollhogna «deltar» med «Forollhogna – det hele fjellet» er økt aktivitet og verdiskaping i bygdene rundt verneområdene en del av formålet.

Prosjektet «Flere varme utmarkssenger i Nord-Østerdal» som Nord-Østerdal utmarkstjenester nå jobber med, kan så absolutt sies å være i tråd med både besøksstrategien og verdiskapingsprosjektet.

Dronefilmer og/eller dronebilder fra områder innenfor nasjonalparken kan også oppfattes som en markedsføring av nasjonalparken, og behøver nødvendigvis ikke å være i tråd med besøksstrategien for verneområdene.

Det er viktig at forvaltningen følger prinsippet om likebehandling. Gis det tillatelse til bruk av droner for fotografering av en bu, må det forventes at andre aktører, som har utleie av buer i nasjonalparken, også ønsker det samme i forbindelse med profilering av sine utleieobjekter. Dermed kan det over tid oppstå større dronebruk enn hva som kan forsvares i forhold til å ivareta naturmiljøet og verneverdiene (NML § 10).

En tillatelse til dronefotografering her vil dermed forventes å skape presedens for nasjonalparken.

Det er forståelse for at det å bruke drone for å ta god bilder av fiskebua med omgivelser for å fremme det som et godt utleieobjekt er ønskelig for prosjektet. Det kan imidlertid også tas gode bilder av fiskebua og områdene rundt fra bakkenivå, og derfor kan ikke dronefotograferingen ansees som nødvendig for å gjennomføre prosjektet.

Nasjonalparkforvalter har vurdert denne søknaden dit hen at en tillatelse her ikke er i tråd med tidligere praksis i nasjonalparkstyret, og derfor er ikke søknaden fra Nord-Østerdal utmarkstjenester sendt på høring til villreinnemnd og villreinutvalg. Dersom søknaden hadde blitt vurdert slik at en tillatelse til dronebruk kunne vært aktuell, hadde søknaden blitt sendt på høring til både villreinnemnd og villreinutvalg. Tidsaspektet kommer også inn her i vurderingen ved at søknaden ikke er sendt på høring.

Vurderinger i forhold til NML §§ 11-12 om Kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver og Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder kommer ikke til anvendelse i denne saken.

Samlet vurdering

Formålet med opprettelsen av nasjonalparken er bl.a. å verne om naturkvalitetene i et vesentlig urørt fjellområde. Nasjonalparken må forvaltes etter føre-var-prinsippet og i et nasjonalt og internasjonalt helhetlig og langsiktig perspektiv. For å bevare naturmiljøet i dette perspektivet må områdene skjermes mot inngrep og forstyrrelser som kan ødelegge eller forringe naturmiljøet og naturkvalitetene som vernet er ment å ivareta. Dersom det skal kunne gis en dispensasjon fra verneforskriften for bruk av drone må vilkårene for en dispensasjon er oppfylt dvs. at tiltaket eller aktiviteten ikke er i strid med verneformålet og at tiltaket ikke skal påvirke verneverdiene nevneverdig.

Formålet med bruk av drone for fotografering til presentasjon av en bu for utleie vurderes å være av kommersiell karakter. Bruk av drone her er heller ikke nødvendig for gjennomføring av prosjektet da bua med omgivelser kan fotograferes fra bakkenivå. Én dag med begrenset dronebruk ved Fjellsjøen i løpet av sommeren vil kanskje ikke ha større negative virkninger på naturmiljøet og verneverdiene. Dersom det åpnes for bruk av droner for fotografering av denne bua, må det forventes at andre eiere, som har eller ønsker utleie av sine buer i nasjonalparken, også ønsker det samme i forbindelse med profilering av sine utleieobjekter. En tillatelse til dette formålet må derfor kunne forventes å skape presedens, og den vil heller ikke være i tråd med tidligere praksis i nasjonalparkstyret.

Økt dronebruk innenfor nasjonalparken vil både stride mot verneformålet og kunne gi negative virkninger på verneverdiene. Dermed er ikke vilkårene i NML §48 oppfylt for å gi en dispensasjon til bruk av drone til dette formålet.

Nasjonalparkstyret skal utarbeide retningslinjer for hvilke formål det kan tillates bruk av droner til i nasjonalparken, og derfor er det også hensiktsmessig å avvente eventuelle tillatelser før det foreligger en mer prinsipiell avklaring. En slik sak vil bli sendt på høring til berørte parter.

Nasjonalparkstyret i Forollhogna

v/nasjonalparkforvaltere
Johan Falkbergets vei 16
7374 Røros

Søknad om tillatelse til bruk av drone til fotografering jf § 3. Vernebestemmelser i forskrift om verneplan for Forollhogna.

Nord-Østerdal Utmarkstjenester søker om bruk av drone til fotografering av ei fiskebu ved Fjellsjøen i Dalsbygda, koordinater UTM 33 N6953495 E290420. Fotograferingen er i regi av et pågående prosjekt kalt «Flere varme utmarkssenger i Nord-Østerdal».

Fiskebua er lokalisert ved Fjellsjøen, innenfor nasjonalparkgrensa i Os kommune. Fotograferingen vil skje én utvalg dag i perioden 15.06-20.08 i året 2020, dvs. da vær- og føreforhold ligger til rette for at resultatet av fotograferingen skal bli mest mulig vellykket. Formålet med fotograferingen er og ta gode informative bilder av bua sammen med omgivelsene for presentasjon av utleietilbud. Det er gjort tilsvarende fotograferinger rett utenfor nasjonalparkgrensen for aktører med tilsvarende tilbud, eksempelvis Vingelen.

Litt om prosjektet:

Prosjektet "Flere varme utmarkssenger i Nord-Østerdal" vil mobilisere rettighetshavere med setrer, skogskoier, fiskebu mv. til å disponere disse for utleie gjennom nettbaserte løsninger. Prosjektet hjelper aktører gjennom prosessen fra å ta gode informative bilder av utleieenheten sammen med omgivelsene, samt få laget en god og beskrivende tekster til presentasjon på www.inatur.no. Prosjektet er et samarbeid mellom Nord-Østerdal Utmarkstjenester (prosjektleder), Klosser Innovasjon, Rørosregionen Næringshage og Inatur. Innlandet Fylkeskommune støtter prosjektet.

Prosjektet er å anse i tråd med det pågående prosjektet «villreinfjellet som verdiskaper», og som også er i tråd med den pågående besøksstrategien for Forollhogna nasjonalpark, med tilstøtende landskapsvernområder. Utleietilbudene som produseres i tilknytning Forollhogna-området viser også til turtips- og aktiviteter som beskrives gjennom Outtt.com.

Med vennlig hilsen

Hans Bull
Daglig leder
Nord-Østerdal utmarkstjenester
Tlf: +47 986 32 545